

Edition Open Sources

Sources 8

Stefan Paul Trzeciok:

1. Kapitel des 4. Traktats des 3. Teils
DOI: 10.34663/9783945561102-42

In: Stefan Paul Trzeciok: *Alvarus Thomas und sein Liber de triplici motu : Band II: Bearbeiteter Text und Faksimile*

Online version at <https://edition-open-sources.org/sources/8/>

ISBN 978-3-945561-10-2, DOI 10.34663/9783945561102-00

First published 2016 by Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, Edition Open Sources under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Germany Licence. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/de/>

The Deutsche Nationalbibliothek lists this publication in the Deutsche Nationalbibliografie; detailed bibliographic data are available in the Internet at <http://dnb.d-nb.de>

De motu alterationis.

vt patet ex dialecticis. Resolutio huius argumenti habetur ex prima & secunda conclusionibus huius capituli. ¶ Ad primam confirmationem patet responsio ex tertia conclusione cum suo correlario. ¶ Ad secundam confirmationem nego sequela, & ad probationem dico: qd semper illud corpus erit maius in aliqua portione rationali vel irrationali: & cum tu quis i qua portione maius efficitur. Respondeo qd non solum in isto casu verberat in infinitis non posset ingenium finitum illud discutere propter varietatem portionum inter partes. ¶ Ad tertiam confirmationem concedo sequela secundum hanc positionem primam: & nego falsitatem consequentis: et ad probationem nego sequela: et ad probationem nego qd illud acquirat infinitas portiones equales. Proportio enim dupla respectu prius non est dupla respectu totius.

Ad quartam rationem respondeo concedendo sequela et negando falsitatem consequentis: et ad punctum probationis dico qd illud quod perdit omnes species proportionis supparticularis infinitam proportionem deperdit: et per consequens vni signate infinitas equales vt optime probat argumentum.

Ad quintam rationem respondet noua conclusio. ¶ Ad confirmationem respondeo negando sequela: & ad probationem concedo antecedens, et nego consequentiam. Non est enim eadem ratio quando hora diuidit proportionem duplam in illo casu: & quando maior: vt patet ex tertio capite secundum tractatum. ¶ Ad secundam confirmationem nego sequela et quum querit proportionem acquirere, dico qd aut illa est incomprehensibilis: aut a nobis nequaquam reperibilis.

Ad sextam rationem respondeo negando sequela: & ad probationem nego consequentiam. Et quia argumentum querit modum cognoscendi quam proportionem acquirat totum quando pars aliquota acquirat aliquam proportionem qd semper respectu totius minor est quam respectu partis: ideo dico qd in proposito ad illud cognoscendum recurrendum est ad primam partem capituli septimo. ¶ Ad confirmationem respondeo negando sequela: vt bene probat argumentum esse negandam et ad probationem nego consequentiam.

Ad septimam rationem responsum est ibi vsq; ad vltimam replicam: ad quam respondeo: concedendo illatum: et negando ipsum ipsum esse falsum.

Ad octauam rationem responsum est ibi vsq; ad replicam: ad quam respondeo: concedendo illud quod inducit & negando falsitatem consequentis: & ad punctum probationis nego hanc consequentiam. Hoc incipit in infinitum tarde acquirere de quantitate: ergo non incipit infinite velociter acquirere de quantitate. ¶ Ad confirmationem respondeo concedendo illatum: vt bene probat argumentum.

Ad nonam rationem concedo sequela et nego falsitatem consequentis: et nego qd ex illo sequatur illud corpus infinitam quantitatem acquirere nec argumentum intendens illud probare habet magnam apparentiam ex dictis. ¶ Et hec de tertio tractatu.

Finis tertii tractatus.

Sequitur tractatus quartus in quo agitur de motu alterationis.

¶ Capitulum primum in quo disputatiue inquiritur penes quid motus alterationis velocitas attendi habeat.

Consummatis documentis cognoscende velocitatis motus ad locum et ad magnitudinem iam huius operis complemeu doctrinam inuestigande atq; mensurande velocitatis motus ad qualitatem exposulatur in qua inquisitione disputatiue pcedere intendo.

Queritur ergo primo nunquid motus alterationis velocitatem penes multitudinem graduum qualitatis mediante tali motu pducte metiri oporteat. Et arguitur primo qd non quia si motus alterationis velocitas est mensuranda penes multitudinem graduum qualitatis tunc sequetur qd si a, calidius alteraret passum pedale per totum in hora vniiformiter ad gradum quartum caliditatis et b, calidius in eodem tpe alteraret bipedale per totum ad eundem quartum gradum caliditatis a, et b, in illa hora eque velociter alterarent illa possa sed prius est falsum igitur illud ex quo sequitur. Sequela probat qd tot gradus caliditatis adequate pducit a, sicut b, in eodem tpe qd tam in tenfam caliditatem pducit a, sicut b, in illa hora adequate igitur eque velociter a, et b, alterant sua passia in illa hora. Probatur consequentia qd penes illud velocitatis alterationis, vt inquis, attendi habeat iam arguitur falsitas prius qd tunc sequitur qd a, agens alteraret bipedale in duabus horis adequate et b, alteraret bipedale in hora adequate et ad eundem gradum & tamen a, eque velociter adequate alteraret suum bipedale sicut b, sed consequens est manifeste falsum igitur illud ex quo sequitur. Sequela probat qd po no qd completa hora in qua a, alterat vnum pedale ad gradum vi, 4, per totum & b, ad eundem gradum caliditatis vix alterabit bipedale apporime ipsi a, vnu aliud pedale quod in sequenti hora alteret ad gradum vi, 4, adequate per totum b, nichil vterius alterate. Quo posito sic arguuntur a, in tpe illarum duarum horarum alterat bipedale ad gradum vi, 4, adequate per totum & b, in vna hora alterat bipedale ad eundem gradum per totum a, & b, alterat eque velociter per totum: igitur sequitur illatum probatur tamen minor qd a, in prima hora eque velociter alterat suum passum sicut b, vt concedis: et in secunda eque velociter alterat sicut in prima vt constat igitur in tpe illarum duarum horarum eque velociter alterat a, suum bipedale sicut b, alterat suum in prima illarum per prius eque velociter alterat a, sicut b, adequate. ¶ Dices forte negando sequela Et ratio est qd velocitas motus alterationis non debet attendi penes qualitatem siue multitudinem graduum qualitatis pducte in eodem tpe absolute: sed in ordine ad subiectum quod alteratur ita qd quanto subiectum fuerit maius ratio, velocitas alterationis erit maior ceteris paribus. Sed contra qd tunc sequetur qd si a, alterat pduceret in prima parte proportionali vnius hore portione dupla diuise vni gradum caliditatis in prima parte proportionali vnius pedalis & in secunda pduceret etiam vnum gradum in secunda parte proportionali eiusdem pedalis & in tertia vnu alterum in tertia & sic consequenter b, vero in qualibet parte proportionali hore pduceret tantam formam entitatis & intensiue potum tamen vni pedale extensam quantum in eadem parte hore producit a, in parte proportionali pedalis quod alterat, b,

Dicitur:

ut patet ex dialecticis. Resolutio huius argumenti habetur ex prima et secunda conclusionibus huius capituli. ¶ Ad primam confirmationem patet responsio ex tertia conclusione cum suo correlario. ¶ Ad secundam confirmationem nego sequelam, et ad probationem dico, quod semper illud corpus erit maius in aliqua proportionem rationali vel irrationali, et cum tu quaeris, in qua proportione maius efficitur, respondeo, quod non solum in isto casu, verum etiam in infinitis non posset ingenium finitum illud discutere propter varietatem proportionum inter partes. ¶ Ad tertiam confirmationem concedo sequelam secundum hanc positionem primam, et nego falsitatem consequentis, et ad probationem nego sequelam, et ad probationem nego, quod illud acquirat infinitas proportionem aequales. Proportio enim dupla respectu partis non est dupla respectu totius.

Ad quartam rationem respondeo concedendo sequelam et negando falsitatem consequentis, et ad punctum probationis dico, quod illud, quod perdit omnes species proportionis superparticularis, infinitam proportionem deperdit, et per consequens uni signatae infinitas aequales, ut optime probat argumentum.

Ad quintam rationem respondet nova conclusio. ¶ Ad confirmationem respondeo negando sequelam, et ad probationem concedo antecedens, et nego consequentiam. Non est enim eadem ratio, quando hora dividitur proportionem dupla in illo casu, et quando maiori, ut patet ex tertio capite secundi tractatus. ¶ Ad secundam confirmationem nego sequelam, et cum quaeritur proportio acquisita, dico, quod aut illa est incommensurabilis aut a nobis nequaquam reperibilis.

Ad sextam rationem respondeo negando sequelam, et ad probationem nego consequentiam. Et quia argumentum quaerit modum cognoscendi, quam proportionem acquirat totum, quando pars aliquota acquirat aliquam proportionem, quae semper respectu totius minor est quam respectu partis, ideo dico, quod in proposito ad illud cognoscendum recurrendum est ad primam partem capituli septimo. ¶ Ad confirmationem respondeo negando sequelam, ut bene probat argumentum, eam esse negandam, et ad probationem nego consequentiam.

Ad septimam rationem responsum est ibi usque ad ultimam replicam, ad quam respondeo condendo, concedendo illatum et negando ipsum ipsum esse falsum.

Ad octavam rationem responsum est ibi usque ad replicam, ad quam respondeo, concedendo illud, quod inducit, et negando falsitatem consequentis, et ad punctum probationis nego hanc consequentiam. Hoc incipit in infinitum tarde acquirere de quantitate, ergo non incipit infinite velociter acquirere de quantitate. ¶ Ad confirmationem respondeo concedendo illatum, ut bene probat argumentum.

Ad nonam ratio[n]em concedo sequelam et nego falsitatem consequentis et nego, quod ex illo sequitur illud corpus infinitam quantitatem acquirere, nec argumentum intendens illud probare habet magnam apparentiam, ut ex dictis patet. ¶ Et haec de tertio tractatu.

Finis tertii tractatus. |

Sequitur tractatus quartus, in quo agitur de motu alterationis.

1. Kapitel des 4. Traktats des 3. Teils

Capitulum primum, in quo disputative inquiritur, penes quid motus alterationis velocitas attendi habeat

Consummatis documentis cognoscendae velocitatis motus ad locum et ad magnitudinem iam huius operis complementu doctrinam investigandae atque mensurandae velocitatis motus ad qualitatem expostulat, in qua inquisitione disputative procedere intendo.

Quaeritur ergo primo, numquid motus alterationis velocitatem penes multitudinem graduum qualitatis mediante tali motu productae metiri oporteat. Et arguitur primo, quod non, quia si motus alterationis velocitas esset mensuranda penes multitudinem graduum qualitatis et cetera, sequeretur, quod si A calidum alteraret passum pedale per totum in hora uniformiter ad gradum quartum caliditatis, et B calidum in eodem tempore alteraret bipedale per totum ad eundem quartum gradum caliditatis, A et B in illa hora aequae velociter alterarent illa passum, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur, quia tot gradus caliditatis adaequate producit A sicut B in eodem tempore, quia tam intensam caliditatem producit A sicut B in illa hora adaequate, igitur aequae velociter A et B alterant sua passum in illa hora. Patet consequentia, quia penes illud velocitas alterationis, ut inquis, attendi habeat, iam arguitur falsitas consequentis, quia tunc sequitur, quod A agens alteraret bipedale in duabus horis adaequate, et B alteraret bipedale in hora adaequate et ad eundem gradum, et tamen A aequae velociter adaequate alteraret suum bipedale sicut B, sed consequens est manifeste falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur: et pono, quod completa hora in qua A alteravit unum pedale ad gradum ut 4 per totum, et B ad eundem gradum caliditatis videlicet alterabit bipedale, approximetur ipsi A unum aliud pedale, quod in sequenti hora alteret ad gradum ut 4 adaequate per totum, B nihil ulterius alterante. Quo posito sic argumentor: A in tempore illarum duarum horarum alterat bipedale ad gradum ut 4 adaequate per totum, et B in una hora alterat bipedale ad eundem gradum per totum, et A et B alterant aequae velociter per te, igitur sequitur illatum. Probatur tamen minor, quia A in prima hora aequae velociter alterat suum passum sicut B – ut concedis – et in secunda aequae velociter alterat sicut in prima, ut constat, igitur in tempore illarum duarum horarum aequae velociter alterat A suum bipedale sicut B alterat suum in prima illarum, per consequens aequae velociter alterat A sicut B adaequate. ¶ Dices forte negando sequelam. Et ratio est, quia velocitas motus alterationis non debet attendi penes qualitatem sive multitudinem graduum qualitatis productae in eodem tempore absolutae, sed in ordine ad subiectum, quod alteratur, ita quod quanto subiectum fuerit maius, tanto velocitas alterationis erit maior ceteris paribus. Sed contra, quia tunc sequeretur, quod – si A alterans produceret in prima parte proportionali unius horae proportionem dupla divisae unum gradum caliditatis in prima parte proportionali unius pedalis et in secunda produceret etiam unum gradum in secunda parte proportionali eiusdem pedalis et in tertia unum alterum in tertia et sic consequenter, B vero in qualibet parte proportionali horae produceret tantam formam entitative et intensive, per totum tamen unum pedale extensam, quantum in eadem parte horae producit A in parte proportionali pedalis, quod alterat – B

234

Quarti Tractatus

Capitulum primum

in infinitum velocius alteraret suum pedale quod a. si consequens est falsum igitur illud ex quo sequitur. Sequela probatur quia in eodem tempore et in equali subiecto in infinitum plures gradus caliditatis producit b. quod a. per alterationem ergo in infinitum velocius alterat b. suum passum quod a. quod fuit inducendum. Jam probatur falsitas consequentis quia equaliter omnino de forma caliditatis producit b. sicut a. in eodem tempore ut patet ex casu igitur eque velociter omnino alterat b. suum passum sicut a. et per consequens non in infinitum velocius quod est oppositum. Probatur contra quia velocitas motus universaliter attenditur habet penes effectum productum saltem ubi aliquid per motum producit. Si ergo illa solutio esset bona sequeretur quod ab equalibus proportionibus alterantibus ad sua alterabilia inaequales velocitates alterationis provenirent: si consequens est manifeste falsum igitur illud ex quo sequitur. Sequela probatur et volo quod a. alteret unum pedale in hora ad gradum vi. 4. et b. equale ipsi a. in eadem alteret unum bipedale in eadem hora ad eundem gradum vi. 4. semper intelligitur per totum. Quod posito manifestum est per te quod b. in duplo velocius alterat suum passum quod a. quod suum passum est in duplo maius et proportio ipsius a. ad suum passum et b. ad suum passum sunt equales igitur ab equalibus proportionibus alterantibus ad sua alterabilia inaequales velocitates alterationis provenirent quod fuit probandum. Probatur minor quia si proportio b. ad suum passum esset maior quod a. ad suum passum tunc sequeretur quod intensio caliditatis produceret b. in suum passum quod a. si hoc est falsum ut patet ex casu igitur illud ex quo sequitur. Ideo dices aliter et melius sicut dicendum est ad argumentum negando sequela et ad probationem dices quod velocitas motus alterationis non debet attendi simpliciter penes multitudinem graduum intensiois ipsius qualitatis que mediante tali motu alterationis producitur sed penes multitudinem graduum ipsius forme siue in magno subiecto producat siue in parvo. Manifestum enim est quod cum aliquid calidum uniformiter rarum acquirat per totum unum gradum caliditatis intensiois in duplo plus de forma acquirat illud totum calidum quod una eius medietas sicut dictum est superius quod in densitate uniforme in duplo plus est de materia quod in sua medietate.nolo igitur dicere quod sicut in densitate signatur gradus entitatis materie penes quorum multitudinem densitas attenditur ita in proportione dico velocitatem alterationis attendi debere penes multitudinem qualitatis in eodem tempore producte nullo pacto considerando intensioem aut subiectum. Sed contra hoc sic arguitur quod tunc sequeretur quod si a. alterans in prima quarta unius horae producit unum gradum caliditatis intensiois et entitatis per totum et in secunda quarta tantum et in tertia tantum et in quarta similiter tantum b. vero in primo pedali unius quadrupedalis produceret similiter unum gradum caliditatis entitatis et intensiois in prima quarta horae in secunda quarta in secundo pedali tantum produceret et in tertia in tertio pedali et in quarta in quarto pedali tantum gradum produceret tunc sequeretur quod eque velociter in illa hora b. alteraret quadrupedale sicut a. pedale si consequens est falsum igitur illud ex quo sequitur. Sequela patet facile ex solutione quod tantum de caliditate entitatis producit b. sicut a. adequate falsitas consequentis arguitur quod alteratio ipsius a. qua vix alterat suum passum est velocius alteratione ipsius b. ergo non eque velociter in illa hora b. alterat quadrupedale sicut a. pedale. Consequenter patet et arguitur a. quod intensio qua a. intendit pedale est velocius alteratione ipsius b. et in sensu qua a. intendit pedale est alteratio qua a. al-

terat pedale: ergo alteratio qua a. alterat pedale est velocius alteratione ipsius b. qua vix alterat quadrupedale. Consequenter patet cum minore. Hic enim ut superpono. alteratio et intensio distinguuntur. et maior probatur: quia intensio qua a. intendit pedale est velocius intensioe qua b. intendit quadrupedale et omnino intensio qua b. intendit quadrupedale est alteratio qua b. alterat quadrupedale igitur intensio qua a. intendit pedale est velocius alteratione qua b. alterat quadrupedale. Et sic patet maior. Quod dices et bene concedendo sequela et negando consequens esse falsum et ad punctum probationis nego hanc consequentiam intensio qua a. intendit pedale est velocius alteratione ipsius b. et intensio qua a. intendit pedale est alteratio qua a. alterat pedale et alteratio qua a. alterat pedale est velocius alteratione ipsius b. Arguitur enim in quatuor terminis. debet ei scilicet fieri et aliter quod a. aliter pedale est velocius intensio qua alteratio ipsius b. Vel aliter respondendo ad materiam argumenti potest secure dicere motum intensiois non esse comparabile motui alterationis et velocitatem et traditare prior tamen solutio magis patet. Contra quod tunc sequeretur quod velocius alteraret eandem resistentiam unum pedale uniformiter calidum ut quatuor quod unum aliud pedale infinite calidum uniformiter siue aliqua contrarium admixtione: si consequens videtur manifeste falsum: igitur illud ex quo sequitur falsitas consequens relinquitur nota et arguitur sequela et pono quod in uno pedali quod sit a. in alio bet parte proportionali inducatur. 4. gradus caliditatis non tamen per totum sed in parte proportionali ipsius a. corrumpente parti proportionali ipsius ipso a. et tempore proportionem dupla dimittis pono tamen quod in ea proportionem quoniam pars proportionalis est minor altera minus in tali parte entitatis inducat de caliditate per tamen vi. 4. item siue in altero vero pedali puta b. in qualibet parte proportionali ipsius inducatur per totum b. medietas caliditatis intensiois et entitatis que in tali parte ipsius introducit in aliqua parte proportionali ipsius a. Quod posito alteret a. et b. consimilem resistentiam et sequitur quod a. velocius alterabit eandem resistentiam quod b. et tamen b. est infinite calidum uniformiter siue contrarium admixtione: ut superpono: et a. uniformiter calidum vi. 4. igitur proportionem. Minor facile patet ex casu et minor probatur quia a. est in duplo maioris pone quod b. igitur in duplo velocius alterat eandem resistentiam quod b. Consequenter patet et arguitur a. h. in duplo magis de forma eiusdem speciei quod b. igitur a. est in duplo maioris pone quod b. Secundo principalem arguitur sic. Si pars affirmativa questionis est vera sequitur quod quilibet alterans finitum alterans certam resistentiam infinite formam entitatis in quantum locum tempore produceret si consequens est manifeste falsum igitur illud ex quo sequitur. Probatur a. quod quilibet alterans certam resistentiam infinite velocius adequate agit in quantum locum tempore igitur quodlibet alterans finitum certam alterans resistentiam infinite formam entitatis in quantum locum tempore producit. Probatur a. quod si non deest illud et sit a. calidum uniforme per totum in forma entitatis quod alterat b. passum certe resistentie per horam. Et arguitur sic a. infinite velocius agit in illa hora adequate alterando b. passum igitur propositum. Probatur antecedens et volo quod a. tangat b. passum et dividatur ipsum a. per partes proportionales proportionem dupla minoribus visus b. passum terminat et arguitur sic: prima pars proportionalis ipsius a. aliquid agit in hora adequate in b. passum et secunda tantum vel magis et tertia tantum vel magis quod secunda et sic consequenter et sunt infinite: ergo sequitur quod infinite est actio in illa hora adequate. Consequenter patet

Dicitur.

in infinitum velocius alteraret suum pedale quam A, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur, quia in eodem tempore et in aequali subiecto in infinitum plures gradus caliditatis producit B quam A per alterationem, ergo in infinitum velocius alterat B suum passum quam A, quod fuit inducendum. Iam probatur falsitas consequentis, quia aequaliter omnino de forma caliditatis producit B sicut A in eodem tempore, ut patet ex casu, igitur aequavelociter omnino alterat B suum passum sicut A, et per consequens non in infinitum velocius, quod est oppositum consequentis. Patet consequentia, quia velocitas motus universaliter attendi habet penes effectum productum, saltem ubi aliquid per motum producitur. ¶ Item si illa solutio esset bona, sequeretur, quod ab aequalib[us] proportionibus alterantium ad sua alterabilia inaequales velocitates alterationis provenirent, sed consequens est manifeste falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur: et volo, quod A alteret unum pedale in hora ad gradum ut 4, et B aequale ipsi A in activitate alteret unum bipedale in eadem hora ad eundem gradum ut 4, semper intelligo per totum. Quo posito manifestum est per te, quod B in duplo velocius alterat suum passum quam A, quia suum passum est in duplo maius, et proportio ipsius A ad suum passum et B ad suum passum sunt aequales, igitur ab aequalibus proportionibus alterantium ad sua alterabilia inaequales velocitates alterationis proveniunt. Quod fuit probandum. Probatur minor, quia si proportio B ad suum passum esset maior quam proportio A ad suum passum, tunc sequeretur, quod intensiorem caliditatem produceret B in suum passum quam A, sed hoc est falsum, ut patet ex casu, igitur illud, ex quo sequitur. ¶ Ideo dices aliter et melius, sicut dicendum est ad argumentum, negando sequelam, et ad probationem dices, quod velocitas motus alterationis non debet attendi simpliciter penes multitudinem graduum intensiois ipsius qualitatis, quae mediante tali motu alterationis producit, sed penes multitudinem graduum ipsius formae sive in magno subiecto producat sive in parvo. Manifestum enim est, quod cum aliquod calidum uniformiter rarum acquirit per totum unum gradum caliditatis, intensive in duplo plus de forma acquirit illud totum calidum quam una eius medietas, sicut dictum est superius, quod in denso finite uniforme in duplo plus est de materia quam in sua medietate. Volo igitur dicere, quod sicut in denso signantur gradus entitatis materiae, penes quorum multitudinem densitas attenditur, ita in proposito dico velocitatem alterationis attendi debere penes multitudinem qualitatis in eodem tempore productae nullo pacto considerando intensionem aut subiectum. Sed contra hoc sic arguitur, quia tunc sequeretur, quod si A alterans in prima quarta unius horae producit unum gradum caliditatis intensive et entitative per totum et in secunda quarta tantum et in tertia tantum et in quarta similiter tantum, B vero in primo pedali unius quadrupedalis produceret similiter unum gradum caliditatis entitative et intensive in prima quarta horae, et in secunda quarta in secundo pedali tantum produceret, et in tertia in tertio pedali, et in quarta in quarto pedali tantum gradum produceret, tunc sequeretur, quod aequavelociter in illa hora B alteraret quadrupedale sicut A pedale, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela patet facile ex solutione, quia tantum de caliditate entitativ[e] producit B sicut A adaequate. Falsitas consequentis arguitur, quia alteratio ipsius A, qua videlicet alterat suum passum, est velocior alteratione ipsius B, ergo non aequavelociter in illa hora B alterat quadrupedale sicut A pedale. Consequentia patet, et arguitur antecedens, quia intensio, qua A intendit pedale, est velocior alteratione ipsius B, et intensio, qua A intendit pedale, est alteratio, qua A alterat pedale, ergo alteratio, qua A alterat pedale, est velocior alteratione

ipsius B, qua videlicet alterat quadrupedale. Consequentia patet cum minore: non enim, ut suppono, alteratio et intensio distinguuntur. Et maior probatur, quia intensio, qua A intendit pedale, est velocior intensio, qua B intendit quadrupedale, et omnis intensio, qua B intendit quadrupedale, est alteratio, qua B alterat quadrupedale, igitur intensio, qua A intendit pedale, est velocior alteratione, qua B alterat quadrupedale. Et sic patet maior. ¶ Dices et bene concedendo sequelam et negando consequens esse falsum, et ad punctum probationis nego hanc consequentiam: intensio, qua A intendit pedale, est velocior alteratione ipsius B, et intensio, qua A intendit pedale, est alteratio, qua A alterat pedale, ergo alteratio, qua A alterat pedale, est velocior alteratione ipsius B. Arguitur enim in quatuor terminis, deberet enim sic inferri: ergo alteratio, qua A alterat pedale, est velocior intensio quam alteratio ipsius B, vel aliter respondendo ad materiam argumenti poteris secure dicere motum intensiois non esse comparabilem motui alterationis in velocitate et traditate, prior tamen solutio magis placet. ¶ Contra, quia tunc sequeretur, quod velocius alteraret eandem resistantiam unum pedale uniformiter calidum ut quatuor quam unum aliud pedale infinite calidum uniformiter sine aliqua contrarii permixtione, sed consequens videtur manifeste falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Falsitas consequentis relinquatur nota, et arguitur sequela: et pono, quod in uno pedali, quod sit A, in quaelibet parte proportionali inducantur 4 gradus caliditatis, non tamen per totum, sed in parte proportionali ipsius A correspondente parti proportionali temporis ipso A et tempore proportione dupla divisus. Pono tamen, quod in ea proportione, qua una pars proportionalis est minor altera, minus in tali parte entitative inducatur de caliditate, semper tamen ut 4 intensive in altero vero pedali, puta B, in quaelibet parte proportionali temporis inducatur per totum B medietas caliditatis intensive et entitative, quae in tali parte temporis introducitur in aliqua parte proportionali ipsius A. Quo posito alterent A et B consimilem resistantiam, et sequitur, quod A velocius alterabit eandem resistantiam quam B, et tamen B est infinite calidum uniformiter si[n]e contrarii admixtione, ut suppono, et A uniformiter calidum ut 4, igitur propositum. Minor facile patet ex casu et minor probatur, quia A est in duplo maioris potentiae quam B, igitur in dupla velocius alterat eandem resistantiam quam B. Consequentia patet et arguitur antecedens, quia A habet in duplo magis de forma eiusdem speciei [quam] B, igitur A est in duplo maioris potentiae quam B. ¶ Secundo principaliter arguitur sic: si pars affirmativa quaestionis esset vera, sequ[e]retur, quod quodlibet alterans finitum alterans certam resistantiam infinitam formam entitative in quantulocumque tempore produceret, sed consequens est manifeste falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Probatur antecedens, quoniam quodlibet alterans certam resistantiam infinite velociter adaequate agit in quantulocumque tempore, igitur quodlibet alterans finitum certam alterans resistantiam infinitam formam entitative in quantulocumque tempore producit. Probatur antecedens, quia si non detur illud et sit A calidum uniforme per totum in forma entitative, quod alterat B passum certe resistantiae per horam. Et arguitur sic: A infinite velociter agit in illa hora adaequate alterando B passum, igitur propositum. Probatur antecedens: et volo, quod A tangat B passum, et dividatur ipsum A per partes proportionales proportione dupla minoribus versus B passum terminatis, et arguitur sic: prima pars proportionalis ipsius A aliquantulum agit in hora adaequate in B passum, et secunda tantum vel magis, et tertia tantum vel magis quam secunda et sic consequenter, et sunt infinitae [partes], ergo sequitur, quod infinita est actio in illa hora adaequate. Consequentia patet, et

235

De motu alterationis quo ad causam

Probatur maior & dividitur in duas partes. Proportionalis ipsius a. in duas medietates & arguo sic scda pars proportionalis ipsius a. est equalis in pona medietati pme remota ab. passo & est plus q. i duplo melius applicata ipsi b. passo q. medietas pme remota a b. passo & ipsa scda pars proportionalis est equalis in pona medietati pme ppropinquior ipsi b. passo & est i duplo melius applicata ipsi b. passo q. ipsa medietas pme ppropinquior agentis & totalis actio pme ppropinquior ipsi b. passo agit in b. passu in eodem tpe q. pma qd fuit probandum qm eodem argumento probabis tertia plus agere in b. passu in eodem tpe q. scda & tertia q. tertia & sic pter probatur tertia plus hanc q. i ea proportione q. aliqd agens ppropinquior eidem passo in ea velocitate agit ceteris paribus. ¶ Dices & bene negando sequela & ad probationem negando ahs & cu probatur admittit casus de ipso a. & negat ahs. & ad probationem dico pmo q. minor est dubia qm possibile est q. b. passu sit ultra spheram actuitatis medietatis remotioris pme partis proportionalis a. Erat ei q. b. passu sit infra ambitu actuitatis totius a. agens & tunc sit ultra spheram actuitatis certe partis ipsius a. ita q. talis pars non habeat ibi actionem p se. Dico scdo q. esto q. vira q. medietas pme partis proportionalis ipsius a. sufficiat agere p se in ipso b. ad huc negat pna & ad probationem negat ppropinquior ibi assumit vcs q. in ea proportione q. aliqd agens ppropinquior eidem passo in qd sufficit agere in ea velocitate agit ceteris paribus q. tunc sequitur q. in infinitu velocius in eodem tpe ageret agens immediate passo q. distans a passo cu in infinitu sit ei ppropinquior qd est manifeste falsus: q. tunc sequitur ignem subito calescere aqua sibi pproxima inducendo in eam tota caliditate nata induci ab ipso igne. Nec vult dicere q. cu aliqd agens distans ab aliq. passo pproxima ei non in infinitu melius applicat ei scdm quolibet ei punctu s. p precise scdm vnu punctu. ¶ 2. volo q. codenset vnu agens ita q. in quilibet parte proportionali tps efficitur i duplo ppropinquius scdm se & quilibet ei punctu ipsi passo q. in parte immediate pcedenti et tunc si illa ppropinquior vera ageret illud agens in illo tpe infinita velocitate qd est falsus q. e. agens finitu agens i resistentia. ¶ Itē si sic pproximari resistentie ageret infinite velocius ageret i sibi equalē resistentia & in infinite magna quod est impossibile.

Dicitur .

Dicitur i

Sed ptra q. aliquod alterans finitum sufficit agere finitum velocitate adeqte i hora quilibet pte ei proportionali tps agere pna pma rōe ppropinquior: igit solutio nulla. Probatur ahs & signo a. alterans ei b. passus sicut i pproximo casu manifestu est ex solutio q. scda pars proportionalis minus agit q. pma vel aliq. sequens q. immediate pcedens ea & hoc ppter defectu forme: volo igit q. tps de forma addat scde pti proportionalis quovis tps sufficit agere in b. passu sicut pna adeqte in hora i eadem distantia in q. se hnt ad b. passu. & manifestu est q. scda pars proportionalis non hnt de forma sicut pma si ei tps haberet (cu sit in duplo ppropinquior) plus ageret qd est casus. ¶ Habebat igit pma i f. proportio plus de forma q. 1. & pono q. tertia tps addat de forma quovis scda habeat precise in f. proportio plus de forma q. ipsa tertia & sic addatur cuilibet sequenti de forma taliter q. in f. pportione minus habeat de forma q. immediate pcedens. ¶ Quo posito a. agit infinita velocitate i hora in b. passum et est finitum finite habes de forma igitur aliquod alterans finitum sufficit agere infinite velocitate in hora adequate & c. quod fuit probandum. ¶ Patet consequentia cu minore quia forma

ipsius a. agentis componitur ex infinitis continuis se habentibus in pportione f. finita descendendo v. pater ex casu. Et maior probatur quia scda pars proportionalis agit tantu adequate in b. passum quantum pma q. in f. proportioe habet minus de forma et est in duplo ppropinquior ipsi b. passo igitur tertia pars proportionalis tantu agit adequate quantum secunda & quarta quantum tertia & sic consequenter & psequens a. agit infinita velocitate in hora in b. passum quod fuit pbandum. ¶ His patet ex casu cō sequentia probatur quia si secunda pars proportionalis tantu agit in b. passum sicut pma eo q. in f. proportioe minus habet de forma q. pma et est in duplo ppropinquior b. passo: sequit eadem ratione cum tertia habeat in f. proportioe minus de forma q. secunda et sit in duplo ppropinquior b. passo q. secunda q. ipsa tantu adequate agit i hora in b. passum sicut secunda. Et sic in pbabis de quibuscunq. duabus immediatis. ¶ Dices & bene negando ahs & ad probationem admissio casu negando iteru ahs et ad probationem negatur maior & cu pbatur negatur ahs vcs q. id secunda tantu agit quantum pma quia habet in f. minus de forma q. pma et est i duplo ppropinquior b. passo. ¶ Hō est illa est causa quare secunda tantu agit in b. passu quantum pma s. q. in tali distantia tantu pportioe habet secunda ad b. passum quantum habet pma ad idē b. passum. ¶ Hā illa causalis est falsa. Tu primo ppter causam dicitur scdo q. illa nō est bona pna. nam cu in infinitu modicu de forma habet aliqua pars proportionalis: deveniendū est ad aliquā partē pportionalē ipsius a. agentis que non agit in b. cu ad ipm habeat pportioe equalitatis vel minoris inequalitatis & tunc illa pars est in duplo ppropinquior ipsi b. passo q. pars immediate pcedens & h. in f. proportioe minus de forma. Et in hoc consistit solutio replice q. vcs deveniendū est ad aliquā partem pportionalē q. nullo mō sufficit p se agere in b. passu s. habet ad illud pportioe minoris inequalitatis.

Sed cōtra et pono q. secunde parti pportionalis ipsius a. alterans addatur de forma quo vcs agit tps i b. passu sicut pna adeqte: & sicut tps addat tertia de forma q. tantum agit in b. passu sicut pma & quartē. & ante: sic pter ita q. quilibet sequens agit tps sicut pcedens. ¶ Quo posito sic arguit a. agit infinite velocius in b. passum v. patet ex casu a. est finitum alterans hoc est habes finitu de forma adequate igit aliqd alterans finitu hnt finite de forma adeqte alterat infinite velocius certam resistentia qd est negatu. ¶ Probatur minor q. secunda pars proportionalis habet minus de forma q. pma adequate et tertia minus q. secunda & quarta q. tertia & sic consequenter: igit totalis forma ipsius a. alterans est finita. ¶ Patet ista consequentia: q. forma totalis ipsius a. vni certe parti date nō habet infinitas equales non cōcantes. ¶ Probatur tamē antecedens. quia si secunda habent tantum sicut pma vel plus cum sit ppropinquior sequeretur q. plus ageret q. pma, sed consequens est falsum & contra casum igitur et antecedens. Et sic probabis de quibuscunq. immediatis. ¶ Et confirmatur quia si disto esset vera sequeretur q. quodlibet alterans finitum alteraret certam resistentiam infinita tarditate s. hnt est finitū: igit illud ex q. sequitur. Sequela pbatur q. si nō signet illud t. hnt a. & arguo sic a. agit i finitū tarditate: igit ppropositu. ¶ Arguē ahs & volo q. in casu sup. posito b. passu dividat p partes ppos

Confir. i

71

probatur maior: et divido primam partem proportionalem ipsius A in duas medietates, et arguo sic: secunda pars proportionalis ipsius A est aequalis in potentia medietati primae remotiori a B passo, et est plus quam in duplo melius applicata ipsi B passo quam medietas primae remotior a B passo, et ipsa secunda pars proportionalis est aequalis in potentia medietati primae propinquiori ipsi B passo, et est in duplo melius applicata ipsi B passo quam ipsa medietas primae propinquior agentis, et totalis actio primae partis proportionalis componitur ex actionibus suarum medietatum, igitur secunda pars proportionalis plus agit in B passum in eodem tempore quam prima. Quod fuit probandum, quoniam eodem argumento probabis tertiam plus agere in B passum in eodem tempore quam secunda et quartam quam tertia et sic consequenter. Probatur tamen consequentia per hoc, quod in ea proportione, quae aliquod agens est propinquius eidem passo, in ea velocius aget ceteris paribus. ¶ Dices et bene negando sequelam et ad probationem negando antecedens, et cum probatur, admittitur casus de ipso A, et negatur antecedens, et ad probationem dico primo, quod minor est dubia, quam possibile est, quod B passum sit ultra sphaeram activitatis medietatis remotioris primae partis proportionalis A. Stat enim, quod B passum sit intra ambitum activitatis totius A agentis, et tamen sit ultra sphaeram activitatis certae partis ipsius A, ita quod talis pars non habeat ibi actionem per se. Dico secundo, quod esto, quod utraque medietas primae partis proportionalis ipsius A sufficiat agere per se in ipsum B adhuc, tamen negatur consequentia, et ad probationem negatur propositio, quae ibi assumit videlicet, quod in ea proportione, qua aliquod agens est propinquius eidem passo, in quod sufficit agere, in ea velocius agit ceteris paribus, quia tunc sequeretur, quod in infinitum velocius in eodem tempore ageret agens immediatum passo quam distans a passo, cum in infinitum sit ei propinquius, quod est manifeste falsum, quia tunc sequeretur ignem subito calefacere aquam sibi proximam inducendo in eam totam caliditatem natam induci ab ipso igne. Nec iuvat dicere, quod cum aliquod agens distans ab aliquo passo approximatur ei, non in infinitum melius applicatur ei secundum quemlibet eius punctum, sed praecise secundum unum punctum. Quia volo, quod condensetur unum agens, ita quod in qualibet parte proportionali temporis efficiatur in duplo propinquius secundum se et quodlibet eius punctum ipsi passo quam in parte immediate praecedenti, et tunc si illa propositio esset vera, ageret illud agens in illo tempore infinita velocitate, quod est falsum, quia est agens finitum agens in resistantiam. Item si sic approximatum resistantiae ageret infinite velociter, ageret in sibi aequalem resistantiam et in infinite magnam, quod est impossibile.

Sed contra, quia aliquod alterans finitum sufficit agere infinita velocitate adaequate in hora qualibet parte eius proportionali tantum agente, quantum prima ratione propinquitatis, igitur solutio nulla. Probatur antecedens: et signo A alterans et B passum sicut in priori casu, et manifestum est ex solutione, quod secunda pars proportionalis minus agit quam prima, vel aliqua sequens quam immediate praecedens eam, et hoc propter defectum formae, volo igitur, quod tantum de forma addatur secundae parti proportionali, quousque tantum sufficiat agere in B passum sicut prima adaequate in hora in eadem distantia, in qua se habent ad B passum. Et manifestum est, quod secunda pars proportionalis non habet tantum de forma sicut prima. Si enim tantum haberet, (cum sit in duplo propinquior), plus ageret, quod est contra casum. Habeat igitur prima in F proportione plus de forma quam 2, et pono, quod tertiae tantum addatur de forma, quousque secunda habeat praecise in F proportione plus de forma quam ipsa tertia, et sic addatur cuilibet sequenti de forma taliter, quod in F proportione minus habeat de forma quam immediate praecedens. Quo posito A agit infinita velocitate in hora in B passum, et est finitum finite

habens de forma, igitur aliquod alterans finitum sufficit agere infinita velocitate in hora adaequate et cetera. Quod fuit probandum. Patet consequentia cum minore, quia forma | ipsius A agentis componitur ex infinitis continuo se habentibus in proportione F finita descendendo, ut patet ex casu. Et maior probatur, quia secunda pars proportionalis agit tantum adaequate in B passum quantum prima, quia in F proportione habet minus de forma et est in duplo propinquior ipsi B passo, igitur tertia pars proportionalis tantum agit adaequate quantum secunda, et quarta quantum tertia et sic consequenter, et per consequens A agit infinita velocitate in hora in B passum. Quod fuit probandum. Antecedens patet ex casu, et consequentia probatur, quia si secunda pars proportionalis tantum agit in B passum sicut prima eo, quod in F proportione minus habet de forma quam prima, et est in duplo propinquior B passo, sequitur eadem ratione, cum tertia habeat in F proportione minus de forma quam secunda, et sit in duplo propinquior B passo qu[am] secunda, quod ipsa tantum adaequate aget in hora in B passum sicut secunda. Et sic in probabis de quibuscumque duabus immediatis. ¶ Dices et bene negando antecedens et ad probationem admissio casu negando iterum antecedens, et ad probationem negatur maior, et cum probatur, negatur antecedens, videlicet quod ideo secunda tantum agit quantum prima, quia habet in F minus de forma quam prima, et est in duplo propinquior B passo. Non enim illa est causa, quare secunda tantum agit in B passum quantum prima, sed quia in tali distantia tantam proportionem habet secunda ad B passum, quantum habet prima ad idem B passum. Nam illa causalis est falsa. Tu[m] primo propter causam dictam, tum secundo, quia illa non est bona consequentia: nam cum in infinitum modicum de forma habet aliqua pars proportionalis, deveniendum est ad aliquam partem proportionalem ipsius A agentis, quae non agit in B, cum ad ipsum habeat proportionem aequalitatis vel minoris inaequalitatis, et tamen illa pars est in duplo propinquior ipsi B passo quam pars immediate praecedens, et habet in F proportione minus de forma. Et in hoc consistit solutio replicae, quod videlicet deveniendum est ad aliquam partem proportionalem, quae nullo modo sufficit per se agere in B passum, sed habet ad illud proportionem minoris inaequalitatis.

Sed contra, et pono, quod secundae parti proportionali ipsius A alterantis addatur de forma, quo usque agat tantum in B passum sicut prima adaequate, et similiter tantum addatur tertiae de forma, quod tantum agat in B passum sicut prima, et quartae et quintae et sic consequenter, ita quod quaelibet sequens agat tantum sicut praecedens. Quo posito sic arguitur: A agit infinite velociter in B passum, ut patet ex casu, et A est finitum alterans, hoc est habens finitum de forma adaequate, igitur aliquod alterans finitum habens finite de forma adaequate, alterat infinite velociter certam resistantiam, quod est negatum. Probatur minor, quia secunda pars proportionalis habet minus de forma quam prima adaequate, et tertia minus quam secunda, et quarta quam tertia et sic consequenter, igitur totalis forma ipsius A alterantis est finita. Patet ista consequentia, quia forma totalis ipsius A uni certae parti datae non habet infinitas aequales non coni[i]cantes. Probo tamen antecedens, quia si secunda habent tantum sicut prima vel plus, cum sit propinquior, sequeretur, quod plus ageret quam prima, sed consequens est falsum et contra casum, igitur et antecedens. Et sic probabis de quibuscumque immediatis. ¶ Et confirmatur, quia si quaestio esset vera, sequeretur, quod quodlibet alterans finitum alteraret certam resistantiam infinita tarditate, sed consequens est falsum, igitur illud ex qui sequitur. Sequela probatur, quia si non, signetur illud et sit A, et arguo sic: A agit infinita tarditate, igitur propositum. Arguitur antecedens: et volo, quod in casu superius posito B passum dividatur per partes proportionales

236

Quarti Tractatus

tionales pportioe dupla minorib? d'fus a. alteras terminatis r argf sic b. resistit infinitre ipsi a. p'one flante igit a. alterat infinitra rarditate. p'robaf a'ns qz p'ma ps pportioalis ip'ius b. aliquantulu resistit ipsi a. r scda tm r tertia tm sicut scda r sic p'nter g b. resistit infinite ipsi a. p'robaf a'ns qz scda pars pportionalis est in duplo minor q' p'ria r est in duplo p'pinqoz ipsi ageti q' p'ma g' raru resistit sicut p'ima Et sic probabis q' tertia tm agit sicut scda r sic co' sequeter. p'atet igit antecedens.

Tertio p'ncipaliter arguitur sic Si q'stio eet vera seq'ref aliquod alteras equevelociter alterare parte remota alicui? resistetie sicut parte p'pinqua p'ns est falsuz cu' o'e agēs naturale veloci? agat in remotu q' in p'pinquū igit illud ex q' sequit' Seq'la p'bat r pono q' alteras a. alteret resistetiaz b. ita diffozme q' in ea pportioe in qua pres fut minus apte ad susceptioe actionis p'opt' distantia in ea pportioe habeat minus de resistetia ita q' a. ad quodlibet p'ictu' ip'ius b. resistetie habeat eadez pportioe. Quo posito argf sic a. alteras eq' veloci? agat in parte remota ip'ius b. resistetie sicut in parte p'pinqua igit p'p'ositu' q' a'ns qz ex casu ab equali p'portioe agit i remotu r in p'pinquū Rec vale: dicere sicut dicit petrus matuan? in suo tractatu de primo r ultimo ins'anti no' admittedo casu v'z q' taliter sit v'abilis aliqua resistetia diffozmis q' ad quilibet p'ictu' et agens eque veloci? agat qz manifestu' est q' ab aliqua pportioe agit in c'p'u' cu' remotu' minor q' sit pportio a q' agit in p'ictu' p'pinquoze pono igit q' ad punctu' sic remittatur resistetia quov'qz pportio a. ad illu' punctu' c. sit equalis pportioe ip'ius a. ad punctu' p'pinquoze r tunc manifestu' est q' eque veloci? agat in remotu' sicut in p'pinquū p'osset etiā p'bari q' ad punctu' p'pinquoze addedo resistetia p'p'iquozi p'ictu' quo v'qz a. haberet tanta pportioe ad illu' p'ictu' p'pinquoze sicut ad c'p'ictu' remotioze. Et ideo aliter dices et bñ co'cededo sequela qm' illud no' est inconueniens v'modo resistetia sit diffozmis imo fiat ali quod agēs agere in re motu r no' in p'pinquū quado v'z p'pinquū no' est susceptiu' actionis r remotu' est susceptiu' s'p'r cu' ad remotu' h'z pportioe maioris inequitatis ad p'p'iquo' pportioe equalit'.

Petr' d' matua in tractatu de pmo r ultimo l' stant.

Dicitur.

Sed contra qz aliquod alteras agēs in passum vni'forme eque veloci? alterat remotu' sicut p'pinquū igit solutio nulla. p'ro deductioe argumētū suppono tria: p'rimu' q' o'e luminosum per maiorē distantia agit latitudine sui luminis i medio rariozi q' in medio minus raro. Secudu' q' o'e luminosum in medio vni'formi saltem vbi reflexio no' est impedimento p'ducit tota latitudine sui luis a gradu sub quo est v'qz ad no' gradu. Tertiu' q' q'libet luminosū p'ducēs lumē suū in medio vni'formiter pportioabiliter sicut fit maioris potētie ita agit p'ma toze distantia q'lib' supposito p'ono a. luminosū v' 4. p'ducere lumē i b. mediu' pedale vni'forme i raritate a q' r'os'os ad no' q'dū vni'formit' diffozmiter deide augeat a. in p'ona p' mēssione fut ad duplū puta ad octauū medio manēte iuariato. Quo posito arguit sic a. luminosū tm lumē p'ducit i p'ictu' sibi p'rimo ip'is? b. mediu' vni'formis q'tū in p'ictu' remoto igit p'positu' p'robaf a'ns qz a. luminosū scia tali intensioe p'ducit lumē vni'formiter diffozme ab. s. v'qz ad no' gradu v' p' ex scdo supposito r. 4. gradus luis adeq'te p'ducit in p'ictu' sibi p'rimo supra gradus hitos a'ns talē intensioe r. 4. et gradus i p'ictu' in q' a'ns intensioe lūio'is erat no' gradus luis igit

Capitulum primum

tm lumem adequate p'ducit in p'ictu' sibi p'rio sicut in puncto remoto qd' erat p'bandū. p'robaf p'ma pars minoris qz v' p' ex scdo supposito tota latitudo luis p'ducti ab a. scia eius intensioe icipit a gradu sub quo est a. puta ab. s. p'p'ositu' v'qz ad non gradu r a'ns intensioe ip'is? lūio'is i p'ictu' p'rimo ip'is lūio'is erat. 4. gradus luis p'icse r mō fut. s. igit. 4. adequate fuerūt p'ducti scia intensioe lūio'is in illo p'ictu' et p'rio. p'robaf scda pars minoris qz illō luminosum est auctū in p'ona ad duplū ex casu igit ex tertio supposito ip'm p'ducit tota latitudine sui luis p' in duplo maiorē distantia puta p' bipedale v' stantia (Sōd em' totū mediu' vltra b. esse vni'forme eode gradu raritatis quo b. ē raru) vltra a. p'ducit tota latitudine sui luis vni'formit' diffozmit' p' in duplo maiorē distantia q' antea igit vbi a'ns erat no' gradus totū latitudinis ibi mō est gradus medius totus latitudinis: s' gradus medius totū latitudinis est v' 4. scia tali intensioe v' p'at igit a. luminosū in p'ictu' in q' a'ns erat no' gradus scia intensioe sui p'ducit. 4. gradus luis adeq'te qd' fut p'bandū. Dices r bñ co'cededo illatū Rec hoc est inconueniens de actioe partiali lūio'is hoc est p'ducētis lumē i medio in quo iā lumē est p'ductū ab ip'o vel ab altero. S' co'ra: qz tūc seq'retur q' aliqd' alteras veloci? alteraret remotu' q' p'p'iquū: passio existeret vni'formi: s' p'ns ē falsum: igit illd' ex q' sequit'. Seq'la p'bat et pono q' a. lūio'sum v' s. p'roducat latitudine sui luis in b. mediu' vni'formiter raru p' totū: deinde r'efiat b. mediu' vni'formiter p' totū ab'qz p'ntatis cremēto: s' solū p' materie diminutione v' d'cm est in capite de motu rarefactionis r co'fationis. Quo posito sic argumētō: scia tali rarefactione a. luminosū p'ducit tota latitudine sui luis a gradu sub q' ē puta s. v'qz ad no' gradu v' p' ex scdo supposito: r p'ma toze distantia v' p' ex p'mo supposito: igit in p'ictu' b. mediu' in q' a'ns rarefactione erat no' gradus luis ē ali quis gradus scia rarefactione p'duct' a lūio'is a. r in puncto b. mediu' p'p'iquozi a. lūio'is min' lūis fut productū: igit veloci? a. lūio'is scia tali rarefactione mediu' agit i remotu' q' i p'p'iquū passio existeret vni'formi: qd' fut p'bandū. Minor p'bat: qz p' in infinitū minor latitudine distat a'ns talē rarefactione aliqd' punct' no' p'rim' lūio'is p'p'iquozi tm q' punctus vbi erat no' gradus a'ns rarefactione a. gradu. s. q' sit latitudo luis p'ducta scia rarefactione i puncto b. mediu' vbi erat no' gradus r null' talis punct' efficit v' s. qz a'ns no' eet latitudo luis vni'formit' diffozmis qd' est p'mū suppositū: igit null' talis punct' adrit tāta latitudine luis sicut punct' vbi erat: no' grad' r p'ns i puncto p'p'iquozi a. lūio'is q' sit punct' vbi erat: no' q'd' min' lūis fut p'ductū q' i p'ictu' vbi erat no' q'dus: q' q'd' ē q'libet aliqd' lūis p'ducit medio magis disposito per illā rarefactione.

Quarto p'ncipaliter argf sic: si qd' eet v'a seq'ref q' nullū alteras possit vni'formit' p'ntuo corrūpere resistetia alicui? passio v'qz ad no' q'dū: s' p'ns ē s'm qm' q'libet resistetia p't vni'formit' corrūpi p' motū alteratōis vni'formē. Seq'la p'bat qz si no' de' aliqd' alteras puta a. vni'formit' p'ntuo, corrūpēs resistetia c. i hoza adeq'te v'qz ad no' gradu: r arguo sic v' a. manet iuariatū: r hoc si v' p' ex p'ma? ne. 3. argumētū sexti capiti: p'mi tractat' v' ip'a. p'ntuo variat' et hoc no': qz tūc ip'a. eq' pportioabil' corrūpēt v'qz ad no' q'dū v' p' ex p'mo r octauo co'relariis q' r'e co'clūsiōis octauū capiti. 2. p'ns: s' hoc ē s'm qz tūc eq' cito resistetia corrūpēt p'ona sicut p'ona resistetia igit nullo' ab aliq' al' ante resistetia vni'formit' p'ntuo corrūpit. Rec r bñ negādo seq'lar' ad p'batōez

proportione dupla minoribus versus A alterans terminatis, et arguitur sic: B resistit infinite ipsi A potentiae finitae, igitur A alterat infinita tarditate. Probatur antecedens, quia prima pars proportionalis ipsius B aliquantum resistit ipsi A, et secunda tantum et tertia tantum sicut secunda et sic consequenter, ergo B resistit infinite ipsi A. Probatur antecedens, quia secunda pars proportionalis est in duplo minor quam prima, et est in duplo propinquior ipsi agenti quam prima, ergo tantum resistit sicut prima. Et sic probabis, quod tertia tantum agit sicut secunda et sic consequenter. Patet igitur antecedens.

Tertio principaliter arguitur sic: si quaestio esset vera, sequeretur aliquod alterans aequae velociter alterare partem remotam alicuius resistentiae sicut partem propinquam, consequens est falsum, cum omne agens naturale velocius agat in remotum quam in propinquum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur: et pono, quod alterans A alteret resistentiam B ita difformem, quod in ea proportione, in qua partes sunt minus aptae ad susceptionem actionis propter distantiam, in ea proportione habeat minus de resistentia, ita quod A ad quodlibet punctum ipsius B resistentiae habeat eandem proportionem. Quo posito arguitur sic: A alterans aequae velociter agit in partem remotam ipsius B resistentiae sicut in partem propinquam. Igitur propositum. Patet antecedens, quia ex casu ab aequali proportione agit in remotum et in propinquum. Nec valet dicere, sicut dicit Petrus Mantuanus in suo tractatu de primo et ultimo instanti, non admittendo casum videlicet, quod taliter sit habilis aliqua resistentia difformis, quod ad quaeilibet punctum eius agens aequae velociter agat, quia manifestum est, quod ab aliqua proportione agit in C punctum remotum minore, quam sit proportio, a qua agit in punctum propinquorem, pono igitur, quod ad punctum C sic remittatur resistentia, quousque proportio A ad illum punctum C sit aequalis proportioni ipsius A ad punctum propinquorem, et tunc manifestum est, quod aequae velociter agit in remotum sicut in propinquum. Posset etiam probari, quod ad punctum propinquorem addendo resistentiam propinquiori puncto, quo usque A haberet tantam proportionem ad illum punctum propinquorem sicut ad C punctum remotiorem. ¶ Et ideo aliter dices et bene concedendo sequelam, quantum illud non est inconveniens, dummodo resistentia sit difformis, immo stat aliquod agens agere in remotum et non in propinquum, quando videlicet propinquum non est susceptivum actionis, et remotum est susceptivum, et similiter cum ad remotum habet proportionem maioris inaequalitatis, ad propinquum vero proportionem aequalitatis.

Sed contra, quia aliquod alterans agens in passum uniforme aequae velociter alterat remotum sicut propinquum, igitur solutio nulla. Pro deductione argumenti suppono tria: Primum, quod omne luminosum per maiorem distantiam agit latitudinem sui luminis in medio rariori quam in medio minus raro. Secundum, quod omne luminosum in medio uniformi – saltem ubi reflexio non est impedimento – producit totam latitudinem sui luminis a gradu, sub quo est, usque ad non gradum. Tertium, quod quodlibet luminosum producens lumen suum in medio uniformiter proportionalibiter, sicut sit maioris potentiae, ita agit per maiorem distantiam. Quibus suppositis pono: A luminosum ut 4 producere lumen in B medium pedale uniforme in raritate a quarto usque ad non gradum uniformiter difformiter, deinde augeatur A in potentia per intensionem sui ad duplum, puta ad octavum, medio manente invariato. Quo posito arguitur sic: A luminosum tantum lumen producit in puncto sibi proximo ipsius B medii uniformis quantum in puncto remoto, igitur propositum. Probatur antecedens, quia A luminosum facta tali intensioe producet lumen uniformiter difforme ab 8 usque ad non gradum, ut patet ex secundo supposito, et 4 gradus luminis adaequate producit in puncto sibi proximo supra gradus habitos ante talem intensionem, et 4 etiam gradus in puncto, in quo ante intensionem luminosi erat non gradus luminis, igitur | tantum lumen adaequate producit in puncto sibi proximo sicut in puncto remoto, quod erat probandum. Probatur prima pars minoris, quia

– ut patet ex secundo supposito – tota latitudo luminis producti ab A facta eius intensione incipit a gradu, sub quo est A, puta ab 8., prope luminosum usque ad non gradum, et ante intensionem ipsius luminosi in puncto proximo ipsi luminoso erant 4 gradus luminis praecise, et modo sunt 8, igitur 4 adaequate fuerunt producti facta intensione luminosi in illo puncto ei proximo. Probatur secunda pars minoris, quia illud luminosum est auctum in potentia ad duplum ex casu, igitur ex tertio supposito ipsum producit totam latitudinem sui luminis per in duplo maiorem distantiam, puta per bipedalem distantiam. (Volo enim totum medium ultra B esse uniforme eodem gradu raritatis, quo B est rarum), et ultra A producit totam latitudinem sui luminis uniformiter difformiter per in duplo maiorem distantiam quam antea. Igitur ubi antea erat non gradus totius latitudinis, ibi modo est gradus medius totius latitudinis, sed gradus medius totius latitudinis est ut 4 facta tali intensione, ut constat, igitur A luminosum in puncto, in quo antea erat non gradus, facta intensione sui producit 4 gradus luminis adaequate. Quod fuit probandum. ¶ Dices et bene concedendo illatum. Nec hoc est inconveniens de actione partiali luminosi, hoc est producentis lumen in medio, in quo iam lumen est productum ab ipso vel ab altero.

¶ Sed contra, quia tunc sequ[e]retur, quod aliquod alterans velocius alteraret remotum quam propinquum, passo existente uniformi, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur, et pono, quod A luminosum ut 8 producat latitudinem sui luminis in B medium uniformiter rarum per totum, deinde rarefiat B medium uniformiter per totum absque quantitatis cremento, sed solum per materiae diminutionem, ut dictum est in capite de motu rarefactionis et condensationis. Quo posito sic argumentor: facta tali rarefactione A luminosum producit totam latitudinem sui luminis a gradu, sub quo est, puta 8., usque ad non gradum, ut patet ex secundo supposito, et per maiorem distantiam, ut patet ex primo supposito, igitur in puncto B medii, in quo ante rarefactionem erat non gradus luminis, est aliquis gradus facta rarefactione productus a luminoso A, et in puncto B medii propinquiori A luminoso minus luminis fuit productum, igitur velocius A luminosum facta tali rarefactione medii agit in remotum quam in propinquum passo existente uniformi. Quod fuit probandum. Minor probatur, quia per in infinitum minorem latitudinem distat ante talem rarefactionem aliquis punctus non proximus luminoso, propinquior tamen quam punctus, ubi erat non gradus, ante rarefactionem A gradu 8., quam sit latitudo luminis producta facta rarefactione in puncto B medii, ubi erat non gradus, et nullus talis punctus efficitur ut 8, quia alias non essent latitudo luminis uniformiter difformis, quod est contra primum suppositum, igitur nullus talis punctus acquirit tantam latitudinem luminis sicut punctus, ubi erat non gradus, et per consequens in puncto propinquior A luminoso, quam sit punctus, ubi erat non gradus minus luminis, fuit productum quam in puncto, ubi erat non gradus, quandoquidem in quolibet aliquid luminis producitur medio magis disposito per illam rarefactionem.

¶ Quarto principaliter arguitur sic: si quaestio esset vera, sequeretur, quod nullum alterans posse[t] uniformiter continuo corrumpere resistentiam alicuius passi usque ad non gradum, sed consequens est falsum, quoniam quaeilibet resistenti[a] potest uniformiter corrumpi per motum alterationis uniformem. Sequela probatur, quia si non, detur aliquod alterans, puta A, uniformiter continuo corrumpens resistentiam C in hora adaequate usque ad non gradum, et arguo sic, vel A manet invariato, et hoc non, ut patet ex prima conclusione 3. argumenti sexti capitis primi tractatus, vel ipsum A continuo variatur, et hoc non, quia tunc ipsum A aequae proportionalibiter corrumpetur usque ad non gradum, ut patet ex primo et octavo correlariis quartae conclusionis octavi capitis 2. partis, sed hoc est falsum, quia tunc aequae cito resistentia corrumpetur potentiam sicut potentia resistentiam, igitur nullo modo ab aliquo alterante videlicet uniformiter continuo corrumpit. Dices et bene negando sequelam et ad probat[i]onem [dices]

De motu alterationis quo ad causam

eo q̄ potest resistētia uniformiter corrupiā pōnā al-
 terate variata: et etiā nō variata si aliā impedita
 ut patet ex tertio argumēto paulo ante allegato
 ¶ Sed q̄ tūc sequētur q̄ vbiq̄q̄ aliquid alterans vni-
 formiter cōtinuo corrupit aliquā resistētia p̄ corru-
 ptionē pōne ab ipsa resistētia reagente ceteris. is vni-
 pedimētis et inuamētis deductis: nulla pōnā maior
 eiusdē spēi aut minor: valet uniformiter corrupere
 eādem resistētia: s; p̄ns est falsus: igit illud ex quo
 sequitur. falsitas p̄ns ostēdit: et pono q̄ a. alterās
 corrupat cōtinuo uniformiter resistētia c. vsq; ad
 non gradū in hora adēq̄te cōtinuo agendo a pro-
 portione dupla: et sit b. alterās eiusdē spēi i duplo
 maioris pōne ipso a. et cōtinuo cū c. resistētia p̄dit
 aliquā proportionē p̄ actionē ipsius b. p̄dar b. cōst-
 mētis ceteris inuamētis p̄ reactionē ipsius c. resistētie. quo
 posito cōtinuo manebit eadem p̄portio inter b. et
 c. ut patet ex primo correlario quartē cōclusionis octa-
 ui capitis scēde partis: igit cōtinuo uniformiter b.
 corrupit c. resistētia. Sed seq̄la p̄batur et pono q̄ s-
 ter a. pōnā agentē et c. resistētia reagente cōtinuo
 sit p̄portio f. et sit b. pōnā maior eiusdē spēi que
 corrupat c. resistētia ad nō gradū ipsa resistētia
 reagente ipsa b. pōnā. Quō posito arguit b. pōnā
 non corrupere c. resistētia uniformiter. quia cōtinuo
 b. pōnā ager corrupēdo c. resistētia a maiorē ma-
 iorē p̄portione: igit b. pōnā nō uniformiter corrupit
 c. resistētia. Probatur a. q̄ cōtinuo p̄portio iter
 b. et c. maiorat: igit cōtinuo b. agit a maiorē ma-
 iorē tpe et c. Probatur a. q̄ cōtinuo resistētia c.
 q̄ est terminus minor p̄dit maiorē p̄portione q̄ b.
 pōnā eiusdē p̄portiois terminus maior: igit cōtinuo
 p̄portio iter b. et c. maiorat. Probatur a. ex scōdo cor-
 relario scēde cōclusionis octaui capitis scēde ptis. S; q̄
 a. p̄bat q̄ cōtinuo agēte b. in c. resistētia ipsa re-
 sistētia maiorē p̄portione p̄dit q̄ agēte a. in eadē
 resistētia: cū b. sit maioris pōne: et cōtinuo b. per
 reactionē ipsius c. p̄dit maiorē p̄portione q̄ a. q̄n
 c. reagit in a. et cū a. agit in c. et c. reagit in a. cōtinuo
 a. et c. equales dep̄dunt ex posito: igit cōtinuo c. maiorē
 p̄portione dep̄dit q̄ b. et cōsequētia patet arḡ m-
 ior vsq; cōtinuo b. pōnā p̄ reactionē ipsius c. p̄dit
 minorē p̄portione q̄ a. q̄n c. reagit in a. q̄ b. est
 maioris pōne et est eiusdē spēi cū a. ceteris aliis in-
 uamētis et impedimētis deductis ut ponitur: igit ma-
 gis resistit suo corrupēti q̄ a. cū in eadē fuit q̄quid
 est maioris pōne est maioris resistētie ceteris p̄ibus
 et p̄ consequētia. et tardius corrupit b. q̄ a. et b. est
 maior q̄ a. et cōtinuo b. minorē p̄portione dep̄dit
 q̄ a. q̄ fuit p̄bandū. et cōsequētia patet arḡ octaui sup-
 pōne quartē capitis scēde partis auxilio loci a ma-
 iore. Et sic patet q̄ nulla maior q̄ a. uniformiter valet
 corrupere resistētia c. S; ita p̄bo q̄ nulla minor: q̄ si
 sic det illa et sit e. agēs i c. resistētia reagente. et arḡ
 sic cōtinuo e. agit a. minorē minorē p̄portioē corrupē-
 do b. igit nō uniformiter corrupit c. resistētia: Probatur
 a. q̄ cōtinuo p̄portio inter e. et c. diminitur: igit cōtinuo
 e. agit a. minorē minorē p̄portioē. S; p̄bat q̄
 c. terminus minor cōtinuo p̄ actionē ipsius e. p̄dit minorē p̄-
 portione q̄ e. terminus maior: igit cōtinuo p̄portio iter
 e. et c. diminitur. Probatur a. ex primo correlario tertie cō-
 clusionis octaui capitis scēde ptis: et a. p̄bat q̄ cōtinuo
 e. agēte i c. resistētia ipsa c. resistētia minorē p̄por-
 tione dep̄dit q̄ agēte a. i eadē resistētia. cū e. sit mio-
 ris pōne q̄ a. et cōtinuo e. p̄ reactionē ipsius c. p̄dit ma-
 iorē p̄portione q̄ a. q̄n c. reagit i a. et cōtinuo a. et c.
 equales dep̄dunt ex casu: igit cōtinuo maiorē p̄-
 portione dep̄dit e. q̄ c. q̄ fuit p̄bandū. Probatur a. et
 arguit q̄ cōtinuo e. maiorē p̄portioē p̄dit q̄ a. et c. q̄

e. est minoris pōne q̄ a. et eiusdē spēi cū a. ceteris p̄ibus
 igit minor resistit suo corrupēti q̄ a. et p̄ns c. veloci-
 us corrupit e. q̄ a. et e. est minor q̄ a. et cōtinuo e. ma-
 iorē p̄portione dep̄dit q̄ a. q̄ fuit p̄bandū. et cōsequē-
 tia patet octaui sup̄pōe p̄allegata. ¶ Sed ita b. nō cō-
 cedēdo q̄ b. i f. et negadō f. ita t. p̄ns: et ad p̄batio-
 nē nō addmittēdo casū. Itō ei stat q̄ c. resistētia et a.
 pōnā e. q̄ p̄portione abilit cōtinuo adiuuē corrupi-
 tur p̄ mutuas actiōes ceteris deductis: et cū hoc q̄ b.
 pōnā maior q̄ a. et ipsa c. resistētia p̄ mutuas earum
 actiōes ceteris impedimētis et inuamētis deductis e. q̄
 velociter p̄portione abilit se corrupat ut patet deduc-
 tiōe replice. ¶ Sed q̄ tūc sequētur q̄ vbiq̄q̄ aliquid
 alterās cōtinuo uniformiter corrupit aliquā resistē-
 tia vsq; ad nō gradū p̄portioē ipsius resistētie reactionē
 ceteris inuamētis et impedimētis deductis. q̄libet al-
 terās maioris pōne eiusdē spēi agēs in eadē resistē-
 tia in infinitū velociter talē resistētia corrupit dōmō
 nō impeditur ab actiōe quāvis aliqd resistētie fuerit:
 et ois minor potēs i eadē resistētia agere infinitū. rars-
 de talē resistētia corrupit ceteris deductis: s; p̄ns est
 falsus: igit illud ex q̄ sequitur. Seq̄la p̄bat et pono casus
 sup̄positū vsq; a. uniformiter cōtinuo i hora corrupi-
 tur resistētia c. et c. sic arḡ q̄ b. pōnā maior in infinitū
 velociter corrupit c. resistētia. Sed sic p̄bat q̄ b. ab
 infinita p̄portioē ager i c. resistētia: igit infinitū ve-
 lociter corrupit c. resistētia. et cōsequētia patet arḡ a. q̄
 resistētia c. deueniet ad nō gradū p̄ actionē ipsius b.
 certe pōne b. cōtinuo manēte ita q̄ i f. ita i quo c. res-
 sistētia erit totalit corrupa adhuc b. manebit certe
 pōne: igit infinita erit p̄portio ipsius b. pōne ad c. res-
 sistētia: et p̄ns ab infinita p̄portioē ager b. pōnā i c.
 resistētia: q̄ fuit p̄bandū. Probatur a. hoc q̄ cū iter ali-
 qua duo est p̄portio maioris sequitur: et vno illorū
 certe quātū ar. cōtinuo manēte vel maioris reliquū
 vsq; ad nō gradū diminitur p̄portio iter illa i infinitū
 augetur. Probatur a. q̄ b. pōnā in minorē tpe
 corrupit c. resistētia vsq; ad nō gradū q̄ a. puta i mio-
 ri tpe q̄ i hora: cū sit maior pōnā: ipsa resistētia c.
 i tali tpe minorē q̄ sit hora non corrupit b. pōnā vsq;
 ad nō gradū ut stat: q̄ tūc velociter ager i b. q̄n in a.
 q̄ est falsum ut patet ex dictis: igit in fine corruptiois
 ipsius c. resistētie ipsa b. pōnā manet sub certo gradu
 pōne sub q̄ aut maior cōtinuo a. fuit in tpe actio-
 nis: et p̄ns in infinitū in q̄ resistētia erit totalit de-
 p̄dita adhuc b. manebit certe pōne: q̄ fuit p̄bandū
 S; ita restat p̄bare q̄ ois pōnā minor agēs i eadē re-
 sistētia c. i infinitū tarde agit illa corrupēdo. Sed p̄-
 batur sic: esto q̄ illa pōnā minor sit e. q̄ e. pōnā ab i-
 finite modica p̄portioē ager i ipsa resistētia c. igit
 in infinitū tarde agit corrupēdo illa resistētia c. et cō-
 sequētia patet et probatur a. q̄ p̄portio ipsius e.
 pōe ad c. resistētia successiue diminitur vsq; ad pro-
 portione equalitatis: igit e. pōnā ab infinite modica pro-
 portioē ager in ipsam resistētia c. et cōsequētia patet
 probatur a. q̄ ipsa pōnā e. in minorē tpe corrupi-
 tur ab ipsa c. resistētia q̄ ipsa pōnā a. puta i minorē
 tpe quā in hora: cū ipsa e. pōnā sit minor q̄ a. et ipsa e.
 pōnā in tali tpe nō corrupit c. resistētia vsq; ad non
 gradū: q̄ tūc velociter ager q̄ a. q̄ est falsum: est
 sit minoris pōne q̄ a. igit in fine corruptiois ipsius e.
 pōne ad nō gradum ipsa pōnā c. adhuc manet sub
 certo gradu pōne et resistētie: et p̄ns p̄ aliquo tpe
 habuit c. p̄portioē maioris in equalitatis ad ip-
 sam e. pōnā et a. e. pōnā habuit p̄portioē ma-
 ioris in equalitatis ad c. resistētia et illa p̄portio
 successiue diminuebatur cōtinuo: igit aliquo tpe ha-
 buit p̄portioē equalitatis ad c. resistētia quod
 fuit p̄bandū.

Dicitur

Et

eo, quod potest resistentia uniformiter corrumpi a potentia alterante variata et etiam non variata non aliunde impedita, ut patet ex tertio argumento paulo ante allegato. ¶ Sed contra, quia tunc sequeretur, quod ubicumque aliquod alterans uniformiter continuo corrumpit aliquam resistentiam per corruptionem potentiae ab ipsa resistentia reagentem ceteris impedimentis et iuvamentis deductis, nulla potentia maior eiusdem speciei aut minor valet uniformiter corrumpere eandem resistentiam, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Falsitas consequentis ostenditur: et pono, quod A alterans corrumpat continuo uniformiter resistentiam C usque ad non gradum in hora adaequate continuo agendo a proportione dupla, et sit B alterans eiusdem speciei in duplo maioris potentiae ipso A, et continuo cum C resistentia perdit aliquam proportionem per actionem ipsius B, perdat B consimilem proportionem per reactionem ipsius C resistentiae. Quo posito continuo manebit eadem proportio inter B et C, ut patet ex primo correlario quartae conclusionis octavi capitis secundae partis. Igitur continuo uniformiter B corrumpit C resistentiam. Sed sequela probatur: et pono, quod inter A potentiam agentem et C resistentiam reagentem continuo sit proportio F, et sit B potentia maior eiusdem speciei, quae corrumpat C resistentiam ad non gradum ipsa resistentia reagentem in ipsam B potentiam. Quo posito arguitur B potentiam non corrumpere C resistentiam uniformiter, quia continuo B potentia aget corrumpendo C resistentiam a maiori et maiori proportione. Igitur B potentia non uniformiter corrumpit C resistentiam. Probatur antecedens, quia continuo proportio inter B et C maioratur, igitur continuo B agit a maiori et maiori proportione et cetera. Probatur antecedens, quia continuo resistentia C, quae est terminus minor, perdit maiorem proportionem quam B potentia eiusdem proportionis, terminus maior, igitur continuo proportio inter B et C maioratur. Patet consequentia ex secundo correlario secundae conclusionis octavi capitis secundae partis. Sed antecedens probatur, quia continuo agente B in C resistentiam ipsa resistentia maiorem proportionem perdit quam agente A in eadem resistentiam, cum B sit maioris potentiae, et continuo B per reactionem ipsius C perdit minorem proportionem quam A, quando C reagit in A, et cum A agit in C, et C reagit in A, continuo A et C aequales deperdunt exposito, ergo continuo C maiorem proportionem deperdit quam B. Consequentia patet, et arguitur minor, videlicet quod continuo B potentia per reactionem ipsius C perdit minorem proportionem quam A, quando C reagit in A, quia B est maioris potentiae, et est eiusdem speciei cum A ceteris aliis iuvamentis et impedimentis deductis, ut ponitur. Igitur magis resistit suo corruptenti quam A, cum in eadem specie quicquid est maioris potentiae est maioris resistentiae ceteris paribus, et per consequens C tardius corrumpit B quam A, et B est maius quam A, ergo continuo B minorem proportionem deperdit quam A. Quod fuit probandum. Consequentia patet ex octava suppositione quarti capitis secundae partis auxilio loci a maiore. Et sic patet, quod nulla maior quam A uniformiter valet corrumpere resistentiam C. Sed iam probo, quod nulla minor, quia si sic, detur illa, et sit E agens in C resistentiam reagentem. Et arguitur sic: continuo E agit A minori et minori proportione corrumpendo B, igitur non uniformiter corrumpit C resistentiam. Probatur antecedens, quia continuo proportio inter E et C diminuitur, igitur continuo E agit A minori et minori proportione et cetera. Antecedens probatur, quia C terminus minor continuo per actionem ipsius E perdit minorem proportionem quam E, terminus maior, igitur continuo proportio inter E et C diminuitur. Patet consequentia ex primo correlario tertiae conclusionis octavi capitis secundae partis, et antecedens probatur, quia continuo E agente in C resistentiam ipsa C resistentia minorem proportionem deperdit quam agente A in eandem resistentiam, cum E sit minoris potentiae quam A, et continuo E per reactionem ipsius C perdit maiorem proportionem quam A, quando C reagit in A, et continuo A et C aequales proportionem deperdunt ex casu, ergo continuo maiorem proportionem deperdit E quam C. Quod fuit probandum. Patet consequentia, et arguitur, quod continuo E maiorem proportionem perdit quam A et C, quia | E est minoris potentiae quam A et eiusdem speciei cum A ceteris

paribus. Igitur minus resistit suo corruptenti quam A, et per consequens C velocius corrumpit E quam A, et E est minus quam A, ergo continuo E maiorem proportionem deperdit quam A. Quod fuit probandum. Consequentia patet ex octava suppositione praeallegata. ¶ Dices et bene concedendo, quod infertur, et negando falsitatem consequentis et ad probationem non ad[m]ittendo casum. Non enim stat, quod C resistentia et A potentia aequae proportionabiliter continuo ad invicem corrumpuntur per mutuas actiones ceteris deductis, et cum hoc, quod B potentia maior quam A et ipsa C resistentia per mutuas earum actiones ceteris impedimentis et iuvamentis deductis aequae velociter proportionabiliter se corrumpant, ut patet ex deductione replicae. ¶ Sed contra, quia tunc sequeretur, quod ubicumque aliquod alterans continuo uniformiter corrumpit aliquam resistentiam usque ad non gradum per continuum ipsius resistentiae reactionem ceteris impedimentis et iuvamentis deductis, quodlibet alterans maioris potentiae eiusdem speciei agens in eandem resistentiam in infinitum velociter talem resistentiam corrumpit, dummodo non impediatur ab actione, quamdiu aliquod resistentiae fuerit, et omnis minor potens in eandem resistentiam agere infinitum tarde talem resistentiam corrumpet ceteris deductis, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur: et pono casum superioris positum, videlicet quod A uniformiter continuo in horam corrumpit resistentiam C et cetera. Tunc arguitur, quod B potentia maior in infinitum velociter corrumpet C resistentiam. Quod sic probatur, quia B ab infinita proportione aget in C resistentiam, igitur in infinitum velociter corrumpat C resistentiam. Consequentia patet, et arguitur antecedens, quia resistentia C deveniet ad non gradum per actionem ipsius B certae potentiae B continuo manente, ita quod in instanti, in quo C resistentia erit totaliter corrupta, adhuc B manebit certae potentiae, igitur infinita erit proportio ipsius B potentiae ad C resistentiam, et per consequens ab infinita proportione aget B potentia in C resistentiam. Quod fuit probandum. Patet consequentia per hoc, quod cum inter aliqua duo est proportio maioris inaequalitatis, et uno illorum certae quantitatis continuo manente vel maioris reliquum usque ad non gradum diminuitur, proportio inter illa in infinitum augetur. Probatur antecedens, quia B potentia in minori tempore corrumpet C resistentiam usque ad non gradum quam A, puta in minori tempore quam in hora, cum sit maior potentia, et ipsa resistentia C in tali tempore minori, quam sit hora, non corrumpet B potentiam usque ad non gradum, ut constat, quia tunc velocius aget in B quam in A, quod est falsum, ut patet ex dictis. Igitur in fine corruptionis ipsius C resistentiae ipsa B potentia manet sub certo gradu potentiae, sub quo aut maiori continuo antea fuit in tempore actionis, et per consequens in instanti, in quo C resistentia erit totaliter deperdit, adhuc B manebit certae potentiae. Quod fuit probandum. Sed iam restat probare, quod omnis potentia minor agens in eandem resistentiam C in infinitum tarde agit illam corrumpendo. Quod probatur sic: esto, quod illa potentia minor sit E, quia E potentia ab infinite modica proportione aget in ipsam resistentiam C, igitur in infinitum tarde aget corrumpendo illam resistentiam C. Consequentia patet, et probatur antecedens, quia proportio ipsius E potentiae ad C resistentiam successive diminuitur usque ad proportionem aequalitatis, igitur E potentia ab infinite modica proportione aget in ipsam resistentiam C. Consequentia patet, et probatur antecedens, quia ipsa potentia E in minori tempore corrumpetur ab ipsa C resistentia quam ipsa potentia A, puta in minori tempore quam in hora, cum ipsa E potentia sit minor quam A, et ipsa E potentia in tali tempore non corrumpet C resistentiam usque ad non gradum, quia tunc velocius ageret quam A, quod est falsum, cum sit minoris potentiae quam A, igitur in fine corruptionis ipsius E potentiae ad non gradum ipsa potentia C adhuc manet sub certo gradu potentiae et resistentiae, et per consequens per aliquod tempus habuit C proportionem maioris inaequalitatis ad ipsam E potentiam, et antea E potentia habuit proportionem maioris inaequalitatis ad C resistentiam, et illa proportio successive diminuebatur continuo, igitur aliquando C habuit proportionem aequalitatis ad C resistentiam. Quod fuit probandum.

Quarti Tractatus

Quinto principaliter arguitur sic. Si questio eēt vera sequetur q̄ vbiūq; aliqua ponā alteratiā ⁊ sua resistētia incipiāt a nō gradu pōne ⁊ resistētie vniſormiter p̄tinuo augeri ponā alteratiā cōtinuo velocius crescēte sua resistētia: aīpā ponā alteratiā p̄tinuo vniſormiter alterabit: s; p̄ns est f̄m̄ igit̄ ex quo sequit̄. Sequētia p̄bat̄ sit a. ponā alteratiā ⁊ c. resistētia q̄ vniſormiter incipiāt crescere a non gradu iñsā a. ponā alteratiā p̄tinuo i f. p̄portioēve locius crescēte q̄ ipsa c. resistētia. Et tūc arguit̄ a. ponam cōtinuo vniſormiter alterare: q; cōtinuo se habeat in f. p̄portioē ad c. resistētia: igit̄ cōtinuo alterabit ad f. p̄portioē: ⁊ per p̄ns cōtinuo vniſormiter ⁊ cōsequētia p̄: ⁊ p̄obatur añs: q; quocūq; instanti dato in toto p̄cedētī tēpore creuit a. ponā in f. p̄portioēve locius a nō gradu q̄ c. resistētia: igit̄ i illo tēpore adequate in f. p̄portione maiorē latitudinē acq̄siuit a non gradu q̄ c. resistētia: ⁊ p̄ns in quolibet t̄i instanti ipsa a. ponā alteratiā est in f. p̄portione maiorē q̄ ipsa c. resistētia: ⁊ sic cōtinuo se habebit in f. p̄portioē ad c. resistētia q̄ fuit p̄bandum. Nam arguit̄ falsitas p̄ns: q; tunc sequeret̄ q̄ vbiūq; aliqua ponā alteratiā ita alterat vniſormiter per sui vniſorme cremētū a nō gradu ponā ⁊ c. vt dictū est: oīs minor sufficiēs alterare eandē c. resistētia vniſormiter cōtinuo crescens cū ipsa ponā a. cōtinuo intēdit motū suū alteratiōis: ⁊ oīs maior cōtinuo remittit: s; p̄ns videt̄ falsus: igit̄ illud ex quo sequit̄. Sequētia p̄bat̄ et sit b. illa ponā minor ipsa a. ponā ⁊ vniſormiter cōtinuo ⁊ eque velociter crescens cū a. ⁊ tamē a certo gradu arguit̄ q̄ p̄tinuo p̄portio inter b. pōnam ⁊ c. resistētia auget̄. ⁊ p̄consequēs cōtinuo b. intēdit motum suū alteratiōis. ⁊ cōsequētia p̄: ⁊ p̄bat̄ añs: quia continuo b. maiorē p̄portioē acq̄rit̄ q̄ c. resistētia: igit̄ cōtinuo p̄portio inter b. pōnā: ⁊ c. resistētia auget̄. ⁊ p̄sequētia ex primo cor̄relatio secunde cōclusionis octauī capitis secunde partis: et añs p̄obaf̄ q; cōtinuo a. acq̄rit̄ tāta q̄ta c. vt p̄ ex primo cor̄relatio quarte cōclusionis octauī capitis p̄allegati. Itā inter a. ⁊ c. crescētēs cōtinuo manet eadem p̄portio puta f. p̄te et b. cōtinuo maiorē p̄portioē acq̄rit̄ q̄ a. vt patet ex octaua sup̄pōne quarti capitis secunde partis (continuo est tantā latitudinē ponē acq̄rit̄ b. ponā minor sicut a. maior) igit̄ continuo b. maiorē p̄portioē acq̄rit̄ q̄ c. resistētia q̄ fuit p̄bandū. Et eadē p̄bat̄ p̄obaf̄ q; oīs ponā alteratiā maior continuo vniſormiter et eque velociter crescens sicut a cōtinuo remittit suū motū alteratiōis: cū continuo minorē p̄portioē acq̄rit̄ ex octaua sup̄pōne p̄allegata q̄ a. ⁊ p̄ns minorē q̄ c. resistētia: ⁊ sic cōtinuo p̄portio inter b. ⁊ c. diminitur: vt p̄ ex secūda parte primi cor̄relatiū tertie cōclusionis octauī capitis p̄allegati.

Sexto principaliter arguitur sic. Si questio esset v̄s: sequeretur aliquod alterans p̄ infinite tam alteratiōē in determinato tpe p̄ducere finitā qualitātē: s; p̄ns est falsum: igit̄ ex quo sequit̄. Sequētia p̄bat̄: ⁊ volo q̄ diuidat̄ hora p̄ partes p̄portiones p̄portione dupla: ⁊ a. alterans in prima parte p̄portionali alteret b. passus p̄ducēdo qualitātē aliquātū velociter: et in secūda in duplo veloci⁹ ⁊ i tertia i triplo veloci⁹ q̄ in prima: ⁊ quarta in quaduplo veloci⁹ q̄ i prima: ⁊ sic p̄ter p̄cedēdo feratim p̄ oēs spēs p̄portiois m̄ultiplicis. Quo p̄posito sic argumētō: a. alterās infinite veloci⁹ alterat b. passū i illa hora: q; aliquātū veloci⁹: ⁊ i du

Capl. p̄imum

plo: ⁊ i triplo: ⁊ sic infinite: vt p̄ exercasū: ⁊ solū in illa hora p̄ducit qualitātē finitā: igit̄ assumptū versū. P̄obaf̄ minor: ⁊ pono argumētū ḡra q; a. in prima parte p̄portionali hore mediātē motu alteratiōis p̄ducit vniū graduū qualitātē (loquor de gradib⁹ entitatis fore ip̄ hac mat̄ia ⁊ manifestū q̄ mediātē tali motu alteratiōis p̄ totā hōrā extēso siue cōtinuato a. p̄ducit duos gradus qualitatis: q̄ mediātē totali illa velocitate diffōrmi adequate i illa hora p̄ducit quatuor gradus forme: ⁊ p̄ns finitā formā qualitatis q̄ fuit p̄bandū. ⁊ cōsequētia ⁊ deductio p̄ ex sc̄da cōclusionē tertii capitis sc̄di tractat⁹: et ex tertio argumētō eiusdē capitis. s; Dices ⁊ dñ p̄cedēdo illatū: nec illud est incōueniēs capiedō ly infinite syn̄cathegorizante: ⁊ capiedō ly alteratiōē p̄ alteratiōē p̄tali. Itā ly determinato tpe stat p̄fute t̄m̄ ⁊ uare aliq̄ alterās p̄ infinite alteratiōis: aliq̄ ipsa p̄ducit solū qualitātē finitā q̄uis p̄ nullū tps p̄ infinite alteratiōis p̄ducit qualitātē solū finitā. In p̄posito ei tota illa velocitas alteratiōis ē finitā: cōr̄des velocitati q̄ est i sc̄da pte p̄portionali tps: vt supra dictū ē de velocitate mot⁹ localis q̄ ad effectum loco p̄allegato. S; ⁊ q; tunc sequeret̄ q̄ si aliq̄ alterans alteraret aliq̄ passus aliquātūla velocitate i p̄ta pte p̄portionali hore diuise p̄ partes p̄portiones p̄portioē sextertia: ⁊ in sc̄da pte p̄portionali alteraret in sexq̄altero velocitus: ⁊ in tertia i sexq̄ altero veloci⁹ q̄ in sc̄da: ⁊ sic p̄ter in quibet sequeret̄ in sexq̄altero velocius q̄ in imediate p̄cedētī: tūc illud alterās solū finite velociter alteraret i tota illa hora: finitāq; qualitātē adequate i illa hora p̄duceret: s; p̄ns est falsus: igit̄ illud ex q̄ sequit̄. Sequētia p̄bat̄: q; si hora eēt diuisa p̄ partes p̄portiones p̄portioē dupla: ⁊ illud alterās alteraret in quibet parte p̄portionali sequit̄ in sexq̄altero veloci⁹ q̄ in imediate p̄cedētī: tūc tota illa velocitas alteratiōis adequate esset finitā ⁊ finitā qualitās mediātē tali alteratiōe in illa hora adeq̄te p̄ducere vt pat̄ ex septima cōclusionē tertii capitis. 2. tractat⁹. igit̄ i casu p̄posito parti rōe finitā qualitās adequate p̄ducit mediātē illa totali alteratiōe in hora adeq̄te. S; falsitas p̄ns facile ostēdit̄ ex sexta cōclusionē. 3. capitis p̄allegati. hoc additō q̄ qualitās p̄ducta in p̄posito est ibi sp̄acium p̄transitum. s; hunc p̄posito poteris applicare secūda: tertiu: ⁊ quartum argumētū tertii capitis secūda tractat⁹. P̄p̄lica etiā imaginatiōē ordinū partū p̄portionalū iuxta doctrinam prime ⁊ secūde cōclusionem septimi capitis prime partis.

Septimo principaliter arguitur sic. q; si questio eēt v̄s: sequeretur q̄ quilibet alterās aliq̄ quā resistētia a maiorē p̄portioē velocius alteraret quilibet alterate eadē resistētia a minorē p̄portioē: s; p̄ns est falsum: igit̄ illud ex q̄ sequit̄. Sequētia pat̄: ⁊ falsitas p̄ns arguit̄: q; quilibet alterās aliq̄ quā resistētia a certa p̄portioē difficil⁹ agit quilibet alterate eadē resistētia a minorē p̄portioē: igit̄ quilibet alterans aliquā resistētia a minorē p̄portioē: igit̄ quilibet alterans eadē c. resistētia ab h. p̄portioē: ⁊ b. ponā alterans eadē c. resistētia ab h. p̄portioē minorē: ⁊ arguitur q; a. difficil⁹ agit siue alterat c. resistētia q̄ b: q; difficultas actōis ipsius a ē maior q̄ difficultas actōis ipsius b. igit̄ a. difficil⁹ agit q̄ b.

Dicitur

Quinto principaliter arguitur sic: si quaestio esset vera, sequeretur, quod ubicumque aliqua potentia alterantia et sua resistentia incipiunt a non gradu potentiae et [r]esistentiae uniformiter continuo augeri potentia alterati[va] continuo velocius crescente sua resistenti, a ipsa potentia alterati[va] continuo uniformiter alterabit, sed consequens est falsum, igitur [illud,] ex quo sequitur. Sequela probatur: sit A potentia alterantia, et C resistentia, quae uniformiter incipiunt crescere a non gradu in istam A potentia alterati[va] continuo in F proportione velocius crescente quam ipsa C resistentia. Et tunc arguitur A potentiam continuo uniformiter alterare, quia continuo se habebit in F proportione ad C resistentiam, igitur continuo alterabit ab F proportione, et per consequens continuo uniformiter. Consequentia patet, et probatur antecedens, quia quocumque instanti dato in toto praecedenti tempore crevit A potentia in F proportione velocius a non gradu quam C resistentia, igitur in illo tempore adaequate in F proportione maiorem latitudinem acquisivit a non gradu quam C resistentia, et per consequens in quolibet tali instanti ipsa A potentia alterati[va] est in F proportione maior quam ipsa C resistentia, et sic continuo se habebit in F proportione ad C resistentiam. Quod fuit probandum. Iam arguitur falsitas consequentis, quia tunc sequeretur, quod ubicumque aliqua potentia alterati[va] ita alterat uniformiter per sui uniforme crementum a non gradu potentiae et cetera, ut dictum est, omnis minor sufficiens alterare eandem C resistentiam uniformiter continuo crescens cum ipsa potentia A continuo intendit motum suum alterationis, et omnis maior continuo remittit, sed consequens videtur falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur: et sit B illa potentia minor ipsa A potentia et uniformiter continuo et aequae velociter crescens cum A, et tamen a certo gradu. Et arguitur, quod continuo proportio inter B potentiam et C resistentiam augetur, et per consequens continuo B intendit motum suum alterationis. Consequentia patet, et probatur antecedens, quia continuo B maiorem proportionem acquirit quam C resistentia, igitur continuo proportio inter B potentiam et C resistentiam augetur. Patet consequentia ex primo correlario secundae conclusionis octavi capitis secundae partis, et antecedens probatur, quia continuo A acquirit tanta, quanta C, ut patet ex primo correlario quartae conclusionis octavi capitis praeallegati. Nam inter A et C crescentes continuo manet eadem proportio, puta F per te, et B continuo maiorem proportionem acquirit quam A, ut patet ex octava suppositione quarti capitis secundae partis, (continuo enim tantam latitudinem potentiae acquirit B potentia minor sicut A maior), igitur continuo B maiorem proportionem acquirit quam C resistentia. Quod fuit probandum. Et eadem probatione probabis, quod omnis potentia alterati[va] maior continuo uniformiter et aequae velociter crescens sicut A continuo remittit suum motum alterationis, cum continuo minorem proportionem acquirat ex octava suppositione praeallegata quam A, et per consequens minorem quam C resistentia, et sic continuo proportio inter B et C diminuitur, ut patet ex secunda parte primi correlarii tertiae conclusionis octavi capitis praeallegati.

Sexto principaliter arguitur sic: si quaestio esset ver[a], sequeretur aliquod alterans per infinitam alterationem in determinato tempore producere finitam qualitatem, sed consequens est falsum, igitur ex quo sequitur. Sequela probatur: et volo, quod dividatur hora per partes proportionales proportione dupla, et A alterans in prima parte proportionali alteret B passum producendo qualitatem aliquantulum velociter et in secunda in duplo velocius et in tertia in triplo velocius quam in prima et in quarta in quadruplo velocius quam in prima et sic consequenter procedendo ser[ie]atim per omnes species proportionis multiplicis. Quo posito sic arguuntor: A alterans infinite velociter alterat B passum in illa hora,

quia aliquantulum velociter et in duplo | et in triplo et sic in infinitum, ut patet ex casu, et solum in illa hora producit qualitatem finitam, igitur assumptum verum. Probatur minor: et pono argumenti gratia, quod A in prima parte proportionali horae mediante motu alterationis producat unum gradum qualitatis – loquor de gradibus entitatis formae semper in hoc materia – et manifestum e[st], quod mediante tali motu alterationis per totam horam extenso sive continuato A producit duos gradus qualitatis, ergo mediante totali illa velocitate difformi adaequate in illa hora producit quatuor gradus formae, et per consequens finitam formam qualitatis. Quod fuit probandum. Consequentia et deductio patet ex secunda conclusione terti capitis secundi tractatus et ex tertio argumento eiusdem capitis. ¶ Dices et bene concedendo illatum, nec illud est inconueniens capiendo ly „infinitum“ syncathegorematicum et capiendo ly „alterationem“ pro alteratione partiali. Nam ly „determinato tempore“ stat confuse tantum. Quare aliquod alterans per infinitam alterationem per aliquod tempus producit solum qualitatem finitam, quamvis per nullum tempus per infinita[m] alterationem producat qualitatem finitam. In proposito patet ex tota illa velocitas alterationis est finita corresponde[n]s velocitati, quae est in secunda parte proportionali temporis, ut supra dictum est de velocitate motus localis quoad effectum loco praeallegato. Sed contra, quia tunc sequeretur, quod si aliquod alterans alteraret aliquod passum aliquantula velocitate in prima parte proportionali horae divisae per partes proportionales proportione sesquialtera, et in secunda parte proportionali alteraret in sesquialtero velocius, et in tertia in sesquialtero velocius quam in secunda et sic consequenter in qualibet sequenti in sesquialtero velocius quam in immediate praecedenti, tunc illud alterans solum finite velociter alteraret in tota illa hora, finitamque qualitatem adaequate in illa hora produceret, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur, quia si hora esset divisa per partes proportionales proportione dupla, et illud alterans alteraret in qualibet parte proportionali sequenti in sesquialtero velocius quam in immediate praecedenti, tunc tota illa velocitas alterationis adaequate esset finita, et finita qualitas mediante tali alteratione in illa hora adaequate produceretur, ut patet ex septima conclusione terti capitis 2. tractatus. Igitur in casu proposito pari ratione finita qualitas adaequate produceretur mediante illa totali alteratione in hora adaequate. Sed falsitas consequentis facile ostenditur ex sexta conclusione 3. capitis praeallegati, hoc addito, quod qualitas producta in proposito est ibi spatium pertransitum. ¶ Huic proposito poteris applicare secundum, tertium et quartum argumentum terti capitis secundi tractatus. Applica etiam imaginationem ordinum partium proportionalium iuxta doctrinam primae et secundae conclusionem septimi capitis primae partis.

Septimo principaliter arguitur sic, quia si quaestio esset vera, sequeretur, quod quodlibet alterans aliquam resistentiam a maiori proportione velocius alteraret quolibet alterante eandem resistentiam a minori proportione, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela patet, et falsitas consequentis arguitur, quia quodlibet alterans aliquam resistentiam a certa proportione difficilius agit quolibet alterante eandem resistentiam a minori proportione, igitur quodlibet alterans aliquam quolibet alterante eandem resistentiam a minori proportione. Patet haec consequentia, quia omnis potentia difficilius agens sive producens aliquid tardius illud agit sive producit. Et probatur antecedens: et sit A potentia alterans C resistentiam ab F proportione, et B potentia alterans eandem C resistentiam ab H proportione minori, et arguitur, quod A difficilius agit sive alterat C resistentiam quam B, quia difficultas actionis ipsius A est maior quam difficultas actionis ipsius B, igitur A difficilius agit quam B.

239

De motu rarefactionis quo ad causam.

probat ams. qz hec actio demonstrata actioe ipsi
 a. est maior q̄ difficultas actiois ipsi b. et hec actio
 est difficultas actiois ipsi a. ut patet cu no dicitur
 tur (vt suppono) igit difficultas actiois ipsi a. est
 maior q̄ difficultas actiois ipsi b. p̄t̄ p̄na expo
 sitione. et s̄lt̄ minor: sed maior p̄bat: qz hec actio
 demonstrata actioe ipsi a. est maior q̄ actio ipsi
 b. et ois difficultas actiois ipsi b. est actio ipsi b.
 igit hec actio demonstrata actioe ipsi a. est maior q̄
 difficultas actiois ipsi b. qd̄ s̄nt p̄bandū. ¶ Dices
 forte cu calculatore in capite de difficultate acti
 onis. et cu paulo veneto in sua summa p̄bie in libro
 de generatōe cap̄o. 27. p̄cedendo illatū. et negādo
 fallitātē p̄ntis. et ad p̄bationē negādo illud qd̄ ibi
 assumit: vcz q̄ quāto aliqd̄ difficult̄ agit aut p̄ducit
 cit aliqd̄ tāto tard̄ agit siue p̄ducit illud. Itā dicit
 calculator q̄ difficultas actiois attēda est penes
 rei potentia ita q̄ quanto potentia fuerit maior tā
 to difficultas actiois erit maior.

Calcula.
 de diffi.
 actio.
 paulus
 venet̄ in
 summa
 p̄bie.

3 calcul.

Sed cōtra eū arguit sic qz tūc seque
 retur q̄ difficult̄ de p̄duceret qd̄cuq̄ p̄ducibile qd̄
 p̄ducit q̄ aliqd̄ agens creatū q̄ tūcūq̄ parue pote
 tie: sed p̄ns est absurdū: igit illud ex quo sequit̄. Se
 quela p̄bat qz de in finitū maioris potentie est q̄
 aliqua creatura. Itē valet dicere q̄ illud intelligit̄
 de potentia nō cognitua. qz tūc seq̄ret q̄ difficultus
 ageret virt̄ p̄ducēs in hora decē grad̄ caliditatis
 q̄ illa q̄ p̄duceret in eadē hora vñ p̄cite. et diffici
 lius ageret virtus infinita naturalis (si que esset)
 q̄ virtus infinita quo nichil falsius:

In oppositū tñ argē sic. Quā veloci
 tas motus localis attēdit penes maī spaciū p̄trā
 sitū in eodē tpe. et velocitas augmētationis penes
 maiorē quātitatē acq̄sitā: et velocitas intentionis
 penes maiorē intensiōnē: igit a simili velocitas alte
 rationis d̄ attendi penes multitudinē gradūū q̄lita
 tis p̄ducite mediātē motu alterationis. Itē nullo
 alio modo p̄ mēsurari mot̄ alterationis velocitas
 igitur sic debet cōmēsurari. Consequentia p̄t̄: et
 p̄obabitur antecedens in primo notabil.

Quadruplici mēbro hāc questionē ab
 soluere intendo. ¶ Primo notabilia ponā. ¶ Scōdo
 aliq̄s p̄clusiones indicā. ¶ Tertio dubia mouebo
 ¶ Quarto ad rationes ante oppositū respōdebo.

Pro primi expeditione notandum est
 primo tangendo materiā primi argumētū: q̄ alte
 ratio tripliciter accipit̄: saltem apud eos qui entia
 successiua ponūt motū locale. alterationē. et quēuis
 aliā motū. ¶ Primo mō actiue p̄ ipso vcz alterante
 siue alteratiua potētia. Scōdo mō passiue p̄ subie
 cto. Tertio mō formalit̄ p̄ ipso motu alterationis
 qui scōm reales quedā entitas successiua est. Scōm
 noiales autē p̄ accipi formalf̄ p̄ ipsa q̄litate q̄ suc
 cessiue p̄ducit̄. ¶ Itē aut̄ alteratio formalis sit qd̄
 entitas successiua nec ne ad p̄ns nō intēdo disputa
 re. Itē disputatū inuenies p̄ cōplures p̄mētatores
 p̄bi tertio p̄bicoz: siue enī distinguat̄ siue nō: semp̄
 pariforma p̄cedent ea q̄ in toto hoc ope dicuntur.
 ¶ Tu tñ aduerte q̄ sicut alteratio trib̄ modis d̄:
 actiue vcz passiue. et formalf̄. ita tripl̄ describēda
 est: et velocitas. dū tñ primo mot̄ alterationis diffi
 niat̄. Itē mot̄ alterationis est mot̄ ad q̄litate p̄ quē
 vcz aliquid successiue acq̄rit̄ aut dep̄dit̄ q̄litas vcz p̄t̄
 p̄ p̄bm̄ primo de ḡn̄atione textū cōmentū. 10. et post
 p̄dicam̄to mot̄. Sed velocitas alterationis actiue
 est potētia alteratiua successiue q̄litate p̄ducēs vel
 corrumpens. Velocitas vero alterationis passiue

Triplex
 altatio.

est subiectū in quo successiue p̄ducit̄ aut corrūpit̄
 q̄litas. Sed velocitas alterationis formalis est ipsa
 q̄litas q̄ successiue p̄ducit̄. aut corrūpit̄ in aliq̄ sub
 iecto. Itā nisi aliqd̄ subiectū alteret̄ nō erit motus
 alterationis q̄uis qualitas p̄ducit̄. (Mōtus enī est
 actus entis puta subiecti tertio p̄bicoz tertū cō
 menti. 6.) Si si qualitas successiue p̄ducit̄ extra
 subiectū: poterit dici talis successiua p̄ductio mu
 tatio ad qualitatē. Itē vlt̄erius aduerte q̄ in ipsa
 forma q̄litate duplices possūt grad̄ signari: pu
 ta grad̄ intensiōis ipsi forme: et gradus entitatis
 ipsi forme. Itā vt infer̄ ostendem̄ p̄t̄ dari quali
 tas nulli intensiōis et scōm se et scōm quāly ei p̄ar
 tē: et sic in ea reperient grad̄ entitatis forme et non
 grad̄ intensiōis: sicut in materia in capite de motu
 rarefactionis et signatur certi grad̄ entitatis ipsi
 materie absq̄ aliqua intensiōe. ¶ Itē p̄missis dico
 q̄ velocitas alterationis nō attēdit̄ aut mēsurari d̄
 penes qualitātē acq̄sitā in ordine ad subiectū maī
 vel minus in tanto vel tanto tpe. ¶ Itē probat qz altes
 nulla alteratio metalis hoc est ipsi aie rationalis
 esset altera velocior aut tardior: qd̄ ē manifeste f̄m̄
 Itē etū velocitas ipsi alterationis mēsurat̄ penes
 p̄portionē qualitatis acq̄site ad p̄sistentē: qz tunc
 ut vñ pedale h̄ns duos ḡdus caliditatis acquireret
 tres grad̄ in hora. et aliud h̄ns quatuor acquireret
 quicq̄ in eadē hora: velocior alteraret̄ illud qd̄ acq̄
 rit tres quā illud qd̄ acq̄rit quicq̄: qz inter qualitas
 tē acq̄sitā illi qd̄ acq̄rit tres et p̄sistentē est p̄por
 tio sexq̄altera: sed iter qualitātē acq̄sitā alteri et
 p̄sistentē est p̄portio sexq̄quarta. Itē nec d̄ p̄men
 surari penes p̄portione aggregati ex qualitate ac
 quisita et p̄sistentē ad qualitate p̄sistentem: vt p̄t̄
 eodē ex̄plo. Itē nec velocitas in motu alterationis
 d̄ attendi penes acq̄sitionē qualitatis equalis in
 tensiōis in eodē tpe: qz tūc seq̄ret q̄ eque velocior
 in hora alteraret̄ pedale qd̄ p̄ totū acq̄rit. 4. gra
 dus caliditatis: et bipedale qd̄ p̄ totū in eadē hora
 inde acq̄rit. 4. gradus caliditatis: qd̄ est manifeste
 falsū vt p̄bat primū argumētū ante oppositū.
 Et hoc est 3̄ albertū de saxonia in suo tractatu p̄
 portionū: et 3̄ paulū venetū in summa p̄bie in libris
 p̄bicoz cap̄o. 57. Et cōfirmat̄ hoc qz possibile est
 dare q̄litate nulli intensiōis successiue p̄ductā in a
 liquod subiectū vt infer̄ p̄bat: et p̄bat calculatoz
 in fine capitis de diff̄oimib̄: et talis p̄ducere per
 motū alterationis: qz nō p̄ motū locale. aut augmē
 tationis. aut aliq̄ aliū: igit velocitas alterationis
 nō h̄ attendi penes acq̄sitionē q̄litate equalis intē
 sionis et c. Minor p̄bat qz illa q̄litas successiue as
 licui acq̄rit̄: igit p̄ducit̄ p̄ motū alterationis. ¶ Itē
 p̄na p̄locū ad diffinitōe. ¶ Cōfirmat̄ scōdo: qz quē
 admodū illud velocior augēt qd̄ plus de quantitate
 p̄ducit̄: et illud velocior p̄ducit̄ substantiā qd̄ plus de
 substantia p̄ducit̄ in eodē tpe: ita etiā a simili dicen
 dū est q̄ illud velocior alterat qd̄ in eodē tpe plus de
 entitate ipsi q̄litate: p̄ducit̄ siue illa q̄litas sit ma
 ioris intensiōis siue minoris nō est cura. Et ex hoc
 etiā p̄t̄ 3̄ paulū venetū q̄ intensio nō est essentialis
 q̄litate: qm̄ oportet eā cōcedere aliquā qualitatem
 nulli esse intensiōis. Mēsurat̄ enī intensiōe q̄litate
 diff̄oimis penes reductionē ad vñformitatē. et nō
 penes gradū summū: vt p̄t̄ p̄ eū in libro de gene
 ratione sue sume capite tertio. ¶ Dico igit q̄ veloci
 tas mot̄ alterationis d̄ attendi penes multitudi
 nē gradūū entitatis ipsi q̄litate: nullo pacto s̄
 spiciēdo ad intensiōnē aut extensiōnē. ¶ Itē probat qz
 nō attendit̄ penes intensiōnē. nec penes p̄portione
 aggregati ex q̄litate acq̄sita et p̄habita ad q̄litate

3º. phisic
 ref. q. 6.

3 albertū
 de sax.
 et paul. ve.

Calcula.
 de diffi.

3 paulū
 venetū

penes qd̄
 attendit̄
 velocitat̄
 mot̄ al
 teratiōis

Probatur antecedens, quia haec actio demonstrata actione ipsius A est maior quam difficultas actionis ipsius B, et haec actio est difficultas actionis ipsius A, ut constat, cum non distinguantur – ut suppono. Igitur difficultas actionis ipsius A est maior quam difficultas actionis ipsius B. Patet consequentia expositorie, et similiter minor, sed maior probatur, quia haec actio demonstrata actione ipsius B est actio ipsius B, igitur haec actio demonstrata actione ipsius A est maior quam difficultas actionis ipsius B. Quod fuit probandum. ¶ Dices forte cum calculatore in capite de difficultate actionis et cum Paulo Veneto in sua summa philosophiae in libro de generatione, capitulo 27 concedendo illatum et negando falsitatem consequentis et ad probationem negando illud, quod ibi assumitur, videlicet quod quanto aliquid difficilius agit aut producit aliquid, tanto tardius agit sive producit illud. Nam dicit calculator, quod difficultas actionis attendenda est penes rei potentiam, ita quod quanto potentia fuerit maior, tanto difficultas actionis erit maior.

Sed contra eum arguitur sic, quod tunc sequeretur, quod difficilius deus produceret quodcumque producibile, quod producit, quam aliquod agens creatum quantumcumque parvae potentiae, sed consequens est absurdum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur, quia deus in infinitum maioris potentiae est quam aliqua creatura. Nec valet dicere, quod illud intelligitur de potentia non cognitiva, quia tunc sequeretur, quod difficilius ageret virtus producens in hora decem gradus caliditatis quam illa, quae produceret in eadem hora unum praecise, et difficilius ageret virtus infinita naturalis – si quae esset – quam virtus infinita, quo nihil falsius.

In oppositum tamen arguitur sic: quoniam velocitas motus localis attenditur penes maius spatium pertransitum in eodem tempore, et velocitas augmentationis penes maiorem quantitatem acquisitam, et velocitas intensionis penes maiorem i[n]tensionem, igitur a simili velocitas alterationis debet attendi penes multitudinem graduum qualitatis productae mediante motu alterationis. Item nullo alio modo potest mensurari motuu[m] alterationis velocitas, igitur sic debet commensurari. Consequentia patet, et probabitur antecedens in primo notabili.

Quadruplici membro hanc quaestionem absolvere intendo. ¶ Primo notabilia potentia. ¶ Secundo aliquas conclusiones indicam. ¶ Tertio dubia movebo. ¶ Quarto ad rationes ante oppositum respondebo.

Pro primi expeditione notandum est primo tagendo materiam primi argumenti, quod alteratio tripliciter accipitur, saltem apud eos, qui entia successiva ponunt motum localem, alterationem et quemvis alium motum. Primo modo active pro ipso videlicet alterante sive alterativa potentia. Secundo modo passive pro subiecto. Tertio modo formaliter pro ipso motu alterationis, qui secundum reales quaedam entitas successiva est. Secundum nominales autem potest accipi formaliter pro ipsa qualitate, quae successive producitur. Utr[um] alteratio formalis sit quaedam entitas successiva necne, ad praesens non intendo disputare. Id enim disputatum invenies per complures commentatores philosophi tertio physicorum, sive enim distinguatur sive non, semper pari forma procedent ea, quae in toto hoc opere dicuntur. ¶ Tu tamen adverte, quod sicut alteratio tribus modis dicitur active videlicet, passive et formaliter, ita tripliciter describenda est eius velocitas, dum tamen primo motus alterationis definiatur. Unde motus alterationis est motus ad qualitatem, per quem videlicet alicui successive acquiritur aut deperditur qualitas, ut patet per philosophum primo de generatione textu commentii 10. et in postpraedicamento motus. Sed velocitas alterationis activae est potentia alterativa successive qualitatem producens vel corrumpens. Velocitas vero alterationis passivae | est subiectum, in quo successive producitur

aut corrumpitur qualitas. Sed velocitas alterationis formalis est ipsa qualitas, quae successive producitur aut corrumpitur in aliquo subiecto. Nam nisi aliquod subiectum alteretur, non erit motus alterationis, quamvis qualitas subducatur. (Motus enim est actus entis, puta subiecti tertio physicorum textu commentii 6.) Sed si qualitas successive produceretur extra subiectum, poterit dici talis successiva productio mutatio ad qualitatem. Hic ulterius adverte, quod in ipsa forma qualitatis duplices possunt gradus signari, puta grad[us] intensionis ipsius formae et gradus entitatis ipsius formae. Nam ut inferius ostendemus, potest dari qualitas nullius intensionis et secundum se et secundum quamlibet eius partem, et sic in ea reperientur gradus entitatis formae et non gradus intensionis, sicut in materia in capite de motu rarefactionis et cetera signantur certi gradus entitatis ipsius materiae absque aliqua intensione. ¶ His praemissis dico, quod velocitas alterationis non attenditur aut mensurari debet penes qualitatem acquisitam in ordine ad subiectum maius vel minus in tanto vel tanto tempore. Probatur, quia alias nulla alteratio mentalis, hoc est ipsius animae rationalis, esset altera velocior aut tardior, quod est manifeste falsum. Nec etiam velocitas ipsius alterationis mensuratur penes proportionem qualitatis acquisitae ad praexistentem, quia tunc si unum pedale habens duos gradus caliditatis acquireret tres gradus in hora, et aliud habens quatuor acquireret quinque in eadem hora, velocius alteraretur illud, quod acquirit tres, quam illud, quod acquirit quinque, quia inter qualitatem acquisitam illi, quod acquirit tres, et praexistentem est proportio sesquialtera, sed i[n]ter qualitatem acquisitam alteri et praexistentem est proportio sesquiquarta. Item nec debet commensurari penes proportionem aggregati ex qualitate acquisita et praexistente ad qualitatem praexistentem, ut patet eodem exemplo. Item nec velocitas in motu alterationis debet attendi penes acquisitionem qualitatis aequalis intensionis in eodem tempore, quia tunc sequeretur, quod aequae velociter in hora alteraretur pedale, quod per totum acquirit 4 gradus caliditatis, et bipedale, quod per totum in eadem hora itidem acquirit 4 gradus caliditatis, quod est manifeste falsum, ut probat primum argumentum ante oppositum. Et hoc est contra Albertum de Saxonia in suo tractatu proportionum, et contra Paulum Venetum in summa philosophiae in libris physicorum capitulo 37. Et confirmatur hoc, quia possibile est dare qualitatem nullius intensionis successive productam in aliquod subiectum, ut inferius probatur, et probat calculator in fine capitis de difformibus, et talis produceretur per motum alterationis, quia non per motum localem aut augmentationis aut aliquid aliud, igitur velocitas alterationis non habet attendi penes acquisitionem qualitatis aequalis intensionis et cetera. Minor probatur, quia illa qualitas successive alicui acquiritur, igitur producitur per motum alterationis. Patet consequentia per locum ad definitionem. ¶ Confirmatur secundo, quia quemadmodum illud velocius auget, quod plus de quantitate producit, et illud velocius producit substantiam, quod plus de substantia producit in eodem tempore, ita etiam a simili dicendum est, quod illud velocius alterat, quod in eodem tempore plus de entitate ipsius qualitatis producit. Sive illa qualitas sit maioris intensionis sive minoris, non est cura. Et ex hoc etiam patet contra Paulum Venetum, quod intensio non est essentialis qualitati, quoniam oportet eum concedere aliquam qualitatem nullius esse intensionis. Mensurat enim intensionem qualitatis difformis penes reductionem ad uniformitatem, et non penes gradum summum, ut patet per eum in libro de generatione suae summae capite tertio. Dico igitur, quod velocitas motus alterationis debet attendi penes multitudinem graduum entitatis ipsius qualitatis, nullo pacto aspiciendo ad intensionem aut extensionem. Probatur, quia non attenditur penes intensionem nec penes proportionem aggregati ex qualitate acquisita et praehabita ad qualitatem

240

Quarti tractatus

Capitulum primum.

preexistentem, nec penes proportionem qualitates...

Notandum est scdo tangendo materia

ultime replice primi argumenti: qd poia rei nichil aliud est...

attendit penes intensione forme: cu ferru ignitum maioris poie sit calefactue qua flama ignis...

penesqd attendi hys poia rei. Calculi: 6 poia rei

paul' v' uetus de gharide. Jacob' forlunef pma fen primi ca nois do. pma c. l. .i. corref.

1. corref.

3. corref.

4. corref.

5. corref.

6. corref.

Handwritten marginal notes on the left side.

Handwritten marginal notes on the left side.

praexistentem nec penes proportionalem qualitatem acquisitae ad praexistentem nec penes qualitatem acquisitam in ordine ab subiectum maius vel minus in tanto tempore, igitur debet attendi penes multitudinem graduum entitatis ipsius qualitatis nullo pacto aspiciendo ad intensionem aut extensionem. Antecedens patet ex dictis, et consequentia similiter, quia non apparet alter modus, quo mensurari posset motus alterationis velocitas.

Notandum est secundo tangendo materiam ultimae replicae primi argumenti, quod potentia rei nihil aliud est quam ipsa res potens ad agendum. Pro quo advertendum est, quod sicut plus est de materia in toto uno pedali quam in medietate eius et plus est de forma essentiali extensa quam in medietate eius, ita etiam pari ratione plus est de forma accidentali, puta de qualitate, extensa per pedale in toto ipso pedali quam in medietate, etiam si pedale sit uniforme, quamvis aequae intensionis est qualitas in medietate pedalis sicut in toto. Quare signandae sunt certae portiones, ut supra dictum est, in ipsa qualitate, (portiones – inquam – entitatis formae et non intensionis), quas vocant philosophi de hac materia loquentes gradus formae sive entitatis ipsius formae accidentalis. Stat enim aliquam formam accidentalem, puta B, esse aequae extensam aequae intensam uniformiter sicut A, et tamen in quadruplo vel, in qua volueris proportionem, minus continere de forma quam A. Quod facile demonstratur sic: capio enim unum pedale, quod sit B uniformiter calidum ut 4, et capio unum quadrupedale, quod sit A, et sit quodlibet pedale ipsius A calidum omnino eodem modo sicut B, et condensetur A non variata eius intensione ad quantitatem ipsius B. Quo posito A et B erunt aequalis intensionis et extensionis omnino, et tamen A in quadruplo plus continebit de calore quam B, igitur stat aliquam formam accidentalem, puta B, esse aequae intensam uniformiter sicut A et aequae extensam, et tamen in quadruplo minus continere de forma quam A. Quod fuit probandum. Probatur minor, quia A ante condensationem in quadruplo plus continebat de forma quam B, ut constat, et per condensationem nihil acquisivit nec perdidit ex casu, igitur facta condensatione in quadruplo plus continet de forma quam B. ¶ His dictis dico, quod potentia rei non attenditur penes multitudinem materiae, quia tunc sequeretur, quod ubicumque esset plus de materia, ibi plus esset de potentia activa ipsius rei. (De potentia enim activa loquimur,) sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Falsitas consequentis ostenditur, quia maioris activitatis est pedale ignis quam pedale terrae, ut experientia docet, et tamen plus de materia est in pedali terrae quam in pedali ignis, ut dicunt philosophi. Item passim concedunt philosophantes materiam nullius esse activitatis (activitatis inquam realis), igitur potentia activa rei non debet attendi penes multitudinem materiae. Item si materia esset alicuius activitatis, sequeretur, quod ipsa esset productiva contrariorum, vel quod materia ipsius aquae activae concurreret ad producendum formam ignis, et sic concurreret ad corruptionem ipsius aquae, cuius est materia, sed consequens est falsum et cetera. Sequela probatur, quia capta materia ipsius ignis, si ipsa est activa, vel ipsa est activa formae ignis vel formae aquae et cetera vel utriusque. Si tertium sequitur ipsam esse effectivam contrariorum. Si primum sequitur, quod cum ipsa fuerit sub forma aquae, producet formam ignis sive nata erit producere. Si secundum sequitur, quod ipsa existente sub forma ignis nata erit concurrere ad producendam formam aquae et cetera, et sic sequitur illatum. Nec etiam potentia rei attendenda est penes quantitatem, quia tunc quantitas esset productiva contrariorum, vel quantitas ignis concurreret ad producendam formam aquae vel alicuius alterius, quod est falsum. Patet sequela sicut prius de materia. Item sequitur, quod semper caliditas maioris quantitatis esset maioris activitatis, cuius falsitas patet manifeste de flamma et ferro ignito. ¶ Et per idem patet, quod potentia rei non attenditur penes intensionem formae, cum ferum ignitum maioris potentiae sit calefactivae quam flamma ignis,

et tamen non est maioris intensionis. ¶ Dico igitur cum calculatore in capitulo de potentia rei, quod potentia activa rei essentialis attenditur penes multitudinem formae [i]n] materia. Quod sic probatur, quia non attenditur penes multitudinem materiae intensionem aut quantitatem, ut probatum est. Igitur attenditur penes multitudinem formae in materia. Patet consequentia, quia non videtur alius modus, penes quem debeat mensurari potentia ipsius rei. Et huius opinionis etiam est Paulus Venetus in libro de generatione, capite 26. et Iacobus Forliviensis in expositione primae sententiae] primi canonis, doctrina tertia, capite primo inquires omnes communiter dicere potentiam rei attendendam esse penes multitudinem formae. ¶ Ex hac positione sequitur primo A et B aequalia in quantitate esse aequaliter intensa per totum, et tamen A esse in infinitum maioris potentiae quam B. Probatur: et volo, quod A sit unum corpus infinitum, in cuius quolibet pedali sint 4 gradus caliditatis uniformiter et etiam 4 gradus formae, ita quod in quolibet pedali sit aequaliter de forma et intensione, et sit B unum pedale habens 4 gradus formae adaequate et intensionis, et condensetur A usque ad quantitatem B nulla alia modulatione facta in ipso. Quo posito sequitur correlarium, quia A manebit intensum ut 4 et habebit infinitos gradus formae, quia infinitam multitudinem formae quam ante condensationem habebat. ¶ Sequitur secundo, quod B est infinite calidum uniformiter, et A solum finite, et tamen A est in infinitum maioris potentiae quam B. Patet retento priori casu de A, et quod B dividatur per partes proportionales proportionem dupla, et quod caliditas existens in prima parte proportionali extendatur per totum B manente eadem intensione, et similiter fiat de caliditate existente in secunda parte proportionali et in tertia et in quarta et sic consequenter sine additione alicuius novae quantitates. Quo posito B erit infinite intensum, et A solum finite uniformiter, et tamen A erit infinite maioris potentiae quam B, cum habeat in infinitum plus de forma, igitur correlarium verum. ¶ Ex quo sequitur tertio, quod non maioris potentiae est corrumpere caliditatem pedalem infinite intensam quam corrumpere caliditatem ut 4 pedalem. Patet, quia tantae resistentiae est una sicut reliqua. Eiusdem enim resistentiae est caliditas ipsius B, antequam fiat infinite intensa, et post infinitam intensionem acquisitam, cum semper maneat eadem forma omnino. ¶ Ex quo ulterius sequitur quarto, quod aequae velociter caliditas pedalis finita intensive et extensive et potentiae ut 8 corrumpet infinitam caliditatem sicut finitam. Patet ex priori, quia aequaliter resistent finita qualitas et infinita. Et sic etiam dicendum est, quod aequae velociter producet finite intensam sicut infinite intensam. Consequens igitur est velocitatem alterationis non attendi debere penes intensionem qualitatis. Quod adverte.

¶ Sequitur quinto, B esse infinite calidum uniformiter, A vero solum finite et esse aequalis quantitatis, et tamen A esse maioris potentiae, in quacumque libuerit proportionem. Patet facile in casu primi correlarii. Nam A in illo casu est in infinitum maioris potentiae quam B, si igitur velis ipsum fieri maioris potentiae in aliqua proportionem finita praecise, demas ab eo de forma, quousque maneat praecise maioris potentiae quam B in proportionem optata. ¶ Sequitur sexto, quod B est infinite intensum, et A infinite remissum sive nullius intensionis et aequalis quantitatis cum B, et tamen A est aequalis potentiae cum B. Probatur retento casu de B: et pono, quod A sit uniformiter calidum ut 4 intensive habens, etiam praecise 4 gradus entitatis ipsius caliditatis, deinde in prima parte proportionali horae dividatur caliditas ipsius A in duas medietates secundum intensionem, et uniantur secundum extensionem et condensentur ad pedalem quantitatem, et in secunda parte proportionali temporis iterum dividatur illa caliditas in duas medietates secundum intensionem, et continuentur secundum extensionem illae duae medietatis et reducuntur ad pedalem

De motu rarefactionis quo ad causam.

lem quantitate: sic dicitur: ita q in qualz parte pro-
portionali tps sequenti fiat in duplo min⁹ intensa
caliditas ipsi⁹ a. q̄ i immediate pcedeti: r maneat sic
in fine hore nō resituta p̄ sine inēssioni vel maiori:
Quo posito sequit̄ correlarium. Equale em pōne
manet a. sicut ante remissionē: cū maneat eadē for-
ma. ¶ Sequit̄ septimo q̄ a. r b. sunt eq̄lis quārtas
tis pura pedalis b. infinite calidū. a. vero finite re-
missie calidū: r tñ a. est in infinitū maioris pōne quā
b. ¶ Itē ex p̄tor: r p̄mo. ¶ Hanc materiā lati⁹ vi-
dere poteris apud calculatōrē capitulo de potētia
rei. r sic p̄t quid⁹ pōna rei. r penes qd attendi ha-
beat. Et cōsimiliter dicas de resistentia q̄ ipsa atē-
di habet penes multitudinem forme. Eadem enim
ratio est resistentie r potentie.

7. corref.

Calcul. s
pōna rei

Notandū est tertio Pro materia sc̄di
argumentū q̄ oē agens ab infinita latitudine ppor-
tionis natū est agere. Itā agens vt. 2. in resistentiā
vt vnū agit a pporzione dupla: in subduplā vero re-
sistentiā a pporzione in duplo maiori: r in subq̄drup-
plā a pporzione in triplo maiori: r in suboctuplā
a pporzione in q̄druplo maiori: r sic in infinitū. ¶ Itē
igit̄ agens vt. 2. natū esse ab infinita latitudine ppor-
tionis agere: p̄inde atq̄ q̄dus aliud. Eadem em rō
nimbis suffragat agēti. Nec p̄positū infringit mi-
nima resistentia per se potēs naturaliter resistere si
q̄sp̄ia opinet̄ talē esse dandā. Et si em illa ponatur
nichilomin⁹ agens suapte natura ab infinita ppor-
tionis latitudine natū esse agere nequaquā ābigēdū
est. ¶ Itē nō a finita d̄arat agat pporzione: ex ipedi-
mento resistentie sibi accidit. Cū resistere nihil aliud
est quā actionē agētis impedire totaliter aut partiā-
liter. ¶ Itē totalit̄ cū ipedit actionē a pporzione eq̄-
litaris vel maioris ineq̄litaris. Dico partialit̄ cum
aliquā latitudine actionis ipedit ipsa resistentia a p-
porzione minoris seq̄ntis. Resistentia. n. vt a p̄ho
diffinitū est nichil aliud est q̄ actionis ipeditmentū
Cū nō ipeditmentū actionis p̄t agenti fringere du-
pliciter ex p̄te vtz passū in qd agit itaq̄ passū resis-
stat vel ex parte aliquid extrinsecū in qd nō agit: qz
forte ad illud in tali distātia h̄y pporzione minoris
inēquitatē vel si forte agit in illud: illud tñ nō solū
ipedit actionē in semetip̄sū sed in aliq̄d etiā extrin-
secū: ideo duplex est resistentia: quedā vtz essentialis
qdā accidentalis: vt bñ ostēdit Suiserh̄i capite de rea-
ctioe. Resistentia essentialis est resistentia passū in qd a-
gēs agit adēq̄te: vt si a. agit in b. r b. ei resistit s̄m
illā p̄a: tē in quā agit. talis resistentia illi⁹ partiā-
dē essentialis. Sed resistentia accidentalis est: essen-
tia ipeditō actionē agētis in aliq̄d extrinsecū eivē
subiecto in quo est: vt si a. agit in b. r c. actionē siue
aliquā latitudinē actionis ipediat in ipso b. tūc c. re-
sistit accidentalit̄ ipsi a. ¶ Ex q̄ sequit̄ q̄ nōnūq̄ eadē
resistentia est essentialis r accidentalis vt cū a. agit
in b. r etiā agit in c. r c. resistit ipsi a. ue tñ velociter
agat in b. sicut ageret a moto ipso c. tūc resistentia
ipsi⁹ c. est accidentalis respectu actionis ipsi⁹ a. in b.
passū. r essentialis respectu actionis ipsi⁹ a. in idē c.
¶ Sequit̄ sc̄do q̄ cōit cū aliq̄d agens agit per totū
aliq̄d passū q̄libet pars ipsi⁹ passū resistit essentia-
liter: r q̄libet etiā resistit accidentalit̄. Resistit em es-
sentialit̄ respectu actionis in ipsam: r accidentalit̄
respectu actionis in alterā. Et vtz pars p̄p̄inquo-
r agenti magis resistit accidentalit̄ ipsi⁹ agenti quā re-
mota resistentis. Dico resistentis qz tñ p̄t elongari q̄
nō resistit. Intellegas s̄p̄ ceteris parib⁹. ¶ Itē tñ
in ea pporzione in qua pars est p̄p̄inquo-
r agenti ceteris parib⁹ in ea plus resistit: vt bñ p̄bari p̄t ex
p̄ductione p̄firmatōis sc̄di argumenti principalis

¶ Itē res.
bere.)

Calcula.
Resistē-
tia essen-
tialis.
Resistē-
tia acci-
dentalis

1. corref.

2. corref.

Aduerte

ante oppositā. Et s̄r dicendū est de actione h̄y tūm
aliq̄d agens agit pars ei⁹ p̄p̄inquo-
r magis agit
quā pars remotior ceteris parib⁹: nō tñ in ea ppor-
tione qua partes sūt p̄p̄inquo-
r agēt: vt facile deducti p̄t ex p̄cessu sc̄di argumētū p̄-
cipalis ante oppositū. ¶ Ex q̄ sequit̄ q̄ p̄batio siue
argumenti calculatoris in capite de actioe lumio-
si circa principū quo intēdit p̄bare q̄ partes me-
di⁹ distantes a lumioso nullo pacto ipeditur actio-
nē lumiosū in partib⁹ p̄p̄inquo-
r est inefficax: q̄ntis
p̄clusio sit: n̄a: int̄itur em illa p̄batio huic funda-
mēto: in ea pporzione qua partes sūt p̄p̄inquo-
r lumioso ceteris parib⁹ in ea magis ipeditur: v̄mō
ponant̄ ipeditre qd est s̄m r negat̄ ab ipso calcula-
tore i capite de reactioe iuxta mediū vbi h̄ac ma-
teriā ad plēnū p̄cū digestā iuuentis. ¶ Sequit̄ sc̄do
q̄ h̄ec p̄na nichil valet a. r b. sūt eq̄les p̄p̄ne actiue.
r a. agit in c. passū. r a. est in duplo p̄p̄inquo-
r pas-
so quā b. ergo a. in duplo velocitas agit in c. quā b.
agat in c. ¶ Probab⁹ quia possibile est q̄ c. sit extra
spherā actiuitatis ipsius b. r tūc a. nis est vtz r p̄na
s̄m: q̄ p̄na nulla. ¶ Sequit̄ tertio q̄ h̄ec p̄na nichil
valet. a. r b. sūt eq̄lis p̄p̄ne actiue. r c. est infra. ip̄he-
ram actiuitatis v̄riusq̄. r a. est in q̄druplo p̄p̄inquo-
r ipse c. q̄ ip̄m b. igit̄ a. in q̄druplo velocit̄ agit in c. q̄
ip̄m b. ¶ Probab⁹ qz si illa p̄na valerēt pari rōne h̄ec
valeret a. r b. sūt eq̄lis p̄p̄ne actiue. r c. est infra spherā
actiuitatis v̄riusq̄. r in infinitū magis appo-
ximat̄ a. ipsi c. q̄ ip̄sū b. appoximat̄ eadē c. igit̄ inā-
nitū velocit̄ agit a. in c. quā ipsi b. sed h̄ec nichil va-
let: q̄ nec alia. Seq̄la sans p̄t. r p̄baf̄ minor: r po-
no q̄ a. sit actiuitatē vt. 3. r c. resistentie vt. 4. hoc est
q̄ maxima pporzio a. qua a. p̄t agere in c. qñ est ei
optie appoximatū sicut ei p̄t appoxiari in dupla
(sem̄ loquor de optia appoxiatioe simpli⁹ possi-
bili) r distet a: ab ipso c. p̄pedalē distantiā. r in p̄ti-
ma parte pporzioneali hore pporzione magis appo-
ximat̄ a. ipsi c. sc̄dm qdlibet ei⁹ punctū in duplo p̄-
p̄defationē siue degdatione materie aut forme. et
in sc̄da parte pporzioneali appoximetur in duplo
plusq̄ in p̄ma. r in tertia in duplo plusq̄ in sc̄da. r
sic p̄ter: quo posito a. nis est v̄rū r p̄na s̄m. vt p̄ter
casu. Itē in casu positi est q̄ maxima pporzio a. q̄ a.
p̄t agere sit dupla. ¶ Sequit̄ quarto q̄ h̄ec p̄na ni-
chil valet q. agit in c. r b. est in duplo minoris pōne
quā a. r in duplo p̄p̄inquo-
r ipsi c. quā a. q̄ b. tñ agi
in c. sicut a. ¶ Probab⁹ est q̄ c. sit resistentie vt. 4. r a.
pōne vt. 3. cū ceteris p̄positis in casu correlariū tunc
a. nis est v̄rū r p̄na s̄m. Itā tūc b. h̄y pporzioneē eq̄li-
tatis ad c. r p̄na nō agit in c. ¶ Sequit̄ quinto q̄
passū simplex v̄ni forme sc̄dm punctū ei⁹ mediū ma-
xime resistit. ¶ Hoc est q̄ passū magis resistit agēti
ei appoxiato ad punctū mediū quā quis alio mō
appoxiato ceteris parib⁹. Illud correlariū est cal-
culatoris in capite de reactione circa mediū. Et de
as ibi ei⁹ p̄bationē q̄ pulchra est r subtilis. Eam tñ
nō pono qz nō apparet michi v̄rū. Et ideo intelli-
gas cū r s̄r correlariū de corpe v̄ni forme resistē-
tie: r omnium dimensionum v̄ni forme.

1. corref.
p̄ calcul.

2. corref.

3. corref.

4. corref.

5. corref.
Correla:
calcula:

1. articū
v̄ quōntē

Expeditis notabilib⁹ r ex hoc primo
mēbro q̄stiois: restat sc̄dm mēbrū abfoluere in quo
p̄clusiones materiā quartū. quintū r sextū argumen-
torū principāliū ante oppositū resoluētis inducunt̄
Et p̄mo inducā p̄clusiones tangētēs materiā quartū
r quintū argumētū pura de velocitate motus alte-
rationis penes causam. Sit igitur.
Prima p̄clusio. Ubicunq̄ aliq̄d alte-
rans v̄ni forme r t̄nuo corripit aliquā resistentiā

quantitatem et sic consequenter, ita quod in qualibet parte proportionali temporis sequenti fiat in duplo minus intensa caliditas ipsius A quam in immediate praecedenti, et maneat sic in fine horae non restituta praestinae intensiōni vel maiori. Quo posito sequitur correlarium, aequalis enim potentiae manet A sicut ante remissionem, cum maneat eadem forma. ¶ Sequitur septimo, quod A et B sunt aequalis quantitatis, puta pedalis, B infinite calidum, A vero infinite remisse calidum, et tamen A est in infinitum maioris potentiae quam B. Patet ex priori et primo. ¶ Hanc materiam latius videre poteris apud calculatorem capitulo de potentia rei. Et sic patet, quid potentia rei, et penes quid attendi habeat. Et consimiliter dicas de resistentia, quod ipsa attendi habet penes multitudinem formae. Eadem enim ratio est resistentiae et potentiae.

Notandum est tertio pro materia secundi argumenti, quod omne agens ab infinita latitudine proportionis natum est agere. Nam agens ut 2 in resistentiam ut unum agit a proportione dupla, in subduplam vero resistentiam a proportione in triplo maiori et in subquadruplam a proportione in triplo maiori et in suboctuplam a proportione in quadruplo maiori et sic in infinitum. Patet igitur agens ut 2 natum esse ab infinita latitudine proportionis agere, perinde atque quodvis ali[u]d. Eadem enim ratio cuilibet suffragatur agenti. Nec propositum infringit minima resistentia per se potens naturaliter resistere, si quispiam opinetur talem esse dandam. Et si enim illa ponatur, nihilominus agens suapte natura ab infinita proportionis latitudine natum esse agere nequaquam ambigendum est. Q[uod] vero a finita dumtaxat agat proportione, ex impedimento resistentiae sibi accidit. Unde „resistere“ nihil aliud est quam actionem agentis impedire totaliter aut partialiter. Dico totaliter, cum impedit actio[n]em a proportione aequalitatis vel maioris inaequalitatis. Dico partialiter, c[u]m aliquam latitudinem actionis impedit ipsa resistentia a proportione minoris inaequalitatis. „Resistentia“ enim, ut a philosophis definitum est, nihil aliud est quam actionis impedimentum. Cum vero impedimentum actionis potest agenti contingere dupliciter: ex parte videlicet passi, in quod agit, ita quod passum resistat vel ex parte alicuius extrinseci, in quod non agit, quia forte ad illud in tali distantia habet proportionem minoris inaequalitatis, vel si forte agit in illud, illud tamen non solum impedit actionem in semet ipsum, sed in aliquod etiam extrinsecum, ideo duplex est resistentia, quaedam videlicet essentialis quaedam accidentalis, ut bene ostendit Suiseth in capite de reactione. Resistentia essentialis est resistentia passi, in quod agens agit adaequate, ut si A agit in B, et B ei resistat secundum illam partem, in quam agit, talis resistentia illius partis dicitur essentialis. Sed resistentia accidentalis est resistentia impediens actionem agentis in aliquod extrinsecum ei vel subiecto, in quo est, ut si A agit in B, et C actionem sive aliquam latitudinem actionis impediatur in ipso B, tunc C resistit accidentaliter ipsi A. ¶ Ex quo sequitur, quod nonnumquam eadem resistentia est essentialis et accidentalis, ut cum A agit in B et etiam agit in C, et C resistit ipsi A ve tam velociter agat in B, sicut ageret a moto ipso C, tunc resistentia ipsius C est accidentalis respectu actionis ipsius A in B passum et essentialis respectu actionis ipsius A in idem C. ¶ Sequitur secundo, quod communiter cum aliquod agens agit per totum aliquod passum, quaelibet pars ipsius passi resistit essentialiter, et quaelibet etiam resistit accidentaliter. Resistit enim essentialiter respectu actionis in ipsam et accidentaliter respectu actionis in alteram. Et universaliter pars propinquior agenti magis resistit accidentaliter ipsi agenti quam remota resistens. Dico „resistens“, quia tantum potest elongari, quod non resistet. Intellegas semper ceteris paribus. ¶ Non tamen in ea proportione, in qua pars est propinquior agenti ceteris paribus, in ea plus resistit, ut bene probari potest ex deductione confirmationis secundi argumenti principalis ant[e] opposit[um]. Et similiter dicendum est de actione, quod cum aliquod agens agit pars eius prop[ri]i quior ma-

gis agit quam pars remotior ceteris paribus, non tamen in ea proportione, qua partes sunt propinquiores, in ea velocius agunt, ut facile deduci potest ex processu secundi argumenti principalis ante oppositum. ¶ Ex quo sequitur, quae probatio sive argumentum calculatoris in capite de actione luminosi circa principium, quo intendit probare, quod partes medii distantes a luminoso nullo pacto impediunt actionem luminosi in partibus propinquoibus, est inefficax, quamvis conclusio sit vera, innititur enim illa probatio huic fundamento in ea proportione, qua partes sunt propinquiores luminoso ceteris paribus, in ea magis impedirent, dummodo ponantur impedire, quod est falsum, et negatum ab haec calculatore in capite de reactione iuxta medium, ubi hanc materiam ad plenum per eum digestam invenies. ¶ Sequitur secundo, quod haec consequentia nihil valet: A et B sunt aequales, p[er] [consequens] activae, et A agit in C passum, et A est in duplo propinquius C passo quam B, ergo A in duplo velocius agit in C, quam B agat in C. Probatur, quia possibile est, quod C sit extra sphaeram activitatis ipsius B, et tunc antecedens est verum et consequens falsum, ergo consequentia nulla. ¶ Sequitur tertio, quod haec consequentia nihil valet: A et B sunt aequalis potentiae activae, et C est infra sphaeram activitatis utriusque, et A est in quadruplo propinquius ipsae C quam ipsum B, igitur A in quadruplo velocius agit in C quam ipsum B. Probatur, quia si illa consequentia valeret, pari ratione haec valeret: A et B sunt aequalis potentiae activae, et C est intra sphaeram activitatis utriusque, et in infinitum magis approximatur A ipsi C quam i[ps]sum, B approximatur eidem C, igitur in infinitum velocius agat A in C quam ipsum B. Sed haec nihil valet, ergo nec alia. Sequela satis patet, et probatur minor: et pono, quod A sit activitatis ut 8, et C resistentiae ut 4 – hoc est, quod maxima proportio A, qua A potest agere in C, quando est ei optime approximatum sicut ei potest approximari – sit dupla – semper loquor de optima approximatione simpliciter possibili – et distet A ab ipso C per pedalem distantiam, et in prima parte proportionali horae proportione dupla approximatur A ipsi C secundum quodlibet eius punctum in duplo plus per condensationem sive deperditione materiae aut formae, et in secunda parte proportionali approximeatur in duplo plus quam in prima, et in tertia in duplo plus quam in secunda et sic consequenter. Quo posito antecedens est verum, et consequens falsum, ut patet ex casu. Nam in casu positum est, quod maxima proportio A, qua A potest agere, sit dupla. ¶ Sequitur quarto, quod haec consequentia nihil valet: A agit in C, et B est in duplo minoris potentiae quam A et in duplo propinquius ipsi C quam A, ergo B tantum agi[t] in C sicut A. Probatur: esto, quod C sit resistentiae ut 4, et A potentiae ut 8 cum ceteris positis in casu correlarii, tunc antecedens est verum, et consequens falsum. Nam tunc B habet proportionem aequalitatis ad C, et per consequens non agit in C. ¶ Sequitur quinto, quod passum simplex uniforme secundum punctum eius medium maxime resistit. ¶ Hoc est, quod passum magis resistit agenti ei approximato ad punctum medium, quam quis alio modo approximato ceteris paribus. Illud correlarium est calculatoris in capite de reactione circa medium. Videas ibi eius probationem, quae pulchra est et subtilis. Eam tamen non pono, quia non apparet mihi universalis. Et ideo intelligas eam et similiter correlarium de corpore uniformis resistentiae et omnium dimensionum uniformium.

Expeditis notabilibus et ex hoc primo membro quaestionis restat secundum membrum absolvere, in quo conclusiones materiam quarti, quinti, et sexti argumentorum principalium ante oppositum resolventes inducuntur. Et primo inducam conclusiones tangentes materiam quarti et quinti argumenti, puta de velocitate motus alterationis penes causam. Sit igitur.

Prima conclusio: ubicumque aliquod alterans u[n]iformiter continuo corrumpit aliquam resistentiam

Quarti tractatus

Capitulu p̄t̄m̄.

p̄ corruptionē poſia ab ipſa reſſentia reagēte ce-
teris ipedimētis ⁊ inuamētis deductis: nulla poſia
alteratiua maior eiusdē ſpeciei aut minor ualebit
formit corrupere eandē reſſentia. q̄d̄ hęc ꝑꝑoſitio
ex prima replica q̄rti argumenti ante oppoſitum.

Sec̄da ꝑꝑoſitio. Ubi aliq̄d alteras uni
formiter ꝑꝑoſitio corrupit aliquā reſſentia p̄ cor-
ruptionē poſie ab ipſa reſſentia reagēte ceteris ipē-
dimētis ⁊ inuamētis deductis: q̄libet poſia altera-
tiua maior eiusdē ſpeciei agēs in eandē reſſentia
in infinitū uelociter talē reſſentia corrupit: d̄modo
nō ipediā ab actiōe: quā diu aliquid reſſentie fue-
rit: ⁊ ois minor potens in eandem reſſentiam a-
gere in infinitum tarde talem reſſentiam corrupit
per ceteris paribus. Patet hęc ꝑꝑoſitio ex ſec̄nda
da replica quarti argumenti ante oppoſitum.

Tertia ꝑꝑoſitio. Ubi cunq̄ aliq̄d alte-
rans inuariatū alterat aliq̄d paſſū cuiꝝ paſſi reſſen-
tia ꝑꝑoſitio maior aut: ois poſia alteratiua maior
eiusdē ſpeciei: ⁊ ſimiliter minor inuariata alteras idē
paſſū cuiꝝ ꝑꝑoſitio ⁊ ſimiliter oino cremēto reſſentie: e-
q̄ uelociter ꝑꝑoſitio remittit ſuū motū alteratiōis ſicut
data poſia. Et ſi reſſentia ꝑꝑoſitio decreſcat reſpe-
ctu alicuiꝝ poſie inuariate: ⁊ ſi hęc eodē mō decreſcat
reſpectu cuiuſcuſ poſie maioris aut minoris inuaria-
te: ois talis poſia maior uel minor e-
q̄ uelocit ꝑꝑoſitio incedit motū ſuū alteratiōis ſicut data poſia. q̄d̄
hęc ꝑꝑoſitio manifeſte ex ſexta ꝑꝑoſitioe quinti capituli
primi tractatꝝ huiꝝ tertie partis: h̄ta poſſibilitate
caſus ꝑꝑoſitiois q̄ e-
q̄ uelocit ꝑꝑoſitio creſcat aut
decreſcat reſſentia reſpectu maioris poſie ⁊ minoris.
Ad facile fieri pōt adiūmēto alicuiꝝ poſie extri-
ſec̄ce ꝑꝑoſitiois dicta reſſentia aut corrupentis. q̄d̄
plerūq̄ ſit in corpore humano cōmala cōplexio a-
git in bona reſſentia: ⁊ p̄ ſubſidiū medicine auge-
reſſentia corporis humani. Erit ꝑꝑoſitio additamentum
alicuiꝝ cōplexioni cōplexioni h̄iane ꝑꝑoſitio
remittit reſſentia ipſi nature: inualeſcente morbo
⁊ continuo intendente ſuam alteratiōem.

Quarta ꝑꝑoſitio. Quauis poſia alte-
ratiua inuariata alterate paſſū cuiꝝ paſſi reſſentia
ꝑꝑoſitio creſcit p̄ actionē alicuiꝝ poſie: cuiꝝ actiōi da-
ta poſia alteratiua reſſit: ois poſia maior inuaria-
ta alteras idē paſſū cuiꝝ cremēto reſſentie p̄ actionē
eiusdē poſie augmētans reſſentia ceteris deductis
ctis tardꝝ in quouis tpe terminato ad ꝑꝑoſitio
alteratiōis remittit ſuū motū alteratiōis: ⁊ ois mi-
nor alteras idē paſſū cuiꝝ cremēto reſſentie p̄ actiōes
eiusdē poſie cuiꝝ actiōi dicta poſia minor reſſit
ceteris ipedimētis ⁊ inuamētis deductis uelocit ꝑꝑoſitio
mitter motū ſuū in quouis tpe ad ꝑꝑoſitio
alteratiōis terminato. Exēplū ut data poſia alteratiua
ut. s. q̄ inuariata alteret g. paſſū cuiꝝ g. paſſi reſſen-
tia ꝑꝑoſitio creſcit p̄ actionē alicuiꝝ poſie puta e. cuiꝝ
actioni ꝑꝑoſitio reſſit poſia alteratiua ut. s. tūc di-
cit ꝑꝑoſitio q̄ ſi poſia alteratiua ut. 1. (ſtelligas ſp̄
eiusdē ſpeciei) alteret g. paſſū cuiꝝ reſſentia ꝑꝑoſitio
creſcit p̄ actionē etiā ipſi e. poſie cuiꝝ actioni reſſit
ipſa poſia alteratiua ut. 12. ceteris ipedimētis et
inuamētis deductis in quolibet tpe terminato ad
ꝑꝑoſitio alteratiōis tardꝝ remittit motū ſuū q̄ in
eodē remittat poſia ut. s. ⁊ eodē exēplo ꝑꝑoſitio de mi-
nori. q̄d̄ obaſ prima pars ꝑꝑoſitiois: q̄ alterante
poſia maiore illud idē paſſum: reſſentia illiꝝ paſſi
nō tam uelociter creſcit in aliquo tpe terminato ad
inſtans inuariatū alteratiōis ſicut creſcit in eodē
tpe alterate poſia minore: q̄ alterate poſia maiore

In nullo tpe terminato ad inſtans inuariatū alteratio-
nis reſſentia tantū ꝑꝑoſitio acq̄rit ſicut in eodē
tpe acq̄rit alterate poſia minore: ⁊ tantū ꝑꝑoſitio
nē in aliq̄ tpe acq̄rit reſſentia tantū ꝑꝑoſitio
inter reſſentia ⁊ potentia inuariata agentē in illam
q̄cūq̄ ſit illa: q̄d̄ in q̄libet tpe terminato ad inſtans
inuariatū alteratiōis minore ꝑꝑoſitio ꝑꝑoſitio
inter potētia maiore ⁊ reſſentia q̄ ꝑꝑoſitio
inter potētia minore: ⁊ eandē reſſentia in qua agūt
⁊ maior ⁊ minor potētia: ⁊ ex ꝑꝑoſitio in q̄libet tali tpe mi-
nore latitudinē morꝝ alteratiōis ꝑꝑoſitio potētia ma-
ior q̄ data potētia minore: ⁊ ſic quis potētia altera-
tiua inuariata alterante paſſū cuiꝝ cremēto reſſentie p̄
actionē potētie augmētans: reſſentia ceteris deduc-
tis tardꝝ in quo tpe terminato ad ꝑꝑoſitio al-
teratiōis remittit ſuū motū alteratiōis q̄d̄ fuit
ꝑꝑoſitio. Et eodē modo ꝑꝑoſitio obaſ eſt ſecunda pars.

Quinta ꝑꝑoſitio. Ubi cunq̄ due potentie
alteratiue inuariate h̄nt e-
q̄les ꝑꝑoſitioes ad duas
reſſentias ineq̄les in quas
incipit agere eas corꝝ
ꝑꝑoſitio ceteris deductis: ꝑꝑoſitio minor illarꝝ potētiaꝝ
uelocitꝝ alterabit corrupēdo ſuā reſſentia q̄ maior.
q̄d̄ obaſ q̄ poſia maior incipit tardꝝ corrupere ſuā
reſſentia q̄ minor incipiat corrupere ſuā: utꝝ agēs cōti-
nuo agēte a maiori ⁊ maiori ꝑꝑoſitioe (ut cōſtat ex
ꝑꝑoſitio maior tardꝝ corrupit ſuā reſſentia nunq̄
incipit equalit corrupere uel uelocitꝝ: q̄d̄ ꝑꝑoſitio t̄r
dius maior poſia alterabit corrupēdo ſuā reſſen-
tia q̄ minor ſua: ⁊ ex ꝑꝑoſitio ꝑꝑoſitio minor poſia uelocitꝝ
alterabit corrupēdo ſuā reſſentia q̄ maior ſuam
q̄d̄ fuit ꝑꝑoſitio. Ad ſequētia ꝑꝑoſitio ⁊ arḡ maior q̄
poſia maior nō incipit e-
q̄ uelociter corrupere ſuā reſ-
ſentia ſicut minor: nec uelocitꝝ
⁊ incipit: q̄d̄ incipit
tardꝝ. q̄d̄ poſia ⁊ ꝑꝑoſitio maior uelocitꝝ nō incipit
eque uelociter: q̄ ſi ſic
eque q̄ immediate poſt inſtans inua-
riatū alteratiōis ab e-
q̄li ꝑꝑoſitioe ager poſia maior
in ſuā reſſentia ſicut poſia minor (ut cōſtat) ⁊ ex ꝑꝑoſitio
qualis erit ꝑꝑoſitio poſie maioris ad ſuā reſſentia
talis erit ꝑꝑoſitio minoris ad ſuā reſſentia: ⁊ poſia
q̄lis eſt ꝑꝑoſitio imediate poſt inſtans inuariatū inſt
potentia maiore ⁊ minore (q̄ ſit f. ut pono) talis eſt
iter reſſentia poſie maioris ad reſſentia potētie
minoris uelocitꝝ f. ut ꝑꝑoſitio locū a tranſmutata ꝑꝑoſitioe
⁊ cū a ꝑꝑoſitio alteratiōis ⁊ corrupentis illarꝝ
duarꝝ reſſentiarꝝ iter datus reſſentias maioris uelocitꝝ
in qua agit poſia maior: ⁊ minore in qua agit po-
tentia minor ſit ꝑꝑoſitio f. ut facile induci pōt ꝑꝑoſitio
a ꝑꝑoſitio ꝑꝑoſitioe: ſed q̄ illud q̄ corrupēdo
a maiori reſſentia eſt in f. ꝑꝑoſitioe maiꝝ illo quod
corruptū eſt a reſſentia minore: Ad ſequētia ꝑꝑoſitio
ꝑꝑoſitio correlario quite ꝑꝑoſitiois ſc̄di capitis ſc̄de
partis: ⁊ ex primo correlario q̄rte ꝑꝑoſitiois octa-
uicapitis eiusdē partis. Itā ⁊ ſi illa correlaria lo-
quantꝝ de termino ꝑꝑoſitio ſe habētꝝ in eadē ꝑꝑoſitio
ꝑꝑoſitioe in qua ſe h̄nt in principio decremētꝝ nichilo
minꝝ demōſtratiōes illorꝝ correlariorꝝ utꝝ illud ꝑꝑoſitio
bāt ꝑꝑoſitio inſtans illi termino ſe habētꝝ in eadē
ꝑꝑoſitioe in qua ſe h̄nt in principio decremētꝝ
Et ꝑꝑoſitio imediate poſt inſtans inuariatū alteratiōis
poſia maior in f. ꝑꝑoſitioe uelocitꝝ agit corrupēdo
ſuā reſſentia q̄ poſia minor. ⁊ ꝑꝑoſitio nō e-
q̄liter q̄d̄ fuit ꝑꝑoſitio. Et ſi dicas q̄ ſtat q̄ imediate poſt hoc
poſia maior corrupat ſuā reſſentia in f. ꝑꝑoſitioe
uelocitꝝ q̄ poſia minor. ⁊ etiā eque uelocitꝝ in diuerſis
partibꝝ t̄p̄is. Arḡ hoc eſſe ſim: q̄ tūc ſc̄d̄ q̄ ſu-
bito ꝑꝑoſitio maioris poſie ad ſuam reſſentia q̄ eſt
e-
q̄lis ꝑꝑoſitio minoris potētie ad ſuā reſſentia in

per corruptionem potentia ab ipsa resistantia reagente, ceteris impedimentis et iuvementis deductis, nulla potentia alterativa maior eiusdem speciei aut minor valet uniformiter corrumpere eandem resistantiam. Patet haec conclusio ex prima replica quarti argumenti ante oppositum.

Secunda conclusio: ubi aliquod alterans uniformiter continuo corrumpitur aliquam resistantiam per corruptionem potentiae ab ipsa resistantia reagente, ceteris impedimentis et iuvementis deductis, quaelibet potentia alterativa maior eiusdem speciei agens in eandem resistantiam in infinitum velociter talem resistantiam corrumpit, dummodo non impediatur ab actione, quamdiu aliquid resistantiae fuerit, et omnis minor potens in eadem resistantiam agere in infinitum tarde talem resistantiam corrumpit ceteris paribus. Patet haec conclusio ex secunda replica quarti argumenti ante oppositum.

Tertia conclusio: ubicumque aliquod alterans invariatur alterat aliquod passum, cuius passi resistantia continuo maioratur, omnis potentia alterativa maior eiusdem speciei et similiter minor invariata alterans idem passum cum continuo et consimili omnino cremento resistantiae aequae velociter continuo remittit suum motum alterationis sicut data potentia. Et si resistantia continuo decrescat respectu alicuius potentiae invariatae, et consimiliter eodem modo decrescat respectu cuiusvis potentiae maioris aut minoris invariatae, omnis talis potentia maior vel minor aequae velociter continuo intendit motum suum alterationis sicut data potentia. Patet haec conclusio manifeste ex sexta conclusione quinti capituli primi tractatus huius tertiae partitis habita possibilitate casus conclusionis, quod aequae velociter videlicet continuo crescat aut decrescat resistantia respectu maioris potentiae et minoris. Quod facile fieri potest adiumento alicuius potentiae extrinsecae productis dictam resistantiam aut corrumpentis. Quod plerumque fit in corpore humano, cum mala complexio agit in bona resistantem, et per subsidium medicinae augetur resistantiam corporis humani. Aut per additamentum alicuius cibi disconvenientis complexioni humanae continuo remittitur resistantia ipsius naturae invalescente morbo et continuo intendente suam alterationem.

Quarta conclusio: quavis potentia alterativa invariata alterante passum, cuius passi resistantia continuo crescit per actionem alicuius potentiae, cuius actioni data potentia alterativa resistit, omnis potentia maior invariata alterans idem passum cum cremento resistantiae per actionem eiusdem potentiae augmentantis resistantiam – ceteris deductis – tardius in quovis tempore terminato ad principium alterationis remittit suum motum alterationis, et omnis minor alterans idem passum cum cremento resistantiae per actionem eiusdem potentiae, cuius etiam actioni dicta potentia minor resistit, ceteris impedimentis et iuvementis deductis, velocius remittit motum suum in quovis tempore ad principium alterationis terminato. Exemplum, ut data potentia alterativa ut 8, quae invariata alteret G passum, cuius G passi resistantia continuo crescit per actionem alicuius potentiae, puta E, cuius actioni continuo resistit potentia alterativa ut 8, tunc dicit conclusio, quod si potentia alterativa ut 12 – intelligas semper eiusdem speciei – alteret G passum, cuius resistantia continuo crescit per actionem etiam ipsius E potentiae, cui actioni resistit ipsa potentia alterativa ut 12 – ceteris impedimentis et iuvementis deductis – in quolibet tempore terminato ad principium alterationis tardius remittit motum suum, quam in eodem remittat potentia ut 8, et in eodem exemplo patet de minori. Probat per primam partem conclusionis, quia alterante potentia maiore illud idem passum resistantia illius passi non tam velociter crescit in aliquo tempore terminato ad instans initiativum alterationis, sicut crescit in eodem tempore alterante potentia minore, igitur alterante potentia maiore in nullo tempore terminato ad instans initiativum alterationis resistantia tantam proportionem acquirat, sicut in eodem tempore acquirat alterante potentia mi-

nore, et quantam proportionem in aliquo tempore acquirat resistantiam, tantam deperdit proportio inter resistantiam et potentiam invariata agentem in illam, quacumque sit illa, igitur in quolibet tempore terminato ad instans initiativum alterationis minore proportionem deperdit proportio inter potentiam maiorem et resistantiam quam proportio inter potentiam minorem, et eandem resistantiam, in quam agunt, et maior et minor potentia, et ex consequenti in quolibet tali tempore minorem latitudinem motus alterationis deperdit potentia maior quam data potentia minor, et sic quavis potentia alterativa invariata alterante passum et cetera omnis potentia maior invariata alterans idem passum cum cremento resistantiae per actionem potentiae augmentantis resistantiam ceteris deductis tardius in quovis tempore terminato ad principium alterationis remittit suum motum alterationis. Quod fuit probandum. Et eodem modo probatur est secunda pars.

Quinta conclusio: ubicumque duae potentiae alterativae, invariatae habent aequales proportionem ad duas resistantias inaequales, in quas incipiunt agere eas corrumpendo, ceteris deductis, continuo minor potentia velocius alterabit corrumpendo suam resistantiam quam maior. Probat per, quia potentia maior incipit tardius corrumpere suam resistantiam, quam minor incipiat corrumpere suam, utraque continuo agente a maiori et maiori proportione – ut constat – et postquam maior tardius corrumpit suam resistantiam, numquam incipiet aequaliter corrumpere vel velocius, igitur continuo tardius maior potentia alterabit corrumpendo suam resistantiam quam minor sua, et ex consequenti continuo minor potentia velocius alterabit corrumpendo suam resistantiam, quam maior suam. Quod fuit probandum. Consequentia patet, et arguitur maior, quia potentia maior non incipit aequae velociter corrumpere suam resistantiam sicut minor, nec velocius et incipit, igitur incipit tardius. Patet consequentia, et probatur maior videlicet, quod non incipit aequae velociter, quia si sic, sequitur, quod immediate post instans initiativum alterationis ab aequali proportione agerent potentia maior in suam resistantiam sicut potentia minor, (ut constat), et ex consequenti qualis erit proportio potentiae maioris ad suam resistantiam, talis erit proportio minoris ad suam resistantiam, et per consequens qualis est proportio immediate post instans initiativum inter potentiam maiorem et minorem, (quae sit F, ut pono), talis est inter resistantiam potentiae maioris ad resistantiam potentiae minoris, videlicet F, ut patet per locum a transmutata proportione, et cum a principio alterationis et corruptionis illarum duarum resistantiarum inter datas resistantias, maiorem videlicet, in quam agit potentia maior, et minorem, in quam agit potentia minor, sit proportio F, ut facile induci potest per locum a permutata proportione. Sequitur, quod illud, quod corruptum est a maiori resistantia, est in F proportione maius illo, quod corruptum est a resistantia minore. Consequentia patet ex primo correlario quintae conclusionis secundi capituli secundae partis et ex primo correlario quartae conclusionis octavi capituli eiusdem partis. Nam et si illa correlaria loquantur de terminis continuo se habentibus in eadem proportione, in qua se habent in principio decrementi, nihilominus demonstrationes illorum correlariorum universaliter illud probant quocumque instanti illi termini se habeant in eadem proportione, in qua se habent in principio decrementi. Et per consequens immediate post instans initiativum alterationis potentia maior in F proportione velocius agit corrumpendo suam resistantiam quam potentia minor, et per consequens non aequaliter. Quod fuit probandum. Et si dicas, quod stat, quod immediate post hoc potentia maior corrumpat suam resistantiam in F proportione velocius quam potentia minor et etiam aequae velociter in diversis partibus temporis, arguitur hoc esse falsum, quia tunc sequeretur, quod subito proportio maioris potentiae ad suam resistantiam, quae est aequalis proportioni minoris potentiae ad suam resistantiam in

Quarti Tractatus

Capitulum primum

principio alterationis efficeret in f. proportio maior
 proportio minoris potest ad minoris resistentiam ma
 ior q̄ in f. proportio maior: s; istud p̄ns est falsum: igit
 illud ex q̄ sequit̄. S; iā p̄bo miorem v̄z q̄ potentia
 maior nō incipit velocius corrumpere suā resistentiā
 q̄ potentia minor: q; si potentia maior incipit veloci
 us corrumpere suā resistentiā q̄ minor: sequitur q̄ imedia
 te post istans in instantiū alterationis subito proportio
 maioris potest ad suā resistentiā efficit plusq̄ in f.
 proportio maioris potest ad minoris potest ad mi
 re resistentiā q̄ est manifeste falsum cū successive ille
 proportioes continuo augeatur. In principio alteratio
 nis sunt aequales vt casus p̄ntis indicat. Probatur tñ
 p̄ns q̄ vt p̄ns ante deductio est si potentia maior i
 ciperet eque velociter corrumpere suā resistentiā sicut
 potentia minor: resistentiā: proportio ei⁹ ad maiorē re
 sistentiā subito efficeret f. proportio maior: p̄ns mi
 noris potest ad minorē resistentiā: igit cū casu si poten
 tia maior incipit velocius corrumpere suā resistentiā
 q̄ potentia minor: minorē resistentiā: sequitur q̄ proportio
 potest maioris ad suā resistentiā subito efficit maior
 plusq̄ in f. proportio ipsa minoris potest ad suā resis
 tentiā. Et sic p̄ns maior: principalis argumētū. S; iā resis
 tentia p̄bare minorē principalē v̄z q̄ potest: potentia ma
 ior tardius corrumpit suā resistentiā nōq̄ incipit eque
 velociter corrumpere vel veloci⁹: q; si sic detur instans
 in quo incipit eque velociter corrumpere postq̄, antea cō
 tinuo tardius corrumpēbat et sit illud a. et arḡ sic in
 a. instanti potentia maior incipit eque velociter corrumpere
 suā resistentiā sicut potentia minor: et continuo ante a. in
 stans tardius corrumpēbat: ergo sequit̄ q̄ in a. instā
 ti maior: latitudo est deperdita a. minoris resistentiā q̄
 a. maioris: et p̄ns maior: proportio est deperdita a. re
 sistentiā minoris q̄ a. maioris: vt patz ex octaua sup̄pōe
 quarti capitis scēbe partis istico loco a. maioris: et ex
 p̄nti sequit̄ q̄ in instāti a. maioris ē proportio potest mi
 noris ad resistentiā q̄ potest maioris ad maiorē resis
 tentiā: et p̄ns nō incipit ille due potest equalit̄ cor
 rumpere q̄ fuit p̄bandū. Probatur p̄ns: q; ille proportio
 nes in principio alterationis sunt aequales: et augē p̄
 cise p̄ decremētū resistentiā: igitur si maiorē propo
 rtione deperdit resistentia minor q̄ maior sequitur q̄ in
 illo instāti a. maior: proportio ē acq̄sita. proportio po
 tēte minoris ad minorē resistentiā: q̄ proportio potest
 maioris ad maiorē resistentiā: et p̄ns sequitur q̄ in in
 stāti a. maior est proportio potest minoris ad suā resis
 tentiā q̄ potest maioris ad maiorē resistentiā: et sic de
 primo ad vltimū p̄ns p̄ns. S; q̄ postq̄ potentia maior
 tardius corrumpit suā resistentiā: nōq̄ incipit velocius
 suā resistentiā corrumpere: probatur q; si sic sequeretur q̄
 posset incipere equaliter q̄ successive continuo cre
 sceret ille proportioes: sed p̄ns est falsum vt probatum
 est: igitur et antecēdēs. Et sic patet totū antecēdēs
 et per sequens cōclusio. Ex qua cōclusione sequi
 tur primo q̄ si potentia vt. s. incipiat agere in resis
 tentiā vt. 4. eam corrumpendo successive vsq; ad nō
 gradum: et in eodē instanti incipiat potentia vt. 6.
 corrumpere resistentiā vt. 3. continuo potest inuaria
 tis: tñc potentia vt. 6. continuo velocius corrumpet
 resistentiā vt. 3. q̄ potentia vt. 8. corrumpet resistentiā
 vt. 4. quādiu simul corrumpent ceteris deductis: et in
 minoris tempore q̄ subserq̄tio corrumpet potentia vt
 6. resistentiā vt. 3. ad non gradum ad tempus in
 quo adequate potentia vt. 8. corrumpet resistentiā
 vt. 4. quādiu infinite velociter vtrāq; illarum suam
 resistentiā corrumpet. Prima pars correlariū i
 mediate sequitur ex cōclusione: sed secunda pro
 batur q; si continuo eque velociter potentia vt. 8. corr

7. correl.

rumperet resistentiā vt. 4. sicut potentia vt. 6. corrumpit
 resistentiā vt. 3. tñc potentia vt. 6. in serq̄terio minoris
 tempore corrumpet adequate resistentiā vt. 3. q̄ potentia
 vt. 8. corrumpet resistentiā vt. 4. sed mō continuo potentia
 vt. 6. velocius corrumpit resistentiā vt. 3. q̄ potentia vt. 8.
 resistentiā vt. 4. igitur i minoris tempore q̄ subserq̄terio
 potentia vt. 6. corrumpit resistentiā vt. 3. adequate ad tē
 pus in quo adequate potentia vt. 8. corrumpit resistentiā
 vt. 4. quod fuit p̄bandū. Tertia pars patz ex dedu
 ctione secunde replice quarti argumētū an opposi
 tum. ¶ Sequit̄ secūdo q̄ si medicia vt. 8. agat in hu
 morem peccantē resistentie vt. 4. et alia medicia sub
 dupla agat in subduplū humorē corrumpēte vtrāq;
 malitiā humoris vsq; ad nō gradū vel purgāte sine
 euacuatione: ipis medicinis continuo manēbit inuariat̄
 ceteris deductis: plusq̄ in duplo veloci⁹ minor me
 dicina corrumpet malitiā humoris in quē agit vsq;
 ad nō gradum aut ipm totaliter euacuabit q̄ alia.
 et in mīnūtū velocius in aliquo tpe agat minor me
 dicina q̄ maior: in eodē tpe quous vtrāq; infinite velo
 citer agit. Hoc correlariū eandē cū p̄cedētī for
 titur demonstrationē: addita possibilitate hui⁹ vsq;
 ille medicina p̄nt manere continuo euasē potest. Sed
 intelligo cū dico eas manere inuariat̄. Id ei possi
 bile est fieri p̄continua medicina admittit adē: ita
 q̄ quātū corrumpit de potentia medicina reagente hu
 more: tāntū acq̄ratur p̄ continua noue medicina admi
 nistratōne. Hui⁹ (quod facilius est) p̄ continua aliarū
 partium acuatōnem. Non ei subito nec simul ipa
 tota medicina actuatur.

7. correl.

¶ Sexta conclusio Possibile est potētiā
 alteratiuā inuariatā continuo manēte aliquid pas
 sum continuo vniiformit̄ alterare. Probatur: q; pos
 sibile est q̄ a. potētia continuo manēs potētie vt. 8.
 adequate alteret b. passum resisētis continuo vt. 4. et
 hoc ipsa potētia vt. 8. introducētē vnā qualitatem
 et corrumpētē contrariā: igitur possibile est aliquam
 potētiā alteratiuā continuo inuariatā aliquid
 passum continuo vniiformit̄ alterare. Probatur
 antecēdēs pono q̄ a. potētia vt. 8. app̄oximetur
 b. passo q̄ quidē passum non sufficit resistere a. po
 tētie vt. 8. resisētis. 4. gradū adequate: sed app̄o
 ximetur c. ipsi b. ita q̄ sufficiat inuare ipsum b. ad
 resistendū vt. 4. ita q̄ totalis resisētis resisētis ex
 illis duabus sit vt. 4. et nec b. nec c. sufficiat agere in
 a. et incipiat a. corrumpere resistentiā ipsius b. passū: et
 in quacūq; proportioe minus resistit b. ipsi a. p̄ suā
 resistentiā intrisēcā in eadē proportioe continuo c. plus
 inuet ipm b. ad resistendū q̄ antea: et hoc p̄ ipsius c.
 continua app̄roximationē localē vel p̄ sue potētie cō
 tinuā intētionē. Quo posito patet an̄ p̄bandū. Et
 sic patet conclusio.
 ¶ Ex hac cōclusione sequitur primo q̄ possibile
 est aliquam potētiā alteratiuā continuo manē
 nentem inuariatā alterare aliquid passum conti
 nuotardius et tardius. Probatur et pono q̄
 a. potētia vt. 8. agat in b. passum resisētis vt. 2.
 et c. app̄oximetur ipsi b. ita q̄ inuet continuo ipm
 b. ad resistendū et ita intendatur c. in potētia q̄
 continuo plus et plus inuet ad resistendū: et non
 agat a. neq; b. in ipsū a. Quo posito sequitur cor
 relariū.
 ¶ Sequitur secūdo q̄ possibile est potētiā al
 teratiuā agentem in aliquod passum continuo
 crescere aut decrescere resistentia continuo manē
 te inuariatā et continuo crescente: et similiter con
 tinuo decrescente. Probatur correlariū ex modo p̄
 bādē cōclusionis et p̄oris correlariū.

7. correl.

7. correl.

principio alterationis, efficeretur in F proportione maior proportio minoris potentiae ad minorem resistantiam vel maior quam in F proportione maior, sed istud consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sed iam probo minorem videlicet, quod potentia maior non incipit velocius corrumpere suam resistantiam quam potentia minor, quia si potentia maior incipit velocius corrumpere suam resistantiam quam minor, sequitur, quod immediate post instans initiativum alterationis subito proportio maioris potentiae ad suam resistantiam efficitur plus quam in F proportione maior proportione minoris potentiae ad minorem resistantiam, quod est manifeste falsum, cum successive illae proportiones continuo augeantur, et [in] principio alterationis sint aequales, ut casus conclusionis indicat. Probatur tamen consequentia, quia – ut paulo ante deductum est – si potentia maior inciperet aequae velociter corrumpere suam resistantiam sicut potentia minor minorem resistantiam, proportio eius ad maiorem resistantiam subito efficeretur in F proportione maior proportione minoris potentiae ad minorem resistantiam. Igitur cum casu si potentia maior incipit velocius corrumpere suam resistantiam, quam potentia minor minorem resistantiam, sequitur, quod proportio potentiae maioris ad suam resistantiam subito efficitur maior plus quam in F proportione ipsa minoris potentiae ad suam resistantiam. Et sic patet maior principalis argumenti. Sed iam resistat probare minorem principalem, videlicet quod postquam potentia maior tardius corrumpit suam resistantiam, numquam incipiet aequae velociter corrumpere vel velocius, quia si sic, detur instans, in quo incipit aequae velociter corrumpere, postquam antea continuo tardius corrumperebat, et sit illud A, et arguitur sic: in A instanti potentia maior incipit aequae velociter corrumpere suam resistantiam sicut potentia minor, et continuo ante A instans tardius corrumperebat, ergo sequitur, quod in A instanti maior latitudo est deperdita A minori resistantia quam A maiori, et per consequens maior proportio est deperdita A resistantia minori quam a maiori, ut patet ex octava suppositione quarti capitis secundae partis iuncto loco a maiori, et ex consequenti sequitur, quod in instanti A maior est proportio potentiae minoris ad resistantiam quam potentiae maioris ad maiorem resistantiam, et per consequens non incipiunt illae duae potentiae aequaliter corrumpere. Quod fuit probandum. Patet consequentia, quia illae proportiones in principio alterationis sunt aequales, et augentur praecise per decrementum resistantiarum, igitur si maiorem proportionem deperdit resistantia minor quam maior, sequitur, quod in illo instanti A maior proportio est acquisita proportioni potentiae minoris ad minorem resistantiam quam proportioni potentiae maioris ad maiorem resistantiam, et per consequens sequitur, quod in instanti A maior est proportio potentiae minoris ad suam resistantiam quam potentiae maioris ad maiorem resistantiam, et sic de primo ad ultimum patet consequentia. Sed quod postquam potentia maior tardius corrumpit suam resistantiam, numquam incipit velocius suam resistantiam corrumpere, probatur, quia si sic, sequeretur, quod posset incipere aequaliter, quam successive continuo crescunt illae proportiones, sed consequens est falsum, ut probatum est, igitur et antecedens. Et sic patet totum antecedens, et per consequens conclusio. ¶ Ex qua conclusione sequitur primo, quod si potentia ut 8 incipiat agere in resistantiam ut 4 eam corrumpe[n]do successive usque ad non gradum, et in eodem instanti incipiat potentia ut 6 corrumpere resistantiam ut 3 continuo potentiis invariatis, tunc potentia ut 6 continuo velocius corrumpet resistantiam ut 3, quam potentia ut 8 corrumpet resistantiam ut 4, quamdiu simul corrumpent, ceteris deductis, et in minori tempore quam subsesquitertio corrumpet potentia ut 6 resistantiam ut 3 ad non gradum ad tempus, in quo adaequate potentia ut 8 corrumpet resistantiam ut 4, quam-

vis infinite velociter utraque illarum suam resistantiam corrumpet. Prima pars correlarii immediate sequitur ex conclusione, sed secunda probatur, quia si continuo aequae velociter potentia ut 8 corrumpet resistantiam ut 4, sicut potentia ut 6 corrumpit resistantiam ut 3, tunc potentia ut 6 in sesquitercio minori tempore corrumpet adaequate resistantiam ut 3, quam potentia ut 8 corrumpet resistantiam ut 4, sed modo continuo potentia [ut] 6 velocius corrumpit resistantiam ut 3 quam potentia ut 8 resistantiam ut 4, igitur in minori tempore quam subsesquitercio potentia ut 6 corrumpit resistantiam ut 3 adaequate ad tempus, in quo adaequate potentia ut 8 corrumpit resistantiam ut 4. Quod fuit probandum. Tertia pars patet ex deductione secundae replicae quarti argumenti ante oppositum. ¶ Sequitur secundo, quod si medicina ut 8 agat in humorem peccantem resistantiae ut 4, et alia medicina subdupla agat in subduplum humorem corrumpente utraque humoris usque ad non gradum vel purgante sive evacuante, ipsius medicinis continuo manentibus invariatis, ceteris deductis, plus quam in duplo velocius minor medicina corrumpet malitiam humoris, in quem agit, usque ad non gradum aut ipsum totaliter evacuat quam alia, et in infinitum velocius in aliquo tempore aget minor medicina quam maior in eodem tempore, quamvis utraque infinite velociter agit. Hoc correlarium eandem cum praecedenti sortitur demonstrationem addita possibilitate huius, videlicet quod illae medicinae possunt manere continuo eiusdem potentiae. Quod intelligo, cum dico eas manere invariatis. Id enim possibile est fieri per continuam medicinae administrationem, ita quod quantum corrumpitur de potentia medicinae reagente humore, tantum acquiratur per continuam novae medicinae administrationem aut (quod facilius est) per continuam aliarum partium actionem. Non enim subito nec simul ipsa tota medicina actuatur.

Sexta conclusio: possibile est potentiam alterativam invariata[m] continuo manentem aliquod passum continuo uniformiter alterare. Probatur, quia possibile est, quod A potentia continuo manens potentiae ut 8 adaequate alteret B passum resistens continuo ut 4, et hoc ipsa potentia ut 8 introducente unam qualitatem et corrumpente contrariam, igitur possibile est aliquam potentiam alterativam continuo invariata[m] aliquod passum continuo uniformiter alterare. Probatur antecedens: et pono, quod A potentia ut 8 approximetur B passo, quod quidem passum non sufficit resistere A potentiae ut 8 resistantiam 4 graduum adaequate, sed approximetur C ipsi B, ita quod sufficiat iuvare ipsum B ad resistendum ut 4, ita quod totalis resistantia resultans ex illis duabus sit ut 4, et nec B nec C sufficiat agere in A, et incipiat A corrumpere resistantiam ipsius B passi, et in quacumque proportione minus resistit B ipsi A per suam resistantiam intrinsicam, in eadem proportione continuo C plus iuvat ipsum B ad resistendum quam antea, et hoc per ipsius C continuam approximationem localem vel per suae potentiae continuam intensionem. Quo posito patet antecedens probandum. Et sic patet conclusio.

¶ Ex hac conclusione sequitur primo, quod possibile est aliquam potentiam alterativam continuo manentem invariata[m] alterare aliquod passum continuo tardius et tardius. Probatur: et pono, quod A potentia ut 8 agat in B passum resistantiae ut 2, et C approximetur ipsi B, ita quod iuvat continuo ipsum B ad resistendum, et ita intendatur C in potentia, quod continuo plus et plus iuvat ad resistendum, et non agat C neque B in ipsum A. Quo posito sequitur correlarium.

¶ Sequitur secundo, quod possibile est potentiam alterativam agentem in aliquod passum continuo crescere aut decrescere resistantia continuo manente invariata et continuo crescente et similiter continuo decrescente. Patet correlarium ex modo probandae conclusionis et pr[is]oris correlarii.

De motu alterationis quo ad causam

3. corref. ¶ Sequit̄ tertio q̄ non fiat alterans aliquod passū inuariatum cozumpendo resistentiam continue intendere motū alterationis vniiformiter ceteris deductis. Probatur quia si aliquod alterans inuariatum p̄r vniiformiter intendere motū alterationis alterandō aliquod passū cozrumpēdo eiusdē passi resistentiā ceteris deductis signef̄ illud: et sit a. alterans c. passum et arguitur sic a. alterans inuariatum intendit motum suū cozrumpendo resistentiam c. passi ceteris deductis: igitur in quolibet tempore sequenti maiorem latitudinem resistentie cozrumpit q̄ in equali precedenti per consequēs in quolibet tempore sequenti maiorem latitudinem p̄oportio nis acquirat p̄oportio ipsius a. ad suam resistentiam q̄ in sibi equali precedenti. vt patet ex octaua suppositione quarti capitis secunde partionum loco a maiori et sic non vniiformiter augetur p̄oportio ipsius a. ad suā resistentiā. Non igit̄ a. vniiformiter intendit motū suū alterandō qd̄ est oppositū cōcessū. ¶ Patet hec p̄na: qm̄ oīno eodē mō sicut itēdit̄ et crescit p̄oportio p̄one ad resistentiā: ita et itēditur motū iuxta hui⁹ opionis fundamētū. ¶ Sed q̄. 4. q̄ qd̄ly alterans inuariatū p̄t alterare passū ei⁹ resistentiā cozrumpēdo auxiliāte aliq̄ extrinseco: p̄tinuo vniiformiter intendēdo motū alterandō. Probatur facile qm̄: vt p̄ ex p̄tiori correlatio: si a. p̄tinuo ageret i c. passū ei⁹ resistentiā cozrumpēdo ceteris deductis p̄tinuo i q̄ly tpe alterandō sequēt̄ maiore latitudinē p̄oportio nis acquireret p̄oportio ei⁹ ad suā resistentiā q̄ in tpe eq̄ly p̄cedēt̄: pono igit̄ q̄ apporimef̄ ip̄i c. aliq̄ p̄na iuuas ip̄s. ad resistentiā ip̄i a. talis q̄ p̄na maiore latitudinē p̄oportio nis acquireret p̄oportio ipsius a. ad ip̄m c. i tpe alterandō sequēt̄ q̄ i sibi eq̄ly p̄cedēt̄: et hoc p̄ cozruptionē resistentie intrinsece: tāta deq̄dat p̄ iuuamē illius p̄one extrinsece: ita q̄ ip̄m q̄ly tpe actiois sequēte tantā latitudinē p̄oportio nis adeq̄te acquirat p̄oportio ipsius a. alterandō: ad ip̄m passū b. sicut i sibi eq̄ly p̄cedēt̄. Quō posito seq̄t̄ q̄ p̄tinuo a. vniiformiter intendet motū sue alterandō c. passū et cozrumpēdo eius resistentiam: quod fuit p̄bandū. ¶ Sequit̄. 5. q̄ qd̄ly alterans inuariatū p̄t alterare passū ei⁹ resistentiā cozrumpēdo auxiliāte aliq̄ extrinseco: p̄tinuo vniiformiter remittēdo motum alterationis. Probatur hoc correlarium sicut quartum.

Septima cōclusio aliquo Alterate inuariato aliquo passū alterandō p̄tinuo vniiformiter remittēte motū sue alterandōis p̄cremētū resistentie extrinsece accidental̄ vt i q̄nto correlatio p̄cedēt̄: p̄clusiois dcm̄ est: qd̄ly alterans maiore p̄one vniiformiter remittēte motū sue alterandōis p̄ sui p̄tinuā remissionē idē passū alterandō c. eodē iuuamē resistentie. Probatur sit a. inuariatū alterans c. passū p̄tinuo vniiformiter remittēs suā alterationē iuuāte aliq̄ extrinseco c. passū ad resistentiā: et sit b. alterans maiore p̄one cui⁹ p̄oportio ad totā resistentiā ip̄s. c. i p̄ncipio actiois sit i f. p̄oportioe maiore p̄oportioe ipsius a. ad eadē resistentiā: et ita variet̄ b. p̄tinuo i tpe alterandō q̄ p̄tinuo i eadē vniiformiter p̄oportio ei⁹ ad suā resistentiā sit i f. p̄oportioe maiore p̄oportioe a. ad suā resistentiā: et incipiat i eodē iuuamē alterare p̄silia passū. Sic dicit̄ q̄ b. p̄tinuo vniiformiter remittit motū suū alterandōis et hoc p̄ sui p̄tinuā remissionē. Et sic p̄bat q̄ b. p̄tinuo vniiformiter remittit alterandōis suā vt p̄ ex p̄ma sup̄pōe octauo capiti p̄mi tractat̄: et hoc cōtinuo remittēdo p̄onam suā igit̄. Minor p̄bat q̄ cōtinuo alterandōis ipsius b. ad alterationē ipsius a. et f. p̄oportio vt p̄ ex hypothesi: et p̄tinuo alteratio ipsius

b. et ipsius a. decrescūt vt p̄ ex p̄batōe maiore: q̄ cōtinuo latitudinis alterationis deperdit ab ip̄so b. ad latitudinem deperditā ab ip̄so a. est p̄oportio f. vt patet ex primo correlatio quarte cōclusio. S. capitis. 2. partis: et per cōsequēs continuo latitudinis p̄oportio nis deperdit a p̄oportioe ipsius b. ad suam resistentiā ad latitudinem p̄oportio nis deperditā a p̄oportioe ipsius a. ad suam resistentiā est f. p̄oportio. vt constat et sic continuo maiore p̄oportioe in f. p̄oportioe deperdit p̄oportio ipsius b. ad suam resistentiā q̄ p̄oportio ipsius a. ad suam resistentiā: sed continuo p̄oportio ipsius b. ad suam resistentiā per augmentū totalis resistentie aggregatē vt ex resistentia intrinseca ipsius c. passo et extrinseca p̄one iuuantis minorē p̄oportioe perdit q̄ p̄oportio ipsius a. ad resistentiā per crementū sue totalis resistentie cum cōtinuo eque velociter augetur resistentia ab extrinseco respectu a. et b. ex hypothesi: et velocius continuo decrescat resistentia intrinseca per actionem ipsius b. q̄ ipsius a. igitur oportet q̄ continuo residuū p̄oportio nis deperdēdo a p̄oportioe ipsius b. ad suam resistentiā deperdat per decrementū ipsius b. alterantis et ex cōsequenti continuo b. alterans remittit qd̄ fuit p̄bandū. ¶ Patet igitur conclusio. ¶ Ex quo sequitur primo q̄ aliquo alterante inuariato aliquod passū alterandō continuo vniiformiter remittēte motum suū alterationis: per iuuamē resistentie extrinsece et accidental̄is: quodlibet alterans minoris potentie potens agere in idē passum cum eadem resistentia valet vniiformiter remittere suā alterationē per sui continuā intensiōnem idē passum alterandō cum eodē iuuamine resistentie. ¶ Patet hoc correlarium ex modo p̄bandi precedentem cōclusionem: hoc addito q̄ cōtinuo velocius crescet totalis resistentia respectu potentie minoris q̄ maiore et sic continuo per tale crementum maiorem p̄oportioe deperderet p̄oportio potentie minoris ad suam resistentiam q̄ p̄oportio potentie maiore ad suam resistentiam nisi potentia minor intendere tur. ¶ Sequitur secundo q̄ aliquo alterante inuariato aliquod passū alterandō vniiformiter intendente motum suū alterationis per iuuamē resistentie extrinsece et accidental̄is vt in quarto correlatio septe cōclusionis declaratum est: quodlibet alterans maiore potentie valet vniiformiter intendere motum suū alterationis per sui continuā remissionem idem passum alterandō eodem iuuamine resistentie: et omne alterans minoris potentie potens agere in idem passum cum eadem resistentia valet vniiformiter intendere motum suū alterationis per sui continuā intensiōnem idem passum alterandō cum eodem iuuamine resistentie. Probatur prima pars et sit a. inuariatū alterans c. passum continuo vniiformiter intendendo alterationem suam sit q̄ b. alterans maiore potentie quod sic varietur alterandō c. passum cum consimili ad iumento q̄ continuo vniiformiter et eque velociter intendat suam alterationem sicut a. Tunc dicit̄ q̄ b. alterans maiore potentie continuo intendit alterationem suam: et hoc per sui continuā remissionem. Quod sic probatur quia b. continuo vniiformiter intendit motum suū vt patet ex hypothesi: et per nullum tempus per quod erit maiore potentie q̄ a. stabit inuariatum sur intendetur igitur b. continuo p̄ tale tempus remittetur conti

¶ Sequitur tertio, quod non stat alterans aliquod passum invariaturum corumpendo resistantiam continu[o] intendere motum alterationis uniformiter ceteris deductis. Probatur, quia si aliquod alterans invariaturum potest uniformiter intendere motum alterationis alterando aliquod passum corumpendo eiusdem passi resistantiam ceteris deductis, signetur illud, et sit A alterans C passum, et arguitur sic: A alterans invariaturum intendit motum suum corumpendo resistantiam C passi ceteris deductis, igitur in quolibet tempore sequenti maiorem latitudinem resistantiae corrumpit quam in aequali praecedente, per consequens in quolibet tempore sequenti maiorem latitudinem proportionis acquirit proportio ipsius A ad suam resistantiam quam in sibi aequali praecedenti, ut patet ex octava suppositione quarti capitis secundae partis iuncto loco a maiori, et sic non uniformiter augetur proportio ipsius A ad suam resistantiam. Non igitur A uniformiter intendit motum suum alterationis, quod est oppositum concessi. Patet haec consequentia, quam omnino eodem modo, sicut intenditur, et crescit proportio potentiae ad resistantiam, ita etiam intenditur motus iuxta huius opinionis fundamentum. ¶ Sequitur 4., quod quodlibet alterans invariaturum potest alterare passum eius resistantiam corumpendo auxiliante aliquo extrinseco, continuo uniformiter intendendo motum alterationis. Probatur facile, quam ut patet ex priori correlario, si a continuo ageret in C passum eius resistantiam corumpendo ceteris deductis, continuo in quolibet tempore alterationis sequenti maiorem latitudinem proportionis acquireret proportio eius ad suam resistantiam quam in tempore aequali praecedenti. Pono igitur, quod approximetur ipsi C aliqua potentia iuvans ipsum C ad resistendum ipsi A taliter, quod quantam maiorem latitudinem proportionis acquirit proportio ipsius A ad ipsum C in tempore alterationis sequenti quam in sibi aequali praecedenti, et hoc per corruptionem resistantie intrinsecae, tantam deperdat per iuvamen illius potentiae extrinsecae, ita quod semper in quolibet tempore actionis sequente tantam latitudinem proportionis adaequate acquirat proportio ipsius A alterantis ad ipsum passum B sicut in sibi aequali praecedente. Quo posito sequitur, quod continuo A uniformiter intendet motum suae alterationis alterando C passum et corumpendo eius resistantiam. Quod fuit probandum. ¶ Sequitur 5., quod quodlibet alterans invariaturum potest alterare passum eius resistantiam corumpendo auxiliante aliquo extrinseco, continuo uniformiter remittendo motum alterationis. Patet hoc correlarium sicut quartum.

Septima conclusio: aliquo alterante invariato aliquod passum alterando continuo uniformiter remittente motum suae alterationis per crementum resistantiae extrinsecae et accidentaliter, ut in quinto correlario praecedentis conclusionis dictum est, quodlibet alterans maioris potentiae videlicet uniformiter remitt[et] motum suae alterationis per sui continuam remissionem idem passum alterando cum eodem iuvamine resistantiae. Probatur: sit A invariaturum alterans C passum continuo uniformiter remittens suam alterationem iuvante aliquo extrinseco C passum ad resistendum, et sit B alterans maioris potentiae, cuius proportio ad totam resistantiam ipsius C in principio actionis sit in F proportione maior proportione ipsius A ad eandem resistantiam, et ita varietur B continuo in tempore alterationis, quod continuo in eadem distantia proportio eius ad suam resistantiam sit in F proportione maior proportione A ad suam resistantiam, et incipiant in eodem instanti alterare consilia passa. Tunc dico, quod B continuo uniformiter remittit motum suum alterationis, et hoc per sui continuam remissionem. Quod sic probatur, quia B continuo uniformiter remittit

alterationem suam, ut patet ex prima suppositione octavi capitis primi tractatus, et hoc continuo remittendo potentiam suam. Igitur. Minor probatur, quia continuo alterationis ipsius B ad alterationem ipsius A est F proportio, ut patet ex hypothesi, et continuo alteratio ipsius B et ipsius A decrescunt, ut patet ex probatione maioris, ergo conti[n]uo latitudinis alterationis deperditae ab ipso B ad latitudinem deperditam ab ipso A est proportio F, ut patet ex primo correlario quartae conclusio[n]is 8. capitis 2. partis, et per consequens continuo latitudinis proportionis deperditae a proportione ipsius B ad suam resistantiam ad latitudinem proportionis deperditam a proportione ipsius A ad suam resistantiam est F proportio, ut constat, et sic continuo maiorem proportionem in F proportione deperditam proportionem ipsius B ad suam resistantiam quam proportio ipsius A ad suam resistantiam, sed continuo proportio ipsius B ad suam resistantiam per augmentum totalis resistantiae aggregatae, videlicet ex resistantia intrinseca ipsi C passo et extrinseca potentiae iuvantis, minorem proportionem perdit quam proportio ipsius A ad resistantiam per crementum suae totalis resistantiae, cum continuo aequo velociter augetur resistantia ab extrinseco respectu A et B ex hypothesi, et velocius continuo decrescat resistantia intrinseca per actionem ipsius B quam ipsius A, igitur oportet, quod continuo residuum proportionis deperditae a proportione ipsius B ad suam resistantiam deperdat per decrementum ipsius B alterantis, et ex consequenti continuo B alterans remittitur. Quod fuit probandum. Patet igitur conclusio. ¶ Ex quo sequitur primo, quod aliquo alterante invariato aliquod passum alterando, continuo uniformiter remittente motum suum alterationis per iuvamen resistantiae extrinsecae [et] accidentaliter quodlibet alterans minoris potentiae potens agere in idem passum cum eadem resistantia valet uniformiter remittere suam alterationem per sui continuam intensionem idem passum alterando cum eodem iuvamine resistantiae. Patet hoc correlarium ex modo probandi praecedentem conclusionem, hoc addito, quod continuo velocius crescat totalis resistantia respectu potentiae minoris quam maioris, et sic continuo per tale crementum maiorem proportionem deperderet proportio potentiae minoris ad suam resistantiam quam proportio potentiae maioris ad suam resistantiam, nisi potentia minor intenderetur.

¶ Sequitur secundo, quod aliquo alterante invariato aliquod passum alterando, uniformiter intendente motum suum alterationis per iuvamen resistantiae extrinsecae et accidentaliter, ut in quarto correlario sextae conclusionis declaratum est, quodlibet alterans maioris potentiae valet uniformiter intendere motum suum alterationis per sui continuam remissionem idem passum alterando eodem iuvamine resistantiae, et omne alterans minoris potentiae potens agere in idem passum cum eadem resistantia valet uniformiter intendere motum suum alterationis per sui continuam intensionem idem passum alterando cum eodem iuvamine resistantiae. Probatur prima pars: et sit A invariaturum alterans C passum continuo uniformiter intendendo alterationem suam, sitque B alterans maioris potentiae, quod sic varietur alterando C passum cum consimili adiumento, quod continuo uniformiter et aequo velociter intendat suam alterationem sicut A. Tunc dico, quod B alterans maioris potentiae continuo intendit alterationem suam, et hoc per sui continuam remissionem. Quod sic probatur, quia B continuo uniformiter intendit motum suum, ut patet ex hypothesi, et per nullum tempus, per quod erit maioris [...] potentiae quam A, stabit invariaturum aut intendetur, igitur B continuo per tale tempus remittetur conti[n]uo]

Quartus Tractatus

Capitulum primum

vniformit intē dēdo alterationē suā qđ fuit pbādū
qđ probat p̄tia p̄s mioris si p̄ aliqđ tale tps p̄ qđ v̄z
b. est maior; p̄ ofe q̄ a. stat b. iuaratū seq̄ q̄ p̄ illō
tps maiorē p̄portionē acq̄rit p̄ de cremētū totū res
sistētie p̄portio ip̄sū b. ad suā resistētiā q̄ p̄portio
ip̄sū a. ad suā resistētiā: cum cōtinuo tota resistētia
ip̄sū b. sit mior q̄ tota resistētia ip̄sū a. cū i p̄nci
pio fuerit eāles: ⁊ veloci⁹ cōtinuo agit b. coarūpēdo
resistētiā suā q̄ a. ⁊ ex p̄nti seq̄ q̄ in tali tpe b. veloci⁹
intēdit suā alterationē q̄ a. qđ ē h̄ypothesis. Et o
dē mō p̄bat sc̄da p̄s mioris auxiliāte loco a maiorū
Et sic p̄ p̄tia p̄s correlariū. Secūda verō p̄obatur
eodem modo paucis mutatis.

Octava conclusio Quidā alterans ali
quod passus cui⁹ resistētia incipit vniformiter crescē
a nō gradu: ⁊ cōtinuo vniformit⁹ crescit: ip̄a ē alterā
tio p̄tia incipitē a nō ḡdu crescē vniformit⁹ cōtinuo q̄
vniformit⁹ crescēte veloci⁹ tñ q̄ resistētia passi vt o
cōtinuo vniformit⁹ idē passū alterat. qđ probat qz cō
tinuo iter p̄tia ⁊ resistētiā erit eadē p̄portio: igit
cōtinuo vniformit⁹ alterās alterat resistētiā. qđ proba
tur añs: qz cōtinuo int⁹ p̄tia ⁊ resistētiā erit illa p̄
portio i q̄ p̄tia alterat⁹ veloci⁹ crescit resistētia pas
si: cū i eadē cōtinuo veloci⁹ crescit a nō ḡdu. Si ei i
cipit veloci⁹ crescē i f. p̄portioē a nō ḡdu vniformiter
cōtinuo a p̄ncipio cremētū totalis latitudo p̄tie ac
q̄sita ē i f. p̄portioē maior totali latitudine resistētie
in eodē tpe acq̄sita: ⁊ ex p̄nti cōtinuo iter p̄tia ⁊ res
sistētiā ē f. p̄portio qđ fuit oñdēdū. q̄ Ex q̄ seq̄ p̄mo
q̄ cōtinuo eāle p̄portioē acq̄rit resistētia ⁊ p̄tia:
hoc est eā veloci⁹ p̄portioē vniformit⁹ crescit resistētia et
p̄tia: qđ idē ē. qđ hoc corref. ex p̄tio correlario. 4.
p̄tis. s. capit. 2. p̄tis. q̄ Sedē 2. q̄ alterāte aliqua
p̄tia aliqđ passū cōtinuo vniformit⁹ p̄tinuit ⁊ vnif
ofe cremētū a nō gradu p̄ofet resistētie: ois p̄tia
mior cōtinuo eā veloci⁹ crescit cum maior alterās
idē passū cū eodē cremētō resistētie cōtinuo intēdit
motū suū. p̄bat qz cōtinuo p̄portio iter talē p̄tia
miorē ⁊ illa resistētiā auget: igit cōtinuo talis p̄tia
intēdit motū suū. Cōtia p̄tia ⁊ p̄bat añs: qz cōtinuo ma
iorē p̄portioē acq̄rit illa p̄tia mior q̄ sua resistē
tia igit cōtinuo p̄portio iter talē p̄tia miorē ⁊ il
la resistētiā auget. Cōtia p̄tia ex p̄mo correlario sc̄de
p̄tis. s. capit. p̄allegati: ⁊ añs. p̄bat: qz cōtinuo ma
iorē p̄portioē acq̄rit p̄tia illa mior q̄ maior vt p̄
ex. s. suppōe. 4. capit. 2. p̄tis. cū cōtinuo sit mior: ⁊ eā
dē latitudinē p̄tie acq̄rit ex casu correlariū: ⁊ p̄tia
maior cōtinuo eāle p̄portioē acq̄rit sicut resistētia
vt patz ex p̄cedētī correlario: igit cōtinuo maio
rē p̄portioē acq̄rit p̄tia illa mior q̄ resistētia: qđ
fuit pbādū. q̄ Sedē tertio q̄ alterāte aliq̄ p̄tia ali
qđ passū cōtinuo vniformit⁹ ⁊ ois p̄tia maior p̄tis
nūo eā veloci⁹ crescit cū p̄tia illa mior cōtinuo re
mittit motū suū alterādo idē passū cū eodē cremē
to resistētie. Hoc correlariū s̄tem cū p̄cedētī extigit
demonstratiōes: adiūmētō p̄mi correlariū. 3. p̄tis. s.
capit. p̄allegati. q̄ Sedē 4. q̄ alterāte aliq̄ p̄tia
aliqđ passū cōtinuo vniformit⁹ p̄tinuit vnifofe cre
mētū p̄tie ⁊ resistētie a nō ḡdu i eodē instāti incipit
do: oē alterās incipitēs a nō ḡdu intēdē p̄tia suā añ
illō instāti: ⁊ cōtinuo vniformit⁹ ⁊ eā veloci⁹ crescit sc̄
patū alterās: cōtinuo remittit motū suū idē passū al
terādo: ⁊ oē incipitēs crescē a nō gradu post illō instā
cōtinuo eā veloci⁹ crescit sicut datū alterās: cū alte
rar idē passū: cōtinuo intēdit alterationē suā. qđ hoc
correlariū ex p̄ozi hoc additō q̄ oē alterās incipitēs
crescē a nō ḡdu añ datū instāti cōtinuo erit mai⁹ q̄ illō
qđ alterat vniformit⁹: qz eā veloci⁹ oino crescit cū il
lo: ⁊ oē alterās incipitēs post idē instāti cōtinuo erit mi
nus eā veloci⁹ crescit cū alterāte vniformiter.

1. corref.
2. corref.
3. corref.

Nonā conclusio Crescētib⁹ a nō gradu
alterāte resistētia sui passi: alterāte cōtinuo veloci⁹
⁊ veloci⁹ intēdēte p̄tia suā resistētia nō cōtinuo vnif
formit⁹: ip̄m alterās cōtinuo intēdit alterationē suā
qđ probat qz cōtinuo p̄portio iter alterās ⁊ suā resi
stētiā auget: igit cōtinuo alterās intēdit alterationē
suā. Cōtia p̄tia ⁊ añs qz cōtinuo maiorē p̄portioē
acq̄rit alterās q̄ resistētia passi: igit cōtinuo p̄por
tio iter alterās ⁊ suā resistētiā auget. qđ p̄tia ex p̄ti
mo correlario. 2. p̄tis. s. capit. 2. p̄tis. qđ probat iñ
añs qz si nō signet aliqđ tps p̄ qđ acq̄rit minorē p̄
portioē alterās q̄ resistētia passi vel eāle: ⁊ capio
instāti iñtatiū ei⁹: ⁊ signo gradu cremētū i tali in
stāti incipit crescēre saltē ad quē smiat ei⁹ cremētū i
tali instāti: q̄ sit c. ⁊ pono q̄ a p̄ncipio actiōis hoc est
in instāti in q̄ a nō gradu incipiunt alterās ⁊ resistētia
crescē (veloci⁹) tñ crescēte alterāte q̄ resistētia vt o
in ip̄iat vna alia potētia crescēre a nō gradu p̄tie
cōtinuo vniformit⁹ eāle alterādo sp̄ eadē resistētiā
vniformit⁹ vt oyez. s. p̄ne. Quo posito sic argumē
tor p̄ datū tps cōtinuo p̄tia vniformit⁹ crescit eāle
p̄portioē acq̄rit p̄portioē quā acq̄rit resistētia ad
equatē: ⁊ p̄ idē tps vel saltē p̄ aliquā p̄tie ei⁹ teriatū
ad instāti iñtatiū eiusdē tps: p̄tia cōtinuo veloci⁹ ⁊
veloci⁹ crescit maiorē p̄portioē acq̄rit q̄ p̄tia cō
tinuo vniformit⁹ crescit: igit p̄ eadē parte datū tps
maiorē p̄portioē acq̄rit p̄tia veloci⁹ ⁊ veloci⁹ cre
scēs q̄ resistētia passi: ⁊ ex p̄nti nō p̄ illō tps acq̄rit
miorē p̄portioē: alterās datū q̄ resistētia passi aut
eāle: qđ ē oppositū datū. Maior p̄tia ex p̄mo correla
rio. s. p̄tis: ⁊ mior p̄bat: qz p̄ aliquā p̄tie illi⁹ tps
teriatū ad instāti iñtatiū eiusdē: p̄tia veloci⁹ ⁊ velo
ci⁹ crescit est mior p̄tia vniformit⁹ crescit (cū cōti
nūo añ instāti iñtatiū illi⁹ tps signi crescit illa p̄
tētia c. ḡdu ⁊ p̄tia veloci⁹ ⁊ veloci⁹ crescit incipit
eodē instāti cōtinuo crescit remittit iñtatiū gradu vt patz
aspiciētī ⁊ cōtinuo p̄ eadē parte tps maiorē la
titudinē acq̄rit p̄tia veloci⁹ ⁊ veloci⁹ crescit q̄ potē
tia crescit vniformit⁹ vt p̄ aspiciētī: igit p̄ eadē p̄tie
tps p̄tia veloci⁹ ⁊ veloci⁹ crescit maiorē p̄portio
tionē acq̄rit q̄ p̄tia vniformit⁹ crescit qđ fuit pbā
dū. Cōtia p̄tia ex. s. suppōe. 4. capit. 2. p̄tis. Et sic p̄
cōclūsiō. q̄ Ex q̄ sequit p̄tio q̄ crescētib⁹ a nō gradu
resistētia alicui⁹ passi ⁊ p̄tia alterāte ip̄m incipit
do i eodē instāti resistētia cōtinuo vniformit⁹ crescē
te p̄tia nō alterās cōtinuo tard⁹ ⁊ tardius velo
ci⁹ tñ ip̄a resistētia: ip̄m alterās cōtinuo motū suū al
teratiōis remittet. qđ probat hoc correlariū instar cō
clūsiōis signādo v̄z i quā instāti gradu cremētū ip̄sū
us p̄tie ⁊ capitiōdo p̄tia q̄ a p̄ncipio alteratiōis
cōtinuo vniformit⁹ illo gradu creuerit: ⁊ sic repletur
talis p̄tia cōtinuo vniformit⁹ crescit cōtinuo maio
rē p̄portioē acq̄re p̄ aliqđ tps q̄ p̄tia cōtinuo tar
dius ⁊ tard⁹ crescit: qz p̄ tale tps erit mior veloci⁹
crescit: ⁊ ip̄a p̄tia vniformit⁹ crescit equalē p̄por
tionē acq̄rit p̄portioē acq̄sita ab ip̄a resistētia. Ma
iorē igit p̄portioē acq̄ret p̄ illō tps resistētia q̄ po
tētia illa cōtinuo tard⁹ ⁊ tard⁹ crescit. qđ igit cor
relariū. q̄ Sedē 2. q̄ crescētib⁹ a nō gradu resistē
tia alicui⁹ passi ⁊ p̄tia alterās ip̄m incipitēdo i eodē
instāti resistētia cōtinuo veloci⁹ ⁊ veloci⁹ crescēte
tard⁹ tñ cōtinuo q̄ p̄tia data cōtinuo vniformit⁹ cre
scēs ip̄s alterās cōtinuo remittet motū suū. Hoc cor
relariū eadē cū p̄cedētī p̄ne oñdēdū demonstratiōe.
Quouis ei⁹ instāti dato signet ḡdu cremētū ad quē
stiat cremētū ei⁹ i tñ instāti ⁊ p̄tia resistētiā a p̄nci
pio alteratiōis cōtinuo vniformit⁹ creuisse illo ḡdu
⁊ cōtinuo eodē postea crescē ⁊ habebit illā resistē
tiam sic vniformiter crescētē per aliqđ tps si quē
instāti signat⁹ cōtinuo eāle p̄portioē ad eāte acq̄re
p. 4.

1. corref.
2. corref.

uniformiter intendendo alterationem suam. Quod fuit probandum Probatur prima pars minoris, si per aliquod tale tempus, per quod videlicet B est maioris potentiae quam A, stat B invariatur. Sequitur, quod per illud tempus maiorem proportionem acquirit per decrementum totius resistentiae proportio ipsius B ad suam resistentiam quam proportio ipsius A ad suam resistentiam, cum continuo tota resistentia ipsius B sit minor quam tota resistentia ipsius A, cum in principio fuerunt aequales, et velocius continuo agit B corrumpe[n]do resi[sten]tiam suam quam A, et ex consequenti sequitur, quod in tali tempore B velocius intendit suam alterationem quam A, quod est contra hypothesim. Eodem modo probatur secunda pars minoris auxiliante loco a maiori. Et sic patet prima pars correlarii. Secunda vero probatur eodem modo paucis mutatis.

Octava conclusio: quodlibet alterans aliquod passum, cuius resistentia incipit uniformiter cresce[re] a non gradu, et continuo uniformiter crescit, ipsa etiam alterantis potentia incipiente a non gradu cresce[re] uniformiter continuoque uniformiter crescente velocius tamen quam resistentia passi, ut ostendit, continuo uniformiter idem passum alterat. Probatur, quod continuo inter potentiam et resistentiam erit eadem proportio, igitur continuo uniformiter alterans alterat resistentiam. Probatur antecedens, quia continuo inter potentiam et resistentiam erit illa proportio, in qua potentia alterantis velocius crescit resistentia passi, cum in eadem continuo velocius crescit a non gradu. Si enim incipit velocius crescere in F proportione a non gradu uniformiter continuo a principio crementi, totalis latitudo potentiae acquisita est in F proportione maior totali latitudine resistentiae in eodem tempore acquisita, et ex consequenti continuo inter potentiam et resistentiam est F proportio, quod fuit ostendendum. ¶ Ex quo sequitur primo, quod continuo aequalem proport[i]onem acquir[un]t resistentia et potentia. Hoc est: aequae velociter proportionabiliter cresce[un]t resistentia et potentia, quod idem est. Patet hoc correlarium ex primo correlario 4. conclusionis 8. capitis 2. partis. ¶ Sequitur secundo, quod alterante aliqua potentia aliquod passum continuo uniformiter per continuum et uniforme crementum a non gradu potentiae et resistentiae omnis potentia minor continuo aequae velociter crescit cum maiori alterans idem passum cum eodem cremento resistentiae continuo intendit motum suum. Probatur, quia continuo proportio inter talem potentiam minorem et illam resistentiam augetur, igitur continuo talis potentia intendit motum suum. Consequentia patet, et probatur antecedens, quia continuo maiorem proportionem acquirit illa potentia minor quam sua resistentia, igitur continuo proportio inter talem potentiam minorem et illam resistentiam augetur. Consequentia patet ex primo correlario secundae conclusionis 8. capitis praeallegati, et antecedens probatur, quia continuo maiorem proportionem acquirit potentia illa minor quam maior, ut patet ex 8. suppositione 4. capitis 2. partis, cum continuo sit minor, et eandem latitudinem potentiae acquirit ex casu correlarii, et potentia maior continuo aequalem proportionem acquirit sicut resistentia, ut patet ex praecedenti correlario, igitur continuo maiorem proportionem acquirit potentia illa minor quam resistentia. Quod fuit probandum. ¶ Sequitur tertio, quod alterante aliqua potentia aliquod passum continuo uniformiter et cetera omnis potentia maior continuo aequae velociter crescit cum potentia illa minori continuo remittit motum suum alterando idem passum cum eodem cremento resistentiae. Hoc correlarium similem cum praecedent[is] exigit demonstrationem adiumento primi correlarii 3. conclusionis 8. capitis praeallegati. ¶ Sequitur 4., quod alterante aliqua potentia aliquod passum continuo uniformiter per continuum et uniforme crementum potentiae et resistentiae a non gradu in eodem instanti incipiendo omne alterans incipiens a non gradu intende[re] potentiam suam ante illud instans et continuo uniformiter et aequae velociter crescit sic datum alterans continuo remittit motum suum idem passum alterando, et omne incipiens crescere a non gradu post illud instans continuo aequae velociter crescit sicut datum alterans, cum alterat idem passum, continuo intendit alterationem suam. Patet hoc correlarium ex priori, hoc addito, quod omne alterans incipiens crescere a non gradu ante datum instans continuo erit maius quam illud, quod alterat uniformiter, quia aequae velociter omnino crescit cum illo, et omne alterans incipiens post idem instans continuo erit minus aequae velociter crescit cum alterante uniformiter. |

Nona conclusio: crescentibus a non gradu alterante [et] resistentia sui passi, alterante continuo velocius et velocius intendite potentiam suam resistentia vero continuo uniformiter ipsum alterans continuo intendit alterationem suam. Probatur, quia continuo proportio inter alterans et suam resistentiam augetur, igitur continuo alterans intendit alterationem sua[m]. Consequentia patet, et arguitur antecedens, quia continuo maiorem proportionem acquirit alterans quam resistentia passi. Igitur continuo proportio inter alterans et suam resistentiam augetur. Patet consequentia ex primo correlario 2. conclusionis 8. capitis 2. partis. Probatur tamen antecedens, quia si non, signetur aliquod tempus, per quod acquirit minorem proportionem alterans quam resistentia passi vel aequalem, et capio instans initiativum eius, et signo gradum crementi, quo in tali instanti incipit crescere, saltem ad quem terminatur eius crementum in tali instanti, qui sit C, et pono, quod a principio actionis hoc est in instanti, in quo a non gradu incipiunt alterans et resistentia crescere, (velocius tamen crescente alterante quam resistentia, ut ostenditur), incipiat una alia potentia crescere a non gradu potentiae continuo uniformiter C gradu alterando semper eandem resistentiam uniformiter, ut ostenditur ex 8. conclusione. Quo posito sic argumentor: per datum tempus continuo potentia uniformiter crescit aequalem proportionem acquirit proportioni, quam acquirit resistentia adaequate, et per idem tempus vel saltem per aliquam partem eius terminatam ad instans initiativum eiusdem temporis potentia continuo velocius et velocius crescit maiorem proportionem acquirit quam potentia continuo uniformiter crescit, igitur per eadem partem dati temporis maiorem proportionem acquirit potentia velocius et velocius crescit quam resistentia passi, et ex consequenti non per illud tempus acquirit minorem proportionem alterans datum quam resistentia passi aut aequalem, quod est oppositum dati. Maior patet ex primo correlario 8. conclusionis, et minor probatur, quia per aliquam partem illius temporis terminatam ad instans initiativum eiusdem potentia velocius et velocius est minor potentia uniformiter crescente, (cum continuo ante instans initiativum illius temporis signati crescit illa potentia C gradu, et potentia velocius et velocius crescit incipiens in eodem instanti continuo crescit remissiori gradu, ut patet aspicienti), et continuo per eandem partem temporis maiorem[] latitudinem acquirit potentia velocius et velocius crescit quam potentia crescit uniformiter, ut patet aspicienti, igitur per eandem partem temporis potentia velocius et velocius crescit maiorem proportionem acquirit quam potentia uniformiter crescit. Quod fuit probandum. Consequentia patet ex 8. suppositione 4. capitis 2. partis. Et sic patet conclusio. ¶ Ex quo sequitur primo, quod crescentibus a non gradu resistentia alicuius passi et potentia alterantis ipsum incipiendo in eodem instanti, resistentia continuo uniformiter crescente, potentia vero alterantis continuo tardius et tardius, velocius tamen ipsa resistentia, ipsum alterans continuo motum suum alterationis remittit. Probatur hoc correlarium instar conclusionis signando videlicet in quovis instanti gradum crementi ipsius potentiae et capiendi potentiam, quae a principio alterationis continuo uniformiter illo gradu creverit, et sic reperietur talis potentia continuo uniformiter crescit continuo maiorem proportionem acquire[ete]m per aliquod tempus quam potentia continuo tardius et tardius crescit, quia per tale tempus erit minor velocius crescit, et ipsa potentia uniformiter crescit aequalem proportionem acquirit proportioni acquisitae ab ipsa resistentia. Maiorem igitur proportionem acquiret per illud tempus resistentia quam potentia illa continuo tardius et tardius crescit. Patet igitur correlarium. ¶ Sequitur secundo, quod crescentibus a non gradu resistentia alicuius passi et potentia alterantis ipsum incipiendo in eodem instanti, resistentia continuo velocius et velocius crescente, tardius tamen continuo quam potentia data continuo uniformiter crescit ipsum alterans continuo remittit motum suum. Hoc correlarium eadem cum praecedenti conclusione ostenditur demonstratione. Quovis enim instanti dato signetur gradus crementi, ad quem terminatur crementum eius in tali instanti, et ponatur resistentia a principio alterationis continuo uniformiter creuisse illo gradu et continuo eodem postea crescere, et habebitur illam resistentiam sic uniformiter crescentem per aliquod tempus sequens instans signatam continuo aequalem proportionem adaequate acquirere

246

De motu alterationis quo ad causam

3. corref.

proporcionis qua in eode tpe acqrit ponā. miorē tñ q̄ resistētia p̄tinuo veloci⁹ crescētō p̄ aspiciēt. Aut bus inspectis facile p̄z correlariū. ¶ Sequē tertio q̄ crescētib⁹ a nō gradu resistētia alicui⁹ passit ponā alterētis ipm̄ incipēdo i eode istātū. resistētia p̄tinuo tardius ⁊ tardiv⁹ ⁊ cōtinuo tardiv⁹ q̄ ponā data cōtinuo vniformit crescēs. ipm̄ alterās p̄tinuo intēdit motū suū. Probaf hoc correlariū sicut p̄mū.

Decima conclusio Crescētib⁹ a nō gra- du resistētia alicui⁹ passit ⁊ ponā alterētis ipm̄ inci piēdo i eode istātū ⁊ ponā ⁊ resistētia p̄tinuo veloci⁹ ⁊ veloci⁹ crescētib⁹. aut vtraq̄ p̄tinuo crescēte tardus ⁊ tardiv⁹. sicut alterās p̄tinuo vniformiter al terare. sicut etiā ipm̄ p̄tinuo veloci⁹ ⁊ veloci⁹ altera re. sicut sicut ip̄z alterare cōtinuo tardiv⁹ ⁊ tardiv⁹. sicut etiā ⁊. misceas mēbra. p̄z facile. ¶ Inferas tua industra conclusiones his siles a certis gradibus ponā et resistētia crescere incipientibus.

Undecima conclusio materiā sexti ar- gumētū tangēs. Diuisa hora p̄ partes. p̄portiona les p̄portioe sexq̄altera p̄tinuitas trib⁹ ordimb⁹ p̄tinuo p̄portioali intercalarit se hntis p̄ p̄mo ordie capiedo p̄mā. 4. 7. 10. ⁊ sic p̄ter omisit p̄tinuo dua bus p̄ 2. No capiedo scdm. 3. 8. 11. ⁊ sic p̄ter omisit duo ab. p̄ tertio No capiedo tertiā. 6. 9. 12. ⁊ sic p̄ter omisit sicut p̄tinuo duab⁹. ⁊ in p̄mo illoz ordi nū aliq̄ alterās alteret aliq̄ passus certa veloci tate. ⁊ in scdo tāta. ⁊ in tertio tāta adeq̄te. tūc qua litas p̄ducta mediāte totalivelocitate in illis trib⁹ ordimb⁹ se hz ad q̄litate p̄ductā in p̄tio illoz ordi nū i p̄portioe dupla sexq̄nona. q̄lis est. 19. ad 9. p̄z conclusio esto ḡra argumētū q̄ i p̄tio illoz ordi nū p̄ duxerit nouē gradus q̄litas. p̄. sic ei māifestū ē q̄ in scdo p̄duxit sex ⁊ in tertio q̄tuor. sic oēs gradus p̄ ducti in trib⁹ ordimb⁹ sūt decē ⁊ nouē. Mō. 19. ad 6. est octā p̄portio dupla sexq̄nona. p̄z igit p̄batio nis additis his q̄ octā sunt in tertio capite p̄me partis. ¶ Inducas siles p̄nes in tēdo doctrine ca pitis p̄ allegari quot volueris.

Duodecima conclusio. diuisa hora qua ut p̄portioe. ⁊ i p̄tia parte. p̄portionali cui⁹ aliq̄ alteras alteret. aliq̄ passus ab aliq̄ p̄portioe ade quare. ⁊ in scdo a p̄portioe i duplo maior. ⁊ i t̄tia in triplo maior q̄ in p̄tia. ⁊ sic p̄ter. q̄litas p̄ducta mediāte totalivelocitate i illa hora se hz ad q̄litate p̄ductā i p̄tia p̄te. p̄portionali in p̄portioe t̄n pla ad p̄portioe q̄ totū sic diuisū se hz ad p̄mā sui p̄tem p̄portionalē. p̄z hec conclusio ex p̄batioe q̄rte nis tertū capitis scdi tractat. ¶ Ad dās his oēs cōclusiones p̄batae tertio capite p̄ allegato mutat̄ murandis. ¶ Ad tertiū huius q̄stionis articuli ac cedēdo. ¶ Dubitatur p̄tio. Et rū luminosū p̄ducat in oē mediū in q̄ agit totā latitudinē luis quā n̄ s̄tū est. p̄ducere a gradu v̄z sue lucis vsq̄ ad nō gra dū. dūmō nō sit resistitō. ¶ Dubitaf scdo. p̄enes qd h̄eat attēdi difficultas actionis. ¶ Dubitaf tertio. Et rū alterās aliq̄ passū resistēs valeat eq̄ veloci ter alterare p̄te p̄p̄inquā ⁊ remotā. ¶ Ad p̄mū dubium arḡ. p̄bādō q̄ luis nō agit totā latitudinē sui lu minis i q̄dūq̄ mediū q̄ltercūq̄ dispositū. sp̄ itelli go dūmō sit luis susceptiuis. qz tūc seq̄ret q̄ luis vsq̄ vt. s. tāta latitudinē luis p̄duceret i mediū bñ dispo sitū q̄ tā i mediū ita bñ dispositū ad luis susceptio nē. s. p̄ns ē s̄m. igit illō ex q̄ seq̄. Sequa p̄bat qz sp̄ ge p̄ducit i q̄dū mediū i q̄d agit latitudinē ab. s. vsq̄ ad nō ḡdū dūmō nō sit reflexio ipedētis. Impe diēs in quā ne fiat p̄ductio vsq̄ ad nō ḡdū igit tāta latitudinē luis p̄ducit i medio bñ disposito q̄ tā in

1. articu l. q̄stiois

medio non eq̄ bñ disposito. ¶ P̄ntas p̄ntis p̄bat qm̄ q̄libet agēs naturale suscipit natura veloci⁹ agit i passum mel⁹ dispositū q̄ in passū nō eque bñ dis positū. igit luis veloci⁹ agit i mediū mel⁹ dispo sitū q̄ in mediū nō eq̄ bñ dispositū. ⁊ sic in eode tpe maiorē latitudinē luis p̄ducit i mediū mel⁹ dispo sitū q̄ min⁹ bñ dispositū. Et p̄ntaf qz alō seq̄ret q̄ dispositō mediū nullo pacto ad iductionē luis cōferret qd̄ irrōnablr ē d̄ctm. ¶ Dices forte cū calculatore p̄cedēdo illatū ⁊ negādō s̄tutē p̄ntis. ⁊ ad p̄batio nē d̄t q̄ illō verū ē de agēte cū resistētia. Nichil est lūi resistit qz nulla ē q̄litas ei p̄ria. Et si tñ dispositō mediū nichil p̄erat ad maiorē latitudinē luis it̄rodu cēdā. nichilomin⁹ vt inq̄r idē calculatoz p̄fert ad p̄ ductionē luis p̄ maiorē distātiā. In ea ei p̄portione in q̄ mediū efficiē rarū i ea luis vsq̄ p̄ maiorē distan tiā sui luis latitudinē p̄ducit vt idē. ¶ S̄tra qz tūc seq̄ret q̄ q̄d̄ luis vsq̄ p̄ntis parū sue naturali dispositō relicta possit p̄ p̄ntis distātiā agere. sed p̄ns ē s̄m. igit t̄c. Sequa p̄bat. ⁊ volo q̄ luis vsq̄ a. agat latitudinē sui luis p̄ mediū pedalis q̄ntitatis d̄ctū rarefiat me aiū ad raritatē i millicuplo maio rē. Quō posito seq̄ a. luis vsq̄ agē latitudinē sui luis ad distātiā i millicuplo maiorē ex solu. ne et si iterū rarefiat ad duplū adhuc agat p̄ i duplo maio rē distātiā. ⁊ sic i infinitū. S̄ af s̄tutis p̄ntis. qz tūc se q̄ret q̄d̄ luis vsq̄ qd̄ p̄t videri i p̄p̄inquā certa p̄ntia finita posse ab eadē p̄ntia a q̄ntitatis distātiā videri qd̄ ē māifeste falsū. cū p̄ntia sit finita. ⁊ sicut luis vsq̄ p̄ 3 seq̄la qz q̄ntā latitudinē luis p̄ducit i p̄p̄inquā tā tā vsq̄ p̄ducē i q̄ntitatis distātiā ⁊ p̄ntis videri cū lumē sit sp̄es lucis sue luis vsq̄ eā sp̄ocomitet. ¶ Dices forte p̄cedēdo id q̄n̄ isert. ⁊ negādō s̄tutē p̄ntis et ad p̄batioes p̄cedēdo qd̄ itex isert. ⁊ negādō s̄tutē p̄ntis. ¶ S̄tra qz tūc seq̄ret q̄ luis vsq̄ vt. s. p̄ducens lumē vniformit diffōre ab. s. vsq̄ ad nō ḡdū nō varia tū i p̄ntia. infinitā formā luis possit p̄ducē. s. p̄ns ē s̄m. igit illō ex q̄ seq̄. ¶ P̄ntas p̄ntis p̄bat. qz tūc seq̄retur qd̄ luis vsq̄ eē infinite p̄ntis. cū infinitā latitudinē fore valeat p̄ducē. Sequa tñ p̄bat ⁊ pono q̄ luis vsq̄ vt. s. agat latitudinē sui luis vniformit diffōrme ab. s. ad nō ḡdū p̄ aliquā p̄ntā alicui⁹ mediū infinitū puta bi pedale. De eide rarefiat totū illō mediū infinitū vnifor mit p̄ totū ⁊ hoc s̄ntē acq̄s̄tōe q̄ntitatis. s. p̄ solam t̄p̄ditionē matie (vt corf i hac mā cp̄z imaginari) ad cētuplū. ⁊ māifestū ē ex solutōe luis vsq̄ vt. s. p̄du cere totā latitudinē sui luis p̄ducēta pedalia. signo igit ḡdū mediū putat. 4. i f̄icētesimi pedale (vt o3) tūc uotū ē i q̄d̄ illoz cētū pedaliū est. 4. q̄d̄ luis vnifor mit. ⁊ cū hoc alēqd̄ vltra. q̄ tā illō luis vsq̄ vt. s. in cāu dato p̄ducit latitudinē luis vniformit vt. 4. p. 100 pedalia. ⁊ si itex rarefiat illō mediū infinitū ad du plū tā p̄ducet i duplo maiorē latitudinē fore. qz la titudinē luis vniformit vt. 4. p̄ducēta pedalia. ⁊ sic in infinitū. seq̄ q̄ luis vsq̄ vt. s. p̄ducēs lumē vnifor mit diffōre t̄c. nō variatū i p̄ntia infinitā formā luis p̄t p̄ducē. qd̄ sicut p̄bādū. ¶ Dices negādō seq̄lār ad p̄bationē admisso cāu p̄cedēdo q̄ sc̄lār rarefactioe vaf̄ ibi lumē cētupedalē q̄ntitatis vnifore vt. 4. s. illud nō p̄tinet de fofa q̄ p̄ntēbat lumē pedale vnifor me vt. 4. qd̄ p̄ducebat an̄ mediū rarefactionē p̄ p̄mū pedale illi⁹ p̄tis bipedalis in quā p̄te bipedale luis vnifor mit agebat an̄ rarefactionē quē admōdum des claratū est in secundo notabili.

Cal. de act. luis.

Sed p̄tra qz tūc sequeretur q̄ in lati- tudine luis vniformiter intēsi vt. 4. eliet in infinitū parū de forma adequate. s. p̄ns p̄nticaf. igit illud ex quo sequit. Sequa p̄bat. ⁊ volo q̄ illud me diū infinitū rarefiat in infinitū. Quō posito ibi re perietur infinita latitudo luis quāritatue vnifor

proportioni, quam in eodem tempore acquirit potentia, minorem tamen quam resistentia continuo velocius crescens, ut patet aspicienti. Quibus inspectis facile patet correlarium. ¶ Sequitur tertio, quod crescentibus a non gradu resistentia alicuius passi et potentia alterantis ipsum incipiendo in eodem instanti, resistentia continuo tardius et tardius et continuo tardius quam potentia data continuo uniformiter crescens, ipsum alterans continuo intendit motum sum. Probatur hoc correlarium sicut primum.

Decima conclusio: crescentibus a non gradu resistentia alicuius passi et potentia alterantis ipsum incipiendo in eodem instanti, et potentia et resistentia continuo velocius et velocius crescentibus, aut utraque continuo crescente tardius et tardius stat alterans continuo uniformiter alterare, stat etiam ipsum continuo velocius et velocius alterare, stat similiter ipsum alterare continuo tardius et tardius, stat etiam et cetera, misceas membra. Patet conclusio facile. ¶ Inferas tua industria conclusio[n]es his similes a certis gradibus potentia et resistentia crescere incipientibus.

Undecima conclusio materiam sexti argumenti tangens: divisa hora per partes proportionales proportionem sesquialtera constitutisque tribus ordinibus partium proportionalium interscalariter se habentium primo ordine capiendi primam, 4., 7., 10. et sic consequenter omissis continuo duabus, pro 2. [ordine] vero capiendi secundam, 5., 8., 11. et sic consequenter omissis duabus, pro tertio vero capiendi tertiam, 6., 9., 12. et sic consequenter omissis similiter continuo duabus et in primo illorum ordinum aliquod alterans alteret aliquod passum certa velocitate, et in secundo tanta et in tertio tanta adaequate, tunc qualitas producta mediante totali velocitate in illis tribus ordinibus se habet ad qualitatem productam in primo illorum ordinum in proportionem dupla sesquiona, qualis est 19 ad 9. Patet conclusio: esto gratia argumenti, quod in primo illorum ordinum produxerit novem gradus qualitatis. Tunc enim manifestum est, quod in secundo produxit sex et in tertio quatuor. Et sic omnes gradus producti in tribus ordinibus sunt decem et novem. Modo 19 ad [o] est d[i]cta[] proportio dupla sesquino[n]a. Patet igitur probatio conclusionis, additis his, quae dictae sunt in septimo capituli primae partis. ¶ Inducas similes conclusiones innitendo doctrinae capituli praeallegati, quot volueris.

Duodecima conclusio: divisa hora quavis proportionem et in prima parte proportionali, cuius aliquod altera[n]s alteret aliquod passum ab aliqua proportionem adaequate et in secunda a proportionem in duplo maiori et in tertia in triplo maiori quam in prima et sic consequenter, qualitas producta mediante totali velocitate in illa hora se habet ad qualitatem productam in prima parte proportionali in proportionem dupla ad proportionem, qua totum sic divisum se habet ad primam sui partem proportionalem. Patet haec conclusio ex probatione quartae conclusionis tertii capituli secundi tractatus. ¶ Addas his omnes conclusiones probatas tertio capite praeallegato mutatis mutandis. ¶ Ad tertium huius quaestionis articulum accedendo. ¶ Dubitatur primo, utrum luminosum producat in omne medium, in quod agit, totam latitudinem luminis, quam natum est producere a gradu videlicet suae lucis usque ad non gradum, dummodo non sit reflexio. ¶ Dubitatur secundo, penes quid habeat attendi difficultas actionis. ¶ Dubitatur tertio, utrum alterans aliquod passum resistens valeat aequae velociter alterare partem propinquam et remotam. ¶ Ad primum dubium arguitur probando, quod luminosum non agit totam latitudinem sui luminis in quodcumque medium qualitercumque dispositum, semper intelligo, dummodo sit luminis susceptivum, quia tunc sequeretur, quod luminosum ut 8 tantam latitudinem luminis produceret in medium bene dispositum quantam in medium non ita bene dispositum ad luminis susceptionem, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur, quia semper per te producit in quodlibet medium, in quod agit, latitudinem ab 8 usque ad non gradum, dummodo non sit reflexio impediens. (Impediens inquam, ne fiat productio usque ad non gradum), igitur tantam latitudinem luminis producit in medio bene disposito, quantam in medio non aequae bene disposito. Falsitas consequentis probatur, quoniam quodlibet agens naturale suapte natura velocius agit in passum melius dispositum quam in passum non aequae bene dispositum, igitur luminosum velocius agit in medium melius dispositum quam in medium non aequae bene dispositum, et sic in

eodem tempore maiorem latitudinem luminis producit in medium melius dispositum quam minus bene dispositum. Et confirmatur, quia alias sequeretur, quod dispositio medii nullo pacto ad inductionem luminis conferret, quod irrationabiliter est dictum. ¶ Dices forte cum calculatore concedendo illatum et negando falsitatem consequentis, et ad probationem dicitur, quod illud verum est de agente cum resistentia. Nihil enim lumini resistit, quia nulla qualitas ei contraria. Et si tamen dispositio medii nihil conferat ad maiorem latitudinem luminis introducendam, nihilominus, ut inquit idem calculator, confert ad productionem luminis per maiorem distantiam. In ea enim proportione, in qua medium efficitur rarius, in ea luminosum per maiorem distantiam sui luminis latitudinem producit, ut inquit. ¶ Sed contra, quia tunc sequeretur, quod quodlibet luminosum quantumcumque parvum suae naturali dispositio[n]i relictam posset per quantumcumque distantiam agere, sed consequens est falsum, igitur et cetera. Sequela probatur: et volo, quod luminosum A agat latitudinem sui luminis per medium pedalis quantitatis, deinde rarefiat medium ad raritatem in millecuplo maiorem. Quo posito sequitur A luminosum agere latitudinem sui luminis ad distantiam in millecuplo maiorem ex solutione, et si iterum rarefiat ad duplum, adhuc agat per in duplo maiorem distantiam et sic in infinitum. Sed arguitur falsitas consequentis, quia tunc sequeretur quodlibet luminosum, quod potest videri in propinquo a certa potentia finita posse ab eadem potentia a quantacumque distantiam videri, quod est manifeste falsum, cum potentia sit finita, et similiter luminosum. Patet sequela, quia quantam latitudinem luminis producit in propinquo, tantam valet producere in quantacumque distantiam et per consequens videri, cum lumen sit species lucis sive luminosi, vel eam semper concomitetur. ¶ Dices forte concedendo id, quando infertur, et negando falsitatem consequentis et ad probationem concedendo, quod iterum infertur, et negando falsitatem consequentis. ¶ Sed contra, quam tunc sequeretur, quod luminosum ut 8 producat lumen uniformiter difforme ab 8 usque ad non gradum non variatum in potentia infinitam formam luminis posse[t] producere, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Falsitas consequentis probatur, quia tunc sequeretur quodlibet luminosum esse infinitae potentiae, cum infinitam multitudinem formae valeat producere. Sequela tamen probatur: et pono, quod luminosum ut 8 agat latitudinem sui luminis uniformiter difforme ab 8 ad non gradum per aliquam partem alicuius medii infiniti, puta bipedale. Deinde rarefiat totum illud medium infinitum uniformiter per totum, et hoc sine acquisitione quantitatis, sed per solam deperditionem materiae, (ut correlarium) in hac materia oportet imaginari ad centuplum), et manifestum est ex solutione luminosum ut 8 producere totam latitudinem sui luminis per ducenta pedalia, signo igitur gradum medium, puta ut 4 in fine centesimi pedalis, (ut ostenditur), tunc votum est in quolibet illorum centum pedaliū esse 4 gradus luminis uniformis, et cum hoc aliquid ultra, ergo iam illud luminosum ut 8 in casu dato producit latitudinem luminis uniformem ut 4 per 100 pedalia, et si iterum rarefiat illud medium infinitum ad duplum, iam producat in duplo maiorem multitudinem formae, quia latitudinem luminis uniformem ut 4 per ducenta pedalia et sic in infinitum, sequitur ergo, quod luminosum ut 8 producat lumen uniformiter difforme et cetera non variatum in potentia infinitam formam luminis potest producere. Quod fuit probandum. ¶ Dices negando sequelam et ad probationem admissio casu concedendo, quod facta tali rarefactione datur ibi lumen centipedalis quantitatis uniforme ut 4, sed illud non plus continet de forma, quam continebat lumen pedale uniforme ut 4, quod producebatur ante medii rarefactionem per primum pedale illius partis bipedalis, in quam partem bipedalem luminosum agebat ante rarefactionem, quemadmodum declaratum est in secundo notabili.

Sed contra, quia tunc sequeretur, quod in latitudine[] luminis uniformiter intensi ut 4 esset in infinitum parum de forma adaequate, sed consequens implicat, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur: et volo, quod illud medium infinitum rarefiat in infinitum. Quo posito ibi reperietur infinita latitudo luminis quantitative uniformiter

mittere sic ut 4. signo igitur primū pedale eius: et arguo sic vel in illo pedali adeque est aliqd de forma vel infinite modica nō primū qz tūc sequeret qz i quo liber ped aliter tūc de forma: et sic illud lūosū pduceret infinitā multitudine forme quod est negatum. Belinquit igitur qz in quolibet tali pedali intentia ut 4. sit adepta in infinitū parū de forā qd fuit pbādū.

Secūdo ad id arguit sic qz si dubiū esset verū sequeret quodlibet luminoso mīnūtū lumen posse pducere in quālibet paruo tpe: sed pns est sūm igitur illud ex quo sequit. Sequētia pbat et pono casum qz luminoso ut. s. subito appropinquet alicui melio. qd etiā p̄ fieri naturalē ponēdo mīnūtū naturale. et sic hęc approximatō in instanti a. quo posito arguit sic luminoso ut. s. in instanti a. pducat totā latitudinē sui lūis: et in quolibet instanti sequenti pducat tantā latitudinē lūis sicut in a. igitur in quālibet paruo tpe tantā latitudinē lūis pducat intēsiue qd fuit pbādū. p̄ hęc p̄na: et pbat minor: qz in q̄ly instanti sequenti a. lūosum est eq̄ approxiatū medio et eq̄ potēs ad agendū sicut in a. et nō ipedit. igitur i q̄ly tali pducat tantā latitudinē lūis sicut in a. q̄ Dices et hī negādo sequētia: et ad pbationē admisso casu negādo minorē: ad pbationē negādo qz illud lūosū nō sit ipeditū imo ut hī dicit Gregori⁹ de arimio in p̄mo s̄māz dist. 17. qz illud lūosū ipedit in q̄ly instanti sequenti a. p̄uādo lūm pducat ab eo in ipso instanti a. hācātra X̄t̄ requirit ad p̄uādū aliqd sic ad pducendū illū. Et p̄ p̄tes lūosū v̄l nō v̄ pducat aliqd lumen.

Sed extra qz in casu luminoso ut octo pducent certā latitudinē lūis in aliqd mediū valet pducere maiorē lūis latitudinē nō aucta et p̄na igitur solutio nulla. p̄obaf sequētia. et pono casū qz cādela a. illumier totū vñs p̄clauē clausū in qd pducat lūmē b. deinde iurata cādela et medio ap̄tat fenestram et manifestū est qz ager vltra p̄ fenestrā. (Solutio est qz sit p̄na sedestre) igitur in tali casu cādela a. vltra lūmē b. pducat in p̄clauē adhuc pducat aliqd lūmē et sic maius lūmē q̄ b. ipsa et medio inuariat: quod fuit probandum.

Tertio ad id arguit sic qz si ps affirmatiua dicitur esse x̄a sequeret qz nullū lūosū posset pducere latitudinē sui lūis v̄niformit̄ diffōrmit̄ in medio diffōrmit̄: h̄ p̄ns est sūm cū ad hoc nullū scōmētiō seq̄ videat. igitur r̄c. Sequētia pbat qz si aliqd lūosū posset pducere latitudinē sue lūis v̄niformit̄ diffōrmit̄ in medio diffōrmit̄: sequeret qz ipm nō posset pducere latitudinē sui lūis v̄niformit̄ diffōrmit̄ in medio v̄niformit̄: h̄ p̄ns est sūm: igitur r̄c. Solutio hui⁹ p̄ntis p̄t qz sic nullū lūosū posset latitudinē sui lūis pducere v̄niformit̄ diffōrmit̄ in medio v̄niformit̄: cū nō sit maior rō de vno q̄ de alio. p̄obaf tūc sequētia qz si sic sit a. luminoso quod pducat latitudinē sui lūis v̄niformit̄ diffōrmit̄ in c. medio diffōrmit̄. et eandē latitudinē sui lūis pducat v̄niformit̄ diffōrmit̄ in b. medio v̄niformit̄. et arguo sic vel b. mediū est mai⁹ ipso c. vel minus vel equale: si mai⁹: p̄dēset q̄s sit eq̄le ipi c. si min⁹: rarefaret q̄ usq̄ sit eq̄le ipi c. ip̄ b. manēte v̄niformit̄ in dēstare. Quopposito iū sequit qz idē lūosū eq̄le latitudinē lūis intēsiue et extēsiue agit p̄ mediū minus ray et magis ray: p̄ns est manifeste sūm: igitur r̄c. Sequētia pbat: et s̄ḡ v̄nā p̄t in c. medio diffōrmit̄ s̄māz ad a. lūosū: et arguo sic. vel illa ps est eq̄ rara oīno sicut eq̄lis ps et corrdens in b. medio. vel magis rara. v̄l min⁹: rara. si magis. iū sequit p̄posito. v̄z qz idē lūosū eq̄le latitudinē lūis intēsiue et extēsiue agit p̄ mediū min⁹: ray et magis ray. In corrdentib⁹ em

ptib⁹ illorū duorū medioy b. et c. eq̄les latitudines lūis sicut extēsiue et intēsiue. Sūm. ille latitudines totales lūis v̄niformit̄ diffōrmit̄ eq̄les extēsiue et intēsiue. S̄ḡ min⁹: idē sequit: ut p̄stat. si eq̄ rara oīno: v̄l igitur q̄ly ps illū t̄māz ad lūosū ē rara sicut pars sibi corrdens i b. vel nō. Si fin iū sequit idē qd p̄t. Si p̄mū iū sequit illā p̄t ē v̄niformit̄ p̄ totū. capio igitur ex residuo aliquā p̄t diffōrmit̄ imediatā ipi p̄tenti formi (Rd. n. totū c. est v̄niformit̄ p̄ te) et manifestū ē qz ps aggregata ex illa v̄niformit̄ et diffōrmit̄ nō ē eq̄ rara fin se et quāly et p̄t t̄māz ad lūosū sicut ps corrdens i b. qz tūc illa ps aggregata ē v̄niformit̄ sicut ps sibi corrdens in b. et ap̄ illa p̄tē p̄ quāly eius p̄t tantā latitudinē lūis intēsiue et extēsiue pducat ut p̄ similit̄ partē corrdētē: in b. igitur p̄positum.

In oppositū arguit sic. Qz si lūosū nō in q̄d cūq̄ mediū in qd agit pduceret totā latitudinē sui lūis ad sensū ostu: sequeret qz in nullum mediū illū introducere valeret vel qz tantā latitudinē adeque intēsiue pduceret in mediū meli⁹ dispositū quāntā in min⁹: bene dispositū: sed p̄ns est sūm: igitur illud ex quo sequit. Solutio hui⁹ p̄ntis p̄t p̄ p̄ma parte: et p̄ scōm pbat. qz sic sequeret qz in disposito mediū nichil coaduceret ad maiorē vel minorē intensionē latitudinis lūis: et ex p̄nti tā qd lūosum i q̄d cūq̄ mediū in qd agit totā latitudinē sui lūis pduceret. qd est oppositū āntis. Sequētia tūc pbat qz si sit aliqd lūosum in aliqd mediū pducat totā latitudinē sui lūis: signet illud et sit a. et arguo sic a. pducat totā latitudinē sui lūis in aliqd mediū dispositū igitur in duplo meli⁹ mediū p̄ refractionē: et sic sequit qz a. tantā latitudinē lūis adeque intēsiue pducat in illud mediū qn est meli⁹ dispositū quāntā pducat in illud qn est min⁹ dispositū: qd erat aliter a pars p̄ntis. p̄at tūc hęc p̄na qz nō pot̄ pducere maiorē qz sit totā latitudo sui lūis ut constat.

Pro decilioe hui⁹ dubitatiois: et itro auctōre aliquā p̄clusionū supponendū est. Quid est lux. quid lūmē. quid q̄lyas v̄niformit̄ diffōrmit̄ ut cognoscit quid lūmē v̄niformit̄ diffōrmit̄. Est aut lux forma accidentalis corpis lūosū qua aliqd lucidū sive lūosū d̄t. p̄spectiuū aut ita diffinitur lux. Lux est lucidoy corpoy species. Vel lux est oīm visibilit̄ p̄mū q̄ se ceteroy visibilit̄ species visui p̄fert. Lūmē vero est actus dyaphani. scōm qz dyaphanū. scōdo de aia. l. c. cōm. 69. q̄ autē differētia ut it̄ lūmē et lux. et an lūmē sit species lucis: videas q̄ d̄t v̄nē. libro de aia capto. 13. Qualitas vero v̄niformit̄ diffōrmit̄ est illa q̄ sic se h̄z qz in ea p̄portione in qua quīs p̄cta et intrinseca magis distat quātitate a ḡdu et sūmōm ea p̄ maiorē latitudinē distat intēsiue ab eodē ḡdu sūmō. Ex quo imediatē sequit qd sit lūmē v̄niformit̄ diffōrmit̄. Dicit adde q̄nto: q̄ calcu. supponit in capto de actōne lūosū. p̄mū qd lūosum in qd lū mediū in qd sufficit agere totā latitudinē sui lūis pducat: ita qz nō intēsiue lūmē pducat in vno medio q̄ in alio. hoc ipse pbat p̄ argumētum in oppositū hui⁹ dubitatio. Scōm qd lūosū pducat lūmē in medium v̄niformit̄ pducat ip̄sum v̄niformit̄ diffōrmit̄. Tertius in ea p̄portione in q̄ mediū efficit rarit̄: in ea lūosū p̄ maiorē distātiā lūmē pducat q̄ntū p̄portio ab illi sc̄t lūosū fiet maior: p̄ntē. ita p̄ maiorē distātiā lūmē pducat. Et tūc autē hęc. 3. suppositiones sint hęc: et q̄ sunt rōnes ad eas: sequētes p̄positiones ostēdunt.

Expedito notabili pono aliquas p̄positiones ad dubiū responsuas.

4. supposita qd i itis. tota deductio cal. c. de ac. lu.

intensa ut 4, signo igitur primum pedale eius, et arguo sic: []vel in illo pedali adaequate est aliquid de forma vel infinite modica. Non primum, quia tunc sequeretur, quod in quolibet pedali esset tantum de forma, et sic illud luminosum produceret infinitam multitudinem formae, quod est negatum. Relinquitur igitur, quod in quolibet tali pedali intensa ut 4 sit adaequata in infinitum parum de forma. Quod fuit probandum.

Secundo ad idem arguitur sic, quia si dubium esset verum, sequeretur quodlibet luminosum infinitum lumen posse producere in quantumcumque parvo tempore, sed consequens est falsum igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur: et pono casum, quod luminosum ut 8 subito approximetur alicui medio, quod etiam potest fieri naturaliter ponendo minimum naturale, et sit haec approximatio in instanti A. Quo posito arguitur sic, luminosum ut 8 in instanti A producit totam latitudinem sui luminis, et in quolibet instanti sequenti producit tantam latitudinem luminis sicut in A, igitur in quantumcumque parvo tempore infinitam latitudinem luminis producit intensive. Quod fuit probandum. Patet consequentia, et probatur minor, quia in quolibet instanti sequenti A luminosum est aequae approximatum medio et aequae potens ad agendum sicut in A et non impeditur, igitur in quolibet tali producit tantam latitudinem luminis sicut in A. ¶ Dices et bene negando sequelam et ad probationem admissio casu negando minorem et ad probationem negando, quod illud luminosum non sit impeditum, immo – ut bene dicit Gregorius de Arimino in primo sententiarum dis[positione] 17., quod illud luminosum impeditur in quolibet instanti sequenti A conservando lumen productum ab eo in ipso instanti A. Nam tanta virt[us] requiritur ad conservandum aliquid, sic ad producendum illud. Et propterea luminosum ulterius non valet producere aliquid lumen.

Sed contra, quia in casu luminosum ut octo producat certam latitudinem luminis in aliquod medium valet producere maiorem luminis latitudinem non aucta eius potentia, igitur solutio nulla. Probatur sequela: et pono casum, quod candela A illuminet totum unum conclave clausum, in quod producat lumen B, deinde invariata candela et medi[um sunt], aperiatur fenestra, et manifestum est, quod aget ultra per fenestram. (Volo enim, quod sit prima fe[n]estrae), igitur in tali casu candela A ultra lumen B productum in conclave adhuc producit aliquod lumen et sic maius lumen quam B, ipsa et medio invariatis. Quod fuit probandum.

Tertio ad idem arguitur sic, quia si pars affirmativa dubii esset vera, sequeretur, quod nullum luminosum posset producere latitudinem sui luminis uniformiter difformiter in medio difformi, sed consequens est falsum, cum ad hoc nullum inconueniens sequi videatur, igitur et cetera. Sequela probatur, quia si aliquod luminosum posset producere latitudinem suae luminis uniformiter difformiter in medio difformi, sequeretur, quod ipsum non posset producere latitudinem sui luminis uniformiter difformiter in medio uniformi, sed consequens est falsum, igitur et cetera. Falsitas huius consequentis patet, quia tunc nullum luminosum posset latitudinem sui luminis producere uniformiter difformiter in medio uniformi, cum non sit maior ratio de uno quam de alio. Probatur tamen sequela, quia si sic sit A luminosum, quod producit latitudinem sui luminis uniformiter difformiter in C medio difforme, et eandem latitudinem sui luminis producat uniformiter difformiter in B medio uniforme, et arguo sic: vel B medium est maius ipso C vel minus vel aequale, si maius, condensetur, quousque sit aequale ipsi C, si minus rarefiat, quousque sit aequale ipsi C, semper B manente uniformi in densitate. Quo posito iam sequitur, quod idem luminosum aequalem latitudinem luminis intensive et extensive agit per medium minus rarum et magis rarum, consequens est manifeste falsum, igitur et cetera. Sequela probatur, et signo unam partem in C medio difformi terminatum ad A luminosum, et arguo sic: vel illa pars est aequae rara omnino sicut aequalis pars ei correspondens in B medio vel magis rara vel mi[n]us rara. Si magis, iam sequitur propositum, videlicet quod idem luminosum aequalem latitudinem luminis intensive et extensive agit per medium minus rarum et magis rarum. In correspondentibus enim | partibus illorum duorum mediorum B et C aequales lati-

tudines luminis sunt extensive et intensive. Sunt enim illae latitudines totales luminis uniformiter difformes aequales extensive et intens[ive]. S[i] minus, idem sequitur, ut constat. Si aequae rara omnino, vel igitur qua[e]libet pars illius terminata ad luminosum est rara sicut pars sibi correspondens in B vel non. Si secundum, iam sequitur idem, quod prius. Si primum, iam sequitur illam partem esse uniformem per totum, capio igitur ex residuo aliquam partem difformem immediatam ipsi parti uniformi. – Nota, non totum est uniforme per te. – Et manifestum est, quod pars aggregata ex illa uniformi et difformi non est aequae rara secundum se et quamlibet eius partem terminatam ad luminosum sicut pars correspondens in B, quia tunc illa pars aggregata esset uniformis sicut pars sibi correspondens in B, et A per illam partem et per quamlibet eius partem tantam latitudinem luminis intensive et extensive producit sicut per consimilem partem correspondente in B, igitur propositum.

In oppositum arguitur sic: quia si luminosum non in quodcumque medium, in quod agit, produceret totam latitudinem sui luminis ad sensum datum, sequeretur, quod in nullum medium illam introducere valeret, vel quod tantam latitudinem adaequate intensive produceret in medium melius dispositum, quantum in minus bene dispositum, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Falsitas consequentis satis patet pro prima parte, et pro secunda probatur, quia tunc sequeretur, quod in dispositio medii nihil conduceret ad maiorem vel minorem intensionem latitudinis luminis, et ex consequenti tam quodlibet luminosum in quodcumque medium, in quod agit, totam latitudinem sui luminis produceret, quod est oppositum antecedentis. Sequela tamen probatur, quia si sit aliquod luminosum in aliquod medium producat totam latitudinem sui luminis, signetur illud, et sit A, et arguo sic: A producit totam latitudinem sui luminis in aliquod medium, disponatur igitur in duplo melius medium per rarefactionem, et tunc sequitur, quod A tantam latitudinem luminis adaequate intensive producit in illud medium, quando est melius dispositum, quantum producit in illud, quando est minus bene dispositum, quod erat altera pars consequentis. Patet tamen haec consequentia, quia non potest producere maiorem, quam sit tota latitudo sui luminis, ut constat.

Pro decisione huius dubitationis et introductione aliquarum conclusionum supponendum est, quid est lux, quid lumen, quid qualitas uniformiter difformis, ut cognosci[tur], quid lumen uniformiter difforme. Est autem lux forma accidentalis corporis luminosi, qua aliquid lucidum sive luminosum dicitur. Perspectivi autem ita diffiniunt lucem. Lux est lucidorum corporum species, vel lux est omnium visibilium primum, quae per se ceterorum visibilium species visui profert. Lumen vero est actus diaphani secundum quod diaphanum secundo de anima tex[tu] comme[n]tatoris 69., quae autem differentia sit inter lumen et lucem, et an lumen sit species lucis, videas Paulum Vene[tum] libro de anima capitulo 13. Qualitas vero uniformiter difformis est illa, quae sic se habet, quod in ea proportione, in qua quaevis puncta eius intrinseca magis distant quantitativ[e] a gradu eius summo, in ea per maiorem latitudinem distant intensive ab eodem gradu summo. Ex quo immediate sequitur, quid sit lumen uniformiter difforme. His adde quatuor, quae calculator supponit in capitulo de actione luminosi. Primum quodlibet luminosum in quodlibet medium, in quod sufficit agere, totam latitudinem sui luminis producit, ita quod non intensius lumen producit in uno medio quam in alio. Hoc ipse probat per argumentum in oppositum huius dubii. Secundum quodlibet luminosum producat lumen in medio uniforme producit ipsum uniformiter difforme. Tertium in ea proportione, in qua medium efficitur rarius, in e[st] luminosum per maiorem distantiam lumen producit. Quartum proportionabiliter sicut luminosum fiet maioris potentiae, ita per maiorem distantiam lumen producit. Utrum autem haec [4] suppositiones sint verae, et quae sint rationes ad eas, sequentes propositiones ostendunt.

Expedito notabili pono aliquas propositiones ad dubium responsivas.

De motu alterationis quo ad causam.

Prima ppositio. Non est pbabile lumi
 noiū tam intēsa latitudinē luis pducere in mediū
 min⁹ dispositū sicut in magis dispositū. Patz hec
 ppositio p argumētū p rīmū ante oppositū. Et cō
 firmat qz luminosū intēsi lūmē partiale pducit in
 mediū magis dispositū q̄ min⁹ dispositū: vt Cal.
 ipse tenēs. oppositū pcedit: igr pari rōne intēsi lū
 men totale pducit in mediū magis dispositū q̄ in
 min⁹ dispositū. Cōfirmat scōo qz pari rōne seqref
 solē equale latitudinē luis pducere in aquā ⁊ in a
 cūc dūm equalē sibi appozimentē quāuis illā lati
 tudinē pducit p maiorē distantā in aquā q̄ in aerē
 sed hoc est manifeste fīm: vt experētia satis docet:
 igr illud ex quo sequit. Seq̄la tñ pbaf: qz in dispo
 mediū nō ipedit a pductōe intēsiōis: sed extēsiōis
 vt iquit: igr. q̄ Cōfirmat tertio qz appozistio lū
 minoso aque: in nulla parte ipsi⁹ aque est tñ luis
 sicut in aerē: vt vltus docet: q̄ nō semp luminosū pdu
 cit in q̄libet mediū in qd agit totā latitudinē sui
 luis. Idē etiā apparēt si candela ponat in ne bula:
 ⁊ sic p ppositio. Ad ratiōnē tñ calculi. q̄ est in oppo
 sitū. Reipōdeō negādo sequelā. Et ad pbatiōnē nō
 admittō qz meli⁹ valeat illud mediū disponi ad lu
 minis suscepiōnē a tali luminoso natā pducti. Nec sc̄p
 maior raritas est causa maioris luis suscepiōis
 vt imediare pbabit. Sicut est qer reqrit certā rari
 tatē ad pseruandū gradū summū humiditatis: ita
 qz maior aut mior est et idispositio. ita s̄r dicēduz
 est in ppositio qz maior raritas est illi luminoso indis
 positio vel nō est maior dispositio ad illā luis sus
 cepiōnē latitudinē. Itē opz calculi. pcedere luminosum
 equale lumen pducere intēsiue ⁊ extēsiue in mediū ma
 gis dispositū saltē scōm est ⁊ minus dispositū. P
 pz dato lūe vniformi in pclauit qd ipse pcedit vari
 possit vel saltē dubitat. 3o. pclusiōe de actione lumi:
 ⁊ rarenat mediū ad duplū. Sic est nō pducet in
 tenuius lumen in conclaue: quia luminosum nō pro
 ducit lumen vltra suum gradum.

Sc̄da ppositio. Quēadmodū pbabi
 le est q̄libet luminosum agens in mediū vniforme. p
 ducere lūmē vniformitē difforme: ita etiā pbabile
 est oppositū vel saltē apparēter defensari pt. Pz
 ma pars pbaf argumēto calculi. ad. 12. pclusiōe in
 capto de actiōe lumi. qz capto a. luminoso agente in
 mediū vniforme manifestū est qz ad oēm punctū me
 diū natū est luminosum pducere tñ gradū luis quātū
 producit ad punctū sibi p rīmū: dūmodo ad talem
 punctū ponat. Et modo nō ad quēlibet pūctū agit
 gradū equalē: ergo tota causa in equalis actionis
 est ratiōne maioris distantie vni punctū q̄ alteri⁹
 ergo in ea ppozitione in qua distantia alicui⁹ pun
 cti ab ipso a. luminoso est maior in ea ppozitione ipē
 ditmentū est maius: ⁊ p hīs in ea ppozitione in qua
 puncta magis distant in ea p maiorē latitudinem
 ipedit actio a. luminosū ad ipsa. Sequit ergo lūmē
 pductū ab a. esse vniformitē difforme in medio vni
 formi. Pz hec vltia p̄na ex diffinitōe q̄litas vni
 formiter difformis pposita in notabili: ⁊ sic p p p
 ma pars. Sc̄da pbaf: qz si oppositū esset pcedendū
 maxie esset ppter ratiōnē factā: sed illa facile ⁊ ap
 parenter ipedit. negando hanc p̄nam. Tota causa
 in equalis actiōis est ratiōne maioris distantie vni pū
 cti q̄ alteri⁹: ergo in ea ppozitione in qua distantia
 alicui⁹ pūcti ab ipso a. luminoso est maior in ea ipē
 ditmentū est mai⁹. quāuis est maioritas distantie ipē
 dit actiōnē plus q̄ minoritas. nō tñ eque ppozitio
 nabiliter sicut distantia est maior ita plus ipedit.
 ⁊ hoc est pbabile. Quēadmodū in materia quass

lit: ista p̄na negat. agens veloci⁹ agit in idē p̄mū
 a propinquo q̄ a remoto. ergo ppozitionabilē sicut
 passū est. ppinquit: ita veloci⁹ agit: vtraqz igr pars
 iuam habet pbabilitatē. Patet ergo ppositio.

Tertia ppositio. Non est michi pbabi
 le. Qd̄ luminosum in ea ppozitiōe agere p maiorē
 distantā i q̄ mediū rar⁹ est icif. Pz obf: qz tac seqref
 qd̄ luminosū sue naturali dispositiōi relicto posse p
 inuitā distantā agere vt p p ex deductiōe p rīmū ar
 gumēti: sed p̄na est fīm: q̄ illud ex quo sequit. Et cō
 firmat qz ducere oppositū est velle asserere qz in ea
 ppozitiōe in qua aliqd mediū est magis rarum est
 magis dispositū vt p illud lūmē diffundat. S; hoc
 est fīm: igr illud ex quo sequit. S; alitas p̄na pbaf
 qz rar⁹ est lignū q̄ vitrū vel cristallū: ⁊ tñ nō est ma
 gis dispositū vt p illud lūmē diffundat: igr. q̄ Itē
 plus q̄ in decuplo densior est cristallū q̄ aer ⁊ tamen
 nō plus q̄ in decuplo est min⁹ dispositū vt p illud lu
 men diffundat vt experētia docet. Itē multo densi
 or est cristallū ⁊ vitrū q̄ aqua: ⁊ tñ meli⁹ vt appa
 ret sensui diffundit lūmē per cristallū q̄ per aquā.
 S; Ampli⁹ multo dens⁹ est vitrū q̄ nebula: ⁊ tñ meli⁹
 diffundit lumen per vitrum q̄ per nebula: vt constat

Quarta ppositio. Dubiū est an in ea
 ppozitiōe q̄ luminosū enicit itēsi in forma. in ea agat
 p maiorē distantā medio vniformi exire: ad hoc
 est nō video ratiōnē nec ad oppositū. ⁊ c. q̄ Dns tñ
 nō obstantib⁹ admittit illis quoz suppositiōib⁹ po
 sitis in notabili infero aliqs pclusiōes de mēte. cal.

Prima pclusio. Nullū luminosū pduce
 re v3 totā latitudinē sui luis a suo gdu vics ad non
 gdu vniformitē difformitē i medio difformi. Pz obf
 qz si aliqd luminosū valeat pducere totā latitudinē sui
 luis vniformiter difformiter in medio vniformi:
 nullū valeat pducere suā latitudinē vniformiter dif
 formiter in medio difformi vt p p ex deductiōe. 3.
 argumēti ate oppositū hui⁹ dubii. S; q̄libet valz
 pducere totā latitudinē sui luis vniformiter diffor
 miter in medio vniformi: igr nullū valeat pducere
 totā latitudinē sui luis ⁊ c. in medio difformi. Cōse
 quētia p3 p sillogismū hypotheticū a p ditiōali ⁊ c.
 ⁊ minor p3 p ratiōnē ad primā partē sc̄e ppoz
 itionis huius dubii. Patet ergo conclusio.

Sc̄da pclusio. Qd̄ luminosū pducēs lati
 tudinē sui luis vniformitē difformitē ad nō gdu vics
 in mediū vniforme crescēs in gdu lucis stāte quāti
 tate tñ luis gdu pducit in punctū remotū ab eo in
 q̄ erat nō gdu stāte crementū q̄ tñ ppe se in pūctū sibi
 p rīmū. Pz obaf: sit a. luminosū pducēs lūmē vniformi
 ter difforme vt in casu pclusiōis in b. mediū: ⁊ sit
 nō gdu luis in c. pūctio ipsi⁹ b. mediū: ⁊ augeat a. in
 gradu acq̄redo d. gdu luis: ita qz efficiat in f. ppoz
 itiōe intēsi stāte q̄litate. Sic dico qz a. tñ gradū
 luis pducit in punctū remotū ab eo in quo ante
 erat nō gradus quāntū in punctū sibi p rīmū.
 Quod sic ostendit qz d. gradū luis producit in
 punctū sibi p rīmū: ⁊ d. gradū luis producit
 adequatē in pūctū c. in quo antē crementū erat nō gra
 dus luis: igr p ppositū. Maior p3 ⁊ minor p
 bas. qz luminosū a. effectū est in f. ppozitione itē
 sius stāte quantitate: igr a. pducit suum lumen p
 distantiam in f. ppozitione maiorē vt p3 ex ter
 tia suppositiōe: ⁊ vltra sequit qz in f. ppozitiōe a.
 plus distat a pūctio i quo est nō gradū luis post
 crementū q̄ ac. puncto: ⁊ ex cōsequētē sequit qz in f.
 ppozitione gradus sum⁹ p minorē latitudinē exco
 dit lūmē ad c. punctū q̄ ad punctū in quo possit cremē

Prima propositio: non est probabile luminosum tam intensam latitudinem luminis producere in medium minus dispositum sicut in magis dispositum. ¶ Et confirmatur, quia luminosum intensius lumen parziale producit in medium magis dispositum quam minus dispositum, ut cal[culator] ipse tenens oppositum concedit, igitur pari ratione intensius lumen totale producit in medium magis dispositum quam in minus dispositum. Confirmatur secundo, quia pari ratione sequ[e]retur solem aequalem latitudinem luminis producere in aquam et in a[erem], dummodo aequaliter sibi approximetur, quamvis illam latitudinem producat per minorem distantiam in aquam quam in aerem, sed hoc est manifeste falsum, ut experientia satis docet. Igitur illud, ex quo sequitur. Sequela tamen probatur, quia indispositio medii non impedit a productione intensiois, sed extensiois, ut inquit. Igitur. ¶ Confirmatur tertio, quia approximato luminoso aquae in nulla parte ipsius aquae est tantum luminis sicut in aere, ut visus docet, ergo non semper luminosum producit in quodlibet medium, in quod agit, totam latitudinem sui luminis. Idem etiam apparet, si candela ponatur in nebula, et sic patet propositio. Ad rationem tamen calculatoris, quae est in oppositum, respondeo negando sequelam. Et ad probationem non admitto, quod melius valeat illud medium disponi ad luminis susceptionem a tali luminoso natam produci. Nec semper maior raritas est causa maioris luminis susceptionis, ut immediate probabitur. Sicut enim aer requirit certam raritatem ad conservandum gradum summum humiditatis, ita quod maior aut minor est ei ista in dispositio, ita similiter dicendum est in proposito, quod maior raritas est illi luminoso indispositio, vel non est maior dispositio ad illam luminis suscipiendam latitudinem. Item oportet calculatori concedere luminosum aequale lumen producere intensive et extensive in medium magis dispositum, saltem secundum eum, et minus dispositum. Patet dato lumine uniformi in conclavi, quod ipse concedit dari possi, vel saltem dubitat 30. conclusione de actione lumi[nis], et rarefiat medium ad duplum. Tunc enim non produceretur intensius lumen in conclave, quia luminosum non producit lumen ultra suum gradum.

Secunda propositio: quemadmodum probabile est quodlibet luminosum agens in medium uniforme producere lumen uniformiter difforme, ita etiam probabile est oppositum, vel saltem apparenter defensari potest. Prima pars probatur argumento calculatoris ad 12. conclusionem in capitulo de actione luminis, quia capto A luminoso agente in medium uniforme manifestum est, quod ad omnem punctum medii natum est luminosum producere tantum gradum luminis, quantum producit ad punctum sibi proximum, dummodo ad talem punctum ponatur. Et modo non ad quemlibet punctum agit gradum aequalem, ergo tota causa inaequalis actionis est ratione maioris distantiae unius puncti quam alterius, ergo in ea proportione, in qua distantia alicuius puncti ab ipso A luminoso est maior, in ea proportione impedimentum est maius, et per consequens in ea proportione, in qua puncta magis distant, in ea per maiorem latitudinem impeditur actio A luminosi ad ipsa. Sequitur ergo lumen productum ab A esse uniformiter difforme in medio uniformi. Patet haec ultima consequentia ex definitione qualitatis uniformiter difformis posita in notabili, et sic patet prima pars. Secunda probatur, quia si oppositum esset concedendum, maxime esset propter rationem factam, sed illa facile et apparenter impeditur negando hanc consequentiam. Tota causa inaequalis actionis est ratione maioris distantiae unius puncti quam alterius, ergo in ea proportione, in qua distantia alicuius puncti ab ipso A luminoso est maior, in ea impedimentum est maius, quamvis enim maioritas distantiae impediatur actionem plus quam minoritas, non tamen aequae proportionabiliter sicut distantia est maior, ita plus impedit. Et hoc est probabile, quemadmodum in materia quasi | simili ista consequentia negatur: agens velocius agit in idem passum a propinquo quam a remoto, ergo

proportionabiliter sicut passum est propinquius, ita velocius agit, utraque igitur pars suam habet probabilitatem. Patet ergo propositio.

Tertia propositio: non est mihi prob[a]bile quodlibet luminosum in ea proportione agere per maiorem distantiam, in qua medium rarius efficitur. Probatur, quia tunc sequeretur quodlibet luminosum suae naturali dispositioni relictum posse per infinitam distantiam agere, ut patet ex deductione primi argumenti, sed consequens est falsum, ergo illud ex quo sequitur. ¶ Et confirmatur, quia dicere oppositum est velle asserere, quod in ea proportione, in qua aliquid medium est magis rarum, est magis dispositum, ut per illud lumen diffundatur. Sed hoc est falsum. Igitur illud, ex quo sequitur. Falsitas consequentis probatur, quia rarius est lignum quam vitrum vel crystallus, et tamen non est magis dispositum, ut per illud lumen diffundatur. Igitur. ¶ Item plus quam in decuplo densior est crystallus quam aer, et tamen non plus quam in decuplo est minus dispositum, ut per illud lumen diffundatur, ut experientia docet. Item multo densior est crystallus et birillus quam aqua, et tamen melius – ut apparet sensui – diffunditur lumen per crystallum quam per aquam. ¶ Amplius multo densius est vitrum quam nebula, et tamen melius diffunditur lumen per vitrum quam per nebulam, ut constat.

Quarta propositio: dubium est, an in ea proportione, qua luminosum efficitur intensius in forma, in ea agat per maiorem distantiam medio uniformi existente. Ad hoc enim non video rationem nec ad oppositum et cetera. ¶ His tamen non obstantibus admissis illis quatuor suppositionibus positus in notabili infero aliquas conclusiones de mente calculatoris.

Prima conclusio: nullum luminosum producere videlicet totam latitudinem sui luminis a suo gradu usque ad non gradum uniformiter difformiter in medio difformi. Probatur, quia si aliquid luminosum valet producere totam latitudinem sui luminis uniformiter difformiter in medio uniformi, nullum valet producere suam latitudinem uniformiter difformiter in medio difformi, ut patet ex deductione 3. argumenti ante oppositum huius dubii. Sed quodlibet valet producere totam latitudinem sui luminis uniformiter difformiter in medio uniformi, igitur nullum valet producere totam latitudinem sui luminis et cetera in medio difformi. Consequentia patet per syllogismum hypotheticum ad conditionali et cetera, et minor patet per rationem ad primam partem secundae propositionis huius dubii. Patet ergo conclusio.

Secunda conclusio: quodlibet luminosum producens latitudinem sui luminis uniformiter difformiter ad non gradum usque in medium uniforme crescens in gradu lucis stante quantitate tantum luminis gradu producit in punctum remotum ab eo, in quo erat non gradus ante crementum, quam tum prope se in punctum sibi proximum. Probatur, sit A luminosum producens lumen uniformiter difforme ut in casu conclusionis in B medium, et sit non gradus luminis in C puncto ipsius B medii, et augeatur A in gradu acquirendo D gradum luminis, ita quod efficiatur in F proportione intensius stante quantitate. Tunc dico, quod A tantum gradum luminis producit in punctum remotum ab eo, in quo ante erat non gradus, quantum in punctum sibi proximum. Quod sic ostenditur, quia D gradum luminis producit in punctum sibi proximum, et D gradum luminis producit adaequate in punctum C, in quo ante crementum erat non gradus luminis, igitur propositum. Maior patet, et minor probatur, quia luminosum A effectum est in F proportione intensius stante quantitate, igitur A producit suum lumen per distantiam in F proportione maiorem, ut patet ex tertia suppositione, et ultra sequitur, quod in F proportione A plus distat a puncto, in quo est non gradus luminis post crementum, quam a C puncto, et ex consequenti sequitur, quod in F proportione gradus summus per minorem latitudinem excedit lumen ad C punctum quam ad punctum, in quo post crementum

Quarti Tractatus

Capl. p̄imum

non est nō gradus luminis: vt p̄ ex diffinitione q̄i
 raris vniformiter difformis: ⁊ excedit nō gradū ip
 se grad⁹ sumus per totā suam latitudinem: vt con
 stat: ⁊ excedit lumen ad c. punctum p̄ latitudines in
 f. minorē q̄ sit tota latitudo ipsius grad⁹ summi p̄
 ducti p̄ ope luminosum: ⁊ gradus summi luminis
 ante crementū est in f. p̄ portione minor q̄ p̄ cre
 mentū: ex hyp̄ orthesi ⁊ p̄ prima suppositione: ⁊ per to
 tam illam latitudinem summi grad⁹ aī intensionē
 grad⁹ summi p̄ ost̄ intensionem excedit lumen ad pun
 ctū c. ⁊ per illā ē ille grad⁹ summi p̄ ost̄ intensionē ex
 cedit lumē productū in p̄ s̄cto p̄ ortimo luminoso cū
 ex ea latitudine: illo lumine producto adequate il
 le gradus summi p̄ onat: igit lumē productū ad c.
 punctum est equale lumini producto i punctū p̄ orti
 mū luminoso. p̄ h̄c p̄ h̄c p̄ hoc q̄ ea que equiter ab eo
 dē 3° excedunt sunt equā: Et luminosū productū d.
 gradū luminis in punctū sibi p̄ ortum: vt p̄ ex hyp̄
 orthesi ⁊ p̄ prima suppositione: ergo d. gradū lumi
 nis productū adeq̄te in punctū c. in quo erat nō gra
 dus luminis ante crementū: q̄d fuit p̄ obandū: p̄ 3° ⁊
 cōclusio. ¶ Ex hac cōclusionē sequit q̄ cū luminosū
 augeat in gradu: sicut quātitate: medio vniformice
 teris parib⁹: p̄ totū mediū p̄ q̄d aī crementū agebat
 p̄ ducit lumē vniforme: tñ v̄z in p̄ s̄ctū remotū sicut
 in quolibz p̄ opinquit. p̄ obaē supponēdo q̄ nunq̄
 ex qualitate difformis difformi ⁊ vniformiter dif
 formi sit q̄litas vniformis difformis adequate. quo
 p̄ s̄cto arguit sic: in casu correlariū: tñ lumē p̄ ducit
 luminosū in punctum vbi ante crementū luminosū
 erat non grad⁹ sicut in punctū sibi p̄ ortū vt patet
 ex p̄cedenti cōclusionē: igit totalis qualitas p̄ o
 ducta p̄ crementū luminosū est vniformis: ⁊ p̄ h̄c tñ
 lumē p̄ ducit luminosū in remotū sicut in quolibz p̄
 pinquum: p̄ tñ h̄c q̄ totalis qualitas producta p̄
 crementū luminosū nō ē vniformis difformis cū ex
 tremis ei⁹ sint eque intensa: Rec etiā ē difformis dif
 formis: q̄ ex supposito q̄ qualitate difformis dif
 formi ⁊ vniformiter difformi nō sit qualitas vniformis: igit
 est vniformis: quod fuit p̄ obandū. p̄ h̄c
 tet igitur correlarium.

1. corref.

2. corref.

Tertia cōclusio Luminosior ageres i
 mediū vniforme deductis ipedimentis p̄ sui crementū
 in quātitate: nō i gradu: aut p̄ vniformē mediū ra
 refractionem: maiorē latitudinē luminis p̄ ducit i re
 motū q̄ in p̄ pinquū. p̄ patet h̄c cōclusio ex deductio
 ne tertii argumenti p̄ncipalis aī oppositū questio
 nis. ¶ Ex hac cōclusionē sequit q̄ luminosū crescēs
 in gradu ⁊ in quātitate simul: veloci⁹ agit in remo
 tum q̄ in p̄ pinquū. p̄ patet: q̄ ratione crementū i gra
 du equalocit agit in p̄ pinquū sicut in remotū. ⁊ ra
 tione crementū in quātitate veloci⁹ in remotū q̄ in p̄
 pinquū: igit rōe crementū in gradu ⁊ in quātitate si
 mul: veloci⁹ agit in remotū q̄ in p̄ pinquū p̄ 3° ergo
 correlarium. ¶ Sequit sc̄do q̄ decrescente lumi
 noso i quātitate: vel medio vniformi vniformiter se
 condensante: veloci⁹ corrūpit lumē in remotū q̄ in
 p̄ pinquū. patet quia semper lumen est equale p̄ o
 pe luminosum. vt patet ex p̄ prima suppositione possi
 ra in notabili: ⁊ continuo agit luminosū p̄ minorē
 distantia vt p̄ ex tertia suppositione: ⁊ lumē conti
 nuo manet vniformiter difformē vt p̄ ex secūda sup
 positione: igit veloci⁹ lumē corrūpitur in remotum
 q̄ in p̄ pinquū. p̄ patet ergo correlarium.

Quarta conclusio. Stat luminosum
 inuariatum in quātate in infinitū crescere in gradu
 ⁊ tñ continuo agere p̄ equalē distantiam. p̄ obaē

ponēdo q̄ eque veloci⁹ p̄ portionabiliter sicut lu
 minosū augeat in gradu ita mediū p̄ densetur. quo
 p̄ s̄cto continuo ager p̄ equalē distantia vt p̄ ex 3. et
 4. supponib⁹: igit cōclusio vera. ¶ Ex quo sequitur
 q̄ vbiq̄ luminosum agit in mediū vniforme cui⁹
 vna medietas imediata agenti rarefit: reliqua ma
 nēte inuariatā ⁊ luminosū minorat in q̄ritate ita
 q̄ ad extremū partis rarefacte idem gradus lumi
 nis p̄ seruet: ad oēm p̄ s̄ctū citra talē continuo idē gra
 dus luminis conseruabit: et ad oēm vltra remittet.
 p̄ obatur q̄ ad extremū partis rarefacte equali
 ter facit rarefactio ad p̄ ductionē luminis siue con
 seruationē sicut remissio quātitatis ad luminis di
 minutionē ⁊ pari ratione ad quodlibet p̄ s̄ctū citra
 cū lumē continuo maneat vniformis difforme vt p̄ ex
 sc̄da suppone q̄ mediū continuo maneat vniforme
 vt suppono: ergo ad oēm punctū citra idē gradus
 luminis conseruatur. Et ad puncta remotiora p̄
 facit minoratio quātitatē. ad remissionē luminis q̄
 ad p̄ p̄iora vt p̄ ex 3. correlario. 3. cōclusio: igit ad
 p̄ s̄cta remotiora remittit lumē: ⁊ sic p̄ correlariū.

Quinta conclusio. agētibus lumino
 sis equalibus intensiue ⁊ quātitate in media vni
 formia inequalia in raritate: ⁊ rarefientib⁹ varia
 mediū vniformiter inuariatā quātitate taliter q̄ cō
 tinuo quilibz gradus luminis in vno medio moueat
 ita veloci⁹ sicut gradus correspondēs i altero me
 dio. Tunc continuo veloci⁹ fiet intensio ad puncta i
 medio densiori in quod lumē p̄ minorē distantiam
 p̄ ducitur q̄ ad puncta correspondētia in medio ra
 riori. p̄ obatur q̄ signatis in vtroq̄ medio duob⁹
 punctis ineqlis intensiois: correspondētib⁹ tamen
 quozū remissioz aliq̄n erit ita intensus sicut inten
 sioz: manifestū est q̄ citius gradus q̄ est in intensio
 ri puncto deueniet ad p̄ s̄ctū remissioz in medio dē
 sioz q̄ p̄ similis punct⁹ intensioz deueniet ad p̄ simile
 punctū remissioz in medio rariori. cū in medio dē
 sioz illa puncta sint p̄ riora: ⁊ gradus luminis
 existentes in illis eque veloci⁹ in vtroq̄ medio mo
 uentur. ⁊ veloci⁹ fiet intensio luminis ad puncta i
 medio densiori q̄ ad cōsista puncta in medio raro
 ri. ¶ Ex quo sequit q̄ luminoso agente i mediū vni
 forme crescente continuo in quātitate: ita q̄ continuo
 gradus luminis moueat vniformiter: ad omnem
 punctū mediū ad quē lumē intrēdet continuo tardius
 ⁊ tardius intendet. p̄ obatur ex cōclusionē q̄ continuo
 illa latitudo luminis est maior ⁊ continuo gradus
 eius eque veloci⁹ mouetur: igit continuo tardius ⁊
 tardius lumē intendet: continuo em̄ equalis latitu
 do luminis magis distabit ab eodē puncto q̄ ante
 vt p̄ aspicietur: ⁊ continuo mouet talis latitudo ver
 sus idē punctū tardius ⁊ tardius. Itā tardius mo
 uent in tali latitudine lumis p̄ s̄cta siue grad⁹ ma
 gis intensi q̄ minus intensi vt p̄ stat p̄ 3° correlari
 um. ¶ Sequit sc̄do q̄ si continuo aliq̄s hō esset ad p̄
 ctū mediū latitudinis talis luminis continuo minus
 minus calefieret a tali lumine dūmodo tale lumen
 natum sit calefacere ⁊ continuo minus ⁊ minus vide
 ret ceteris ipedimentis ⁊ inuamētis deductis. patz
 q̄ continuo infinita puncta inuaria ad productio
 nē caliditatis ⁊ visiois magis distat a tali homi
 ne. igit continuo minus inuant. sequit q̄ correlariū

Sexta conclusio. luminoso agente in
 mediū vniforme: ad omnē punctū intrinsecū mediū
 cōseruatur idē gradus luminis intensiue ⁊ extensi
 ue sicut si ad illum punctū eēt luminosum vniforme
 gradu tali puncto correspondente ⁊ equalis quātite

est non gradus luminis, ut patet ex definitione qualitatis uniformiter difformis, et excedit non gradum ipse gradus summus per totam suam latitudinem, ut constat, ergo excedit lumen ad C punctum per latitudinem in F minorem, quam sit tota latitudo ipsius gradus summi producti prope luminum, et gradus summus luminis ante crementum est in F proportione minor quam p[o]s[t] crementum ex hypothesi et prima suppositione, ergo per totam illam latitudinem summi gradus ante intensionem gradus summus post intensionem excedit lumen ad punctum C, et per illam etiam ille gradus summus post intensionem excedit lumen productum in puncto proximo luminoso, cum ex ea latitudine et illo lumine producto adaequate ille gradus summus componatur, igitur lumen productum ad C punctum est aequale lumini producto in punctum proximo luminoso. Patet consequentia per hoc, quod ea, quae aequaliter ab eodem 3. [modo] exceduntur, sunt aequalia. Et luminum producit D gradum luminis in punctum sibi proximum, ut patet ex hypothesi et prima suppositione, ergo D gradum luminis producit adaequate in punctum C, in quo erat non gradus luminis ante crementum. Quod fuit probandum. Patet ergo conclusio. ¶ Ex hac conclusione sequitur, quod cum luminum augetur in gradu stante quantitate, medio uniformi, ceteris paribus, per totum medium, per quod ante crementum agebat, producit lumen uniforme tantum videlicet in punctum remotum sicut in quolibet propinquius. Probatur supponendo, quod numquam ex qualitate difformiter difformi et uniformiter difformi fit qualitas uniformiter difformis adaequate. Quo posito arguitur sic: in casu correlarii tantum lumen producit luminum in punctum, ubi ante crementum luminosi erat non gradus, sicut in punctum sibi proximum, ut patet ex praecedenti conclusione, igitur totalis qualitas producta per crementum luminosi est uniformis, et per consequens tantum lumen producit luminum in remotum sicut in quolibet propinquum. Patet tamen consequentia, quia totalis qualitas producta per crementum luminosi non est uniformiter difformis, cum extrema eius sint aequae intensa, nec etiam est difformiter difformis, quia ex supposito ex qualitate difformiter difformi et uniformiter difformi non fit qualitas uniformis, igitur est uniformis. Quod fuit probandum. Patet igitur correlarium.

Tertia conclusio: luminosior[] age[n]s in med[i]um uniforme deductis impedimentis per sui crementum in quantitate et non in gradu aut per uniformem medii rarefactionem maiorem latitudinem luminis producit in remotum quam in propinquum. Patet haec conclusio ex dedu[c]tione tertii argumenti principalis ante oppositum quaestionis. Ex hac conclusione sequitur, quod luminum crescens in gradu et in quantitate simul velocius agit in remotum quam in propinquum. Patet, quia ratione crementi in gradu aequavelociter agit in propinquum sicut in remotum, et ratione crementi in quantitate velocius in remotum quam in propinquum, igitur ratione crementi in gradu et in quantitate simul velocius agit in remotum quam in propinquum. Patet ergo correlarium. ¶ Sequitur secundo, quod decrescente luminoso in quantitate vel medio uniformi uniformiter se condensante velocius corrumpitur lumen in remotum quam in propinquum. Patet, quia semper lumen est aequale prope luminum, ut patet ex prima suppositione posita in notabili, et continuo agit luminum per minorem distantiam, ut patet ex tertia suppositione, et lumen continuo manet uniformiter difforme, patet ex secunda suppositione, igitur velocius lumen corrumpitur in remotum quam in propinquum. Patet ergo correlarium.

Quarta conclusio: stat luminum invariaturum in quant[it]ate in infinitum crescere in gradu, et tamen continuo

agere per aequalem distantiam. Probatur | ponendo, quod aequae velociter proportionabiliter sicut luminum augetur in gradu, ita medium condensetur. Quo posito continuo aget per aequalem distantiam, ut patet ex 3. et 4. suppositionibus. Igitur conclusio vera. ¶ Ex quo sequitur, quod ubicumque luminum agit in medium uniforme, cuius una medietas immediata agenti rarefit, reliqua manente invariata, et luminum minoratur in quantitate, ita quod ad extremum partis rarefactae idem gradus luminis conservetur, ad omnem punctum citra talem continuo idem gradus luminis conservabitur, et ad omnem ultra remittetur. Probatur, quia ad extremum partis rarefactae aequaliter facit rarefactio ad productionem luminis sive conservationem sicut remissio quantitatis ad luminis diminutionem et pari ratione ad quodlibet punctum citra, cum lumen continuo maneat uniformiter difforme, ut patet ex secunda suppositione, quia medium continuo maneat uniforme, ut suppono, ergo ad omnem punctum citra idem gradus luminis conservatur. Et ad puncta remotiora plus facit minoratio quantitatis ad remissionem luminis quam ad propinquiora, ut patet ex 3. correlario 3. conclusionis, igitur ad puncta remotiora remittitur lumen, et sic patet correlarium.

Quinto conclusio: agentibus luminosis aequalibus intensive et quantitative in media uniformi[a], inaequalia in raritate et rarefientibus datis mediis uniformiter, invariata quantitate taliter, quod continuo quilibet gradus luminis in uno medio moveatur ita velociter sicut gradus correspondens in altero medio, tunc continuo velocius fiet intensio ad puncta in medio densiori, in quod lumen per minorem distantiam producit, quam ad puncta correspondentia in medio rariori. Probatur, quia signatis in utroque medio duobus punctis inaequalis intensionis, correspondentibus tamen, quorum remissior aliquando erit ita intensus sicut intensior, manifestum est, quod citius gradus, qui est in intensiori puncto, deveniet ad punctum remissorem in medio densiori, quam consimilis punctus intensior deveniet ad consimilem punctum remissorem in medio rariori, cum in medio densiori illa puncta sint proximiora, et gradus luminis existens in illis aequae velociter in utroque medio moventur. Ergo velocius fiet intensio luminis ad puncta in medio densiori quam ad consimilia puncta in medio rariori. ¶ Ex quo sequitur, quoniam luminoso agente in medium uniforme crescente continuo in quantitate, ita quod continuo gradus luminis moveantur uniformiter ad omnem punctum medii, ad quem lumen intendetur, continuo tardius et tardius intendetur. Probatur ex conclusione, quia continuo illa latitudo luminis est maior, et continuo gradus eius aequae velociter moventur, igitur continuo tardius et tardius lumen intendetur, continuo enim aequalis latitudo luminis magis distabit ab eodem puncto quam ante, ut patet aspicienti, et continuo movetur talis latitudo versus idem punctum tardius et tardius. Nam tardius moventur in tali latitudine luminis puncta sive gradus magis intensi quam minus intensi, ut constat. Patet igitur correlarium. ¶ Sequitur secundo, quod si continuo aliquis homo esset ad punctum medium latitudinis talis luminis, continuo minus [et] minus calefieret a tali lumine, dummodo tale lumen natum sit calefacere, et continuo minus et minus videret ceteris impedimentis et iuvamentis deductis. Patet, quia continuo infinita puncta iuvantia ad productionem caliditatis et visionis magis distant a tali homine. Igitur continuo min[us] iuvant. Sequitur ergo correlarium.

Sext[a] conclusio: luminoso agente in medium uniforme ad omnem punctum intrinsecum medii conservatur idem gradus luminis intensive et extensive, sicut si ad illum punctum esset luminum uniforme gradu tali puncto correspondente et aequalis quantitatis

250

Demotu alterationis quo adcauam

tatis est luminoso agente. Probatur. Sit a. luminoso gradu c. agens latitudinem luminis a. c. gradu vsq; ad non gradū: sitq; d. gradus in f. pportione remissior: c. et sit b. luminosum equale ipsi a. quāritatue in f. tamē pportioe remissius. Sic dico q; si b. ponatur in puncto in quo est d. gradus: cōseruabit idem gradus q; cōseruatur ab a. extensue et intensue. Sic ostēditur q; d. est in f. pportioe remissior ipso c. et latitudo luminis est vniuersimter difformis: igit d. in f. pportioe minus distat a. nō gradu q; c. p; hęc cōsequētia aspicienti naturā qualitatis vniuersimter difformis ad nō gradum terminare. Et ex psequēti seditur q; distātia p quam agit a. est in f. pportione maior q; distātia inter d. et nō gradū totius luminis pducti ab a. Et b. est equalis quāritatis cū ipso a. et in f. pportioe remissius: q; si ponatur b. ad punctum i quo est d. gradus luminis pseruabit idē gradus luminis q; pseruatur ab a. intensue et extensue pater q; q; agit latitudinē a. d. vsq; ad nō gradū per distātia in f. pportioe minorē q; a. vt patet ex. 4. suppone: r. talis est distātia inter d. et nō gradū luminis: igit r. p; q; cōclusio. plura in hac materia dicerē nisi tota ipā in literis illis supponēb; q; r. d. r. t. as ē suspecta. vt patet ex dictis. Et p hoc p; r. d. r. o. ad dubiū est em p; r. a. p. d. cōclusio responsiua. q; Ad r. d. r. a. tiones ante oppositum patet respōsiō ex dictis sit enim p; r. o. p. t. e. dubiū quā sustineo. q; Ad r. a. t. ionem in oppositū p; r. o. l. u. t. i. o. ex dictis.

Soluti
2. dubiū.
Quid est
difficul-
tas actio-
nis.
1. corref.
2. corref.
3. corref.

4. corref.

Marcus
imperator

phās pri-
mo et h.

baptista
1. per the-
mari.
Virgili
2. geo.
Eccle. 1.

Ad secundū dubiū soluendū. Aduer-
tēdū est nō est q; difficultas actōis alisi q; agēs vel effect; siue actio ipsi agētis. p; aut sic diffimri diffi-
cultas actōis est actio q; pducit cū resistētia ab agē-
te a finita pportioe. q; Ex hoc seq; q; d. nō pducit
difficultatē actōis nisi vt forte cōcurrit cū creatu-
ris q; nichil deo resistit. q; Sequit scdo luminosum
nō facere difficultatē actōis q; nō agit cū resistētia
p; nec aia intelligēdo ppter eandē rōnem. q; Sed
tur tertio difficultatē actōis nō puenire a pportio-
ne equalitatis: nec minoris equalitatis. nulla em
actio pducit mediāte pportioe equalitatis aut mi-
noris incōlitas: igit nec difficultas actōis cū dif-
ficultas actōis sit actio. q; Sicutur. 4. q; difficultas
actōis nō est attendēda penes potentia agētis se-
cundū vltimū. q; tunc seq; ratur deū agētē in infā-
ti facultatē in agēdo: imo maximā possibilē quod
est absurdū. Et minor de cal. quomō nolluit cōcede-
re difficultatē actōis intēdi cū diminiuit pportio-
cū vocabulū illud videat importare: nec vñ vidit
aliquē in tali significantia vītē illo vocabulō: pau-
lū venetū et ipm excipio. p; dicit facultatē defectū
posse cōsignificare. S; p; cō p; r. u. m. i. u. s. a. b. u. s. u. s. e. t. e. r.
m. i. n. o. Hāc facultas siue facultas qd idem est facultas
ratē siue potestātē agēdi significat vnde r. ii. q. vi.
c. biduū et est verbū Marci imperatoris. s. quando
appellandū sit. Si qd ipseus a quo appellauit ad-
eundi facultatē nō habuit et capitur facultas p; cō-
p; r. a. t. e. p. o. t. e. s. t. a. t. e. a. l. i. q. d. f. a. c. i. e. d. i. h. i. n. c. d. i. v. i. t. i. e. f. a. c. u. l. t. a. t. e. s.
dicuntur et similiter possessōes: q; illis mediātib;
magna facile possumus et p; clara p; b. s. i. e. t. h. i. i. m. p. o.
s. i. b. i. l. e. e. s. t. v. t. i. s. r. e. s. p. l. a. r. a. s. a. g. a. t. c. u. i. f. a. c. u. l. t. a. t. e. s. d. e.
sunt inde facultates eccle. r. ii. q. ii. huc cōtrariū est
verbū difficultas quasi nō facultas siue labore ope-
randi. inde difficile quod nō siue labore fieri potest
Mantuanū omne qd excellens et. Difficiles ortus
incremētāg tarda h; . Et virgilū difficiles primus
terre collesq; maligni. hinc difficile quod aliquāca-
pitur pro nō vt in calce. d. c. biduū: nōnūq; vero p; o.
vix eccle. primo p; uerūsi difficile cōr; guntur et.

Sed q; disputatio de significātis dictionū ad
grāmāti spectat non ad p; b. m. super sedeo.

Sit igitur cōclusio responsiua ad du-
bium. Difficultas actōis mensuranda est p; nes
paritatem p; pportiois maioris inegalitatis:
p; r. a. q; quanto p; pportio agētis ad passum est mi-
nor tanto difficultas actōis est maior. Recob-
stat argumentum calculatoris: et pauli ve. inferen-
tium q; tunc seq; ratur q; tāte difficultatis esset p; r. a.
re vñ grānū nulli sicut vñm magnū molare: q; n;
illud nō est incōueniēs: imo verum respectu potēte
maioris et minoris. Nec cōclusio ex iprobationis
bus aliozū modozū cōmēsurande difficultatis
actōis pater. illis em ipugnatis solus hic relin-
quitur possibilis. Et p hoc pater ad dubium.

Soluti
2. dubiū

Ad tertium dubium. Respondetur p;
talem conclusionem Agens naturale potest equē
lociter agere in remotum et p; pinquum. hęc conclu-
sio pater ex deductione tertii argumenti p; r. i. n. c. i. p. a.
lis ante oppositum. Et hęc cōclusio est cōtra p; r. e. t. r. i. u.
mantuanū: et iohānem de casali. Sed contra eā sic
arguitur iohannes de casali. Sit passum ita disposi-
tum vt per te agens d. equē lociter agat in pun-
ctum eius a. p; pinquozem et b. remotozem. Et sit
c. agens minus cuius actio in idem passū tminetur
ad a. punctū ita p; pinquū ipsi c. sicut d. Et augeat
p; r. i. u. o. c. quousq; sit equale ipsi d. ita tñ q; temp; er
actio terminet ad nō gradū quousq; deueniat et
actio ad b. punctū. quo posito arg; sic c. p; r. i. u. o. a.
get veloci; in p; pinquū. q; in remotū quousq; actio
et; deueniat ad b. Et deinde p; r. i. u. o. a. get in a. p; p. i. s.
quū veloci; q; in b. remotū. et erit equale aliquādo
ipsi d. agens p; r. i. u. o. in equalē resistētia oino ceter-
is parib;: igit d. p; r. i. u. o. a. get veloci; in a. q; in b. qd
est oppositū datur: p; r. a. p; r. i. cū maiore ex hypothesi.
Et minor p; r. a. q; p; r. i. u. o. erit c. p; pinquū. a. quā b.
et p; r. i. u. o. a. habebit mai; iuuamē ex pte effect; pducti
ad a. q; ad b. igit p; r. i. u. o. a. get veloci; agit c. ad a. q; ad b.
qd suit pbandū: hęc est ferme vtrū ratiōis iohānis
de casali. Ad hanc ratiōē r; d. e. o. a. d. m. i. s. s. i. o. c. a. s. u. c. o.
cedēdo maiorem: et negando q; c. p; r. i. u. o. a. get in eā
lem resistētia resistētia in quā agit d. q; c. c. i. n.
cipit agere in tale passum: cū incipiat fortius age-
re in p; pinquū q; i remotū ex hypothesi: nā illud pa-
sum in quod agit c. incipit esse dissimile illi in quod
d. nati est equē veloci; agere respectu p; pinquū
et remoti. Et si dicas volo q; iuuamine extrinseco si-
at q; continuo tñ resistat adequate passum i quod
agit c. sicut passum in quod agit d. admitto illud: et
tunc dico ad argumentū negando maiore v; q; cū
actio c. deuenit ad b. continuo aget c. veloci; in a.
q; in b. p; r. i. u. o. c. u. s. s. u. e. r. i. t. e. q. u. a. l. e. i. p. s. i. d. i. n. c. i. p. i. e. t. a. g. e. r. e.
eqliter ad a. et b. esto q; aliquā tard; cōtinuo egerit.
Hāc cū primo est eāle ipsi d. incipit habere equalem
p; r. o. p. o. r. t. i. o. n. e. a. d. q. u. o. l. y. p. u. n. c. t. u. s. . Stat et platōē cō-
tinuo per horā veloci; forte moueri: et tñ in fine eq; l-
ter moueri et ad p; bationē nego istā p; r. a. m. cōtinuo
erit c. p; pinquū a. q; b. et p; r. i. u. o. a. habebit maius iuu-
uamen ex parte effectus pducti ad a. q; ad b. igit cō-
tinuo velocius agit c. ad a. q; ad b. q; sicut iuuamen
tum est maius ad a. q; ad b. ita resistētia est minor
ad b. q; ad a. nec obstat q; cōtinuo equaliter corrum-
patur de resistētia in p; pinquū et remotū: resistētia
est minor in remotū q; in p; pinquū: et qñ idē excelsus
demp; ē a maiori et minori et c. q; r. o. t. a. l. i. s. r. e. s. i. s. t. e. n. t. i. a.
intrinsicca videlicet et extrinseca ad quodlibet
bet puctū est equalis: esto q; intrinsicca sit inegalitas
Et p hoc p; r. i. s. s. i. o. a. d. t. e. r. t. i. u. m. d. u. b. i. u. m.

Soluti
3. dubiū.

Cōtra pe-
trū d mā-
tua: et Jo-
hannē de
casali.

cum luminoso agente. Probat: sit A luminosum gradu C agens latitudinem luminis a C gradu usque ad non gradum, sitque D gradus in F proportione remissior C, et sit B luminosum aequale ipsi A, quantitative in F tamen proportione remissius, tunc dico, quod si B ponatur in puncto, in quo est D gradus, conservabitur idem gradus, qui conservatur ab A extensive et intensive. Quod sic ostenditur, quia D est in F proportione remissior ipso C, et latitudo luminis est uniformiter difformis, igitur D in F proport[i]one minus distat a non gradu quam C. Patet haec consequentia aspicienti naturam qualitatis uniformiter difformis ad non gradum terminatae. Et ex consequenti sequitur, quod distantia, per quam agit A, est in F proportione maior quam distantia inter D et non gradum totius luminis producti ab A. Et B est aequalis quantitatis cum ipso A et in F proportione remissius. Ergo si ponatur B ad punctum, in quo est D gradus luminis, conservabitur idem gradus luminis, qui conservatur ab A intensive et extensive. Patet consequentia, quia aget latitudinem a D usque ad non gradum per distantiam in F proportione minore quam A, ut patet ex 4. suppositione, et talis est distantia inter D et non gradum luminis, igitur et cetera. Patet ergo conclusio. Plura in hac materia dicerem, nisi tota ipsa in interetur illis suppositionibus, quarum veritas est suspecta, ut patet ex dictis. Et per hoc patet r[espon]sio ad dubium: est enim prima propositio conclusio responsiva. ¶ Ad rationes ante oppositum patet responsio ex dictis: sunt enim pro parte dubii, quam sustineo. ¶ Ad rationem in oppositum patet solutio ex dictis.

Ad secundum dubium solvendum advertendum est: non est, quod difficultas actionis ali[b]i quam agens vel effectus sive actio ipsius agentis, potest autem sic definiri: difficultas actionis est actio, quae producitur cum resistantia ab agente a finita proportione. ¶ Ex hoc sequitur, quod deus non producit difficultatem actionis, nisi ut forte concurrat cum creaturis, quia nihil duo resistit. ¶ Sequitur secundo luminosum non facere difficultatem actionis, quia non agit cum resistantia, item nec anima intelligendo propter eandem rationem. ¶ Sequitur tertio difficultatem actionis non provenire a proportione aequalitatis nec minoris aequalitatis, nulla enim actio producitur mediante proportione aequalitatis aut minoris inaequalitatis, igitur nec difficultas actionis, cum difficultas actionis sit actio. ¶ S[e]quitur 4, quod difficultas actionis non est attendenda penes potentiam agentis secundum ultimum, quia tunc sequeretur deum agentem in instanti facultatem in agendo, immo maximam possibilem, quod est absurdum. Et miror de cal[culator]e, quomodo nolluit concedere difficultatem actionis intendi, cum diminuitur proportio, cum vocabulum illud videatur importare nec unquam vidi aliquem in tali significantia utentem illo vocabulo, Paulum Venetum et ipsum excipio. Item dicit facilitatem defectum potentiae consignificare. Sed profecto plurimum abusus est termino. Nam facilitas sive facultas, quod idem est, facilitatem sive potestatem agendi significat. Unde et [itaque] vi[deas capitulo] biduum, et est verbum Marci imperatoris [...], quando appellandum sit: si quis ipsius, a quo appellavit adeundi facultatem, non habuit et cetera, capitur facultas pro copia et potestate aliquid faciendi, hinc divitiae facultates dicuntur, et similiter possessiones, quia illis mediantibus magna facile possumus, et per clara philosophus 1. ethica: impos[s]ibile enim est, ut is res perclaras agat, cui facultates desunt, inde facultates. [Ecclesiae XIII, quaestio II.]: huic contrarium est verbum difficultas, quasi non facultas sive labore operandi, inde difficile, quod non sive labore fieri potest. Mantuanus: omne, quod excellens et cetera, difficiles ortus incrementaque tarda habet. Et Vergilius: difficiles primum terrae collesque maligni. Hinc difficile, quod aliquando capitur pro non, ut in cal[culator]e [de capitulo] biduum, nonnumquam vero pro vix eccle[sia], primo praeversis difficile corriguntur et cetera. |

Sed quia disputatio de significantiis dictionum ad grammaticum spectat, non ad philosophum, supersedeo.

Sit igitur conclusio responsiva ad dubium: difficultas actionis mensuranda est penes parvitatem proportionis maioris inaequalitatis, ita quod quanto proportio agentis ad passum est minor, tanto difficultas actionis est maior. Nec obstat argumentum calculatoris et Pauli Ve[neti] inferentium, quod tunc sequeretur, quod tantae difficultatis esset portare unum granum milli sicut unum magnum molare, quoniam illud non est inconueniens, immo verum respectu potentiae maioris et minoris. Haec conclusio ex improbationibus aliorum modorum commensurandae difficultatis actionis patet. Illis enim impugnatis solus hic relinquitur possibilis. Et per hoc patet ad dubium.

Ad tertium dubium respondetur per talem conclusionem: agens naturale potest aequivelociter agere in remotum et propinquum. Haec conclusio patet ex deductione tertii argumenti principalis ante oppositum. Et haec conclusio est contra Petrum Mantuanum et Ioannem de Casali. Sed contra eam sic arguitur Ioannes de Casali: sit passum ita dispositum, ut per te agens D aequivelociter agat in punctum eius A propinquiorem, et B remotiorem. Et sit C agens minus, cuius actio in idem passum terminetur ad A punctum, ita propinquum ipsi C sicut D. Et augeatur continuo C, quousque sit aequale ipsi D, ita tamen quod semper eius actio terminetur ad non gradum, quousque deveniat eius actio ad B punctum. Quo posito arguitur sic: C continuo aget velocius in propinquum quam in remotum, quousque actio eius deveniat ad B. Et deinde continuo aget in A propinquum velocius quam in B remotum, et erit aequale aliquando ipsi D agens continuo in aequalem resistantiam omnino ceteris paribus, igitur D continuo agit velocius in A quam in B, quod est oppositum dati, consequentia patet cum maiore ex hypothesi. Et minor probatur, quia continuo erit C propinquius A quam B, et continuo habebit maius iuvamen ex parte effectus producti ad A quam ad B, igitur continuo aget C velocius ad A quam ad B. Quod fuit probandum. Haec est ferme utriusque rationis Ioannis de Casali. Ad hanc rationem respondeo admissio casu concedendo maiorem et negando, quod C continuo agat in aequalem resistantiam resistantiae, in quam agit D, quia cum C incipit agere in tale passum, cum incipiat fortius agere in propinquum quam in remotum ex hypothesi, iam illud passum, in quod agit C, incipit esse dissimile illi, in quod D natum est aequae velociter agere respectu propinqui et remoti. Et si dicas, volo, quod iuvamime extrinseco fiat, quod continuo tantum resistat adaequate passum, in quod agit C, sicut passum, in quod agit D, admitto illud, et tunc dico ad argumentum negando minorem, videlicet quod cum actio C devenerit ad B, continuo aget C velocius in A quam in B, immo cum C fuerit aequale ipsi D, incipiet agere qualiter ad A, et B esto, quod aliquando tardius continuo egerit. Nam cum primo est aequale ipsi D, incipit habere aequalem proportionem ad quolibet punctum. Stat enim Platonem continuo per horam velocius Socrate moveri, et tamen in fine aequaliter moveri, et ad probationem nego istam consequentiam: continuo erit C propinquius A quam B et continuo habebit maius iuvamen ex parte effectus producti ad A quam ad B, igitur continuo velocius agit C ad A quam ad B, quia sicut iuvamen[n]tum est maius ad A quam ad B, ita resistantia est minor ad B quam ad A, nec obstat, quod continuo aequaliter corrumpitur de resistantia in propinquum et remotum, resistantia est minoris in remotum quam in propinquum, et quando idem excessus demptus est a maiori et minori et cetera, quia totalis resistantia intrinseca videlicet et extrinseca ad quodlibet punctum est aequalis, esto, quod intrinseca sit inaequalis. Et per hoc patet responsio ad tertium dubium.

Quarti tractatus.

Conclusio responsiua ad questionem
patet ex primo notabili questionis.

Ad rationes questionis restat dicere.

¶ Ad primam rationem responsum est ibi vsq; ad
ultimam replicam: ad quam respondeo concedendo illa
rum: et negando falsitatem consequentis: vt patet ex
secundo notabili.

Ad secundam rationem responsum est
ibi vsq; ad ultimam replicam: ad quam respondeo
admissio casu: negando minorem: Et ad probationem
minoris: nego consequentiam: et cu probatur nego
q; forma totalis ipsius a. vni certe parti date nō hz
infinitas equales non comunicantes: et ratio est qz
quelibet habet tantam formam aut maiorem q; sit
forma habens pportionem equalitatis ad resistē-
tiam b. pass: vt constat quonia alias non ageret.
¶ Ad confirmationem patet resposio ex tertio no-
tabili.

Ad tertiam rationem responsum est ibi
vsq; ad ultimam replicam: Ad quam respondeo con-
cedendo illatū: Nec hoc est incoueniens vt patet ex ter-
tia conclusione primi dubii: ex quinta cōclusionē cū
primo et secundo correlariis: quibus adde in ca-
su oculū a quile optime dispositum non videre obie-
ctum sibi debite apporximatū in quantocūq; inten-
so lumine. quod sic probatur posito q; sit oculus aq;
le bene dispositus vbi est gradus. 4. latitudinis lu-
minis vni formis difformis, obiecto pedali sibi des-
bite apporximato, rarefiat ergo. illa latitudo lumi-
nis: quousq; latitudo luminis circumsās pedale sit
tam parue potentie q; non sufficiat imutare oculū
a quile: quo posito oculus a quile nō videbit ergo p
positum (volo enim quod semper oculus a quile et
pedale sint ppe gradū. 4.) et sicut arguit de lumine
vt. 4. arguas tu de quouis alio. Adde secundo q; a.
luminosum potest natur aliter producere lumen vni
forme.

Quod sic ostenditur, pono q; a.
pducatur latitudinem luminis ab octauo vsq; ad nō
gradum et q; vndiq; circa luminosum in puncto
vbi est gradus. 4. ponatur obstaculum causans re-
flexionem luminis. quo posito iam luminosum p li-
neari reflexam pducet versus se lumen a. 4. vsq; ad
non gradum. et iam in illo medio ante reflexionem
erat latitudo a. 4. vsq; ad. 8. igitur manebit latitudo
do vni formis. Et si dicas q; nō pducet luminosus lu-
men a quarto vsq; ad non gradū p tantam distan-
tiam per lineam reflexam p quantā per lineam re-
ctam. Tunc volo q; obstaculum apporximetur cor-
pori luminoso et habebitur ppositum.

Ad quartam rationem responsum est
vbi vsq; ad ultimam replicam. Ad quam respondeo
concedendo quod inferitur: nec illud est incoueniens

Ad quintam rationem respondeo con-
cedendo illarum. vt patet ex conclusionibus questio-
nis illud esse concedendum: et nego q; illud sit falsus

Ad sextam rationem responsum est ibi
vsq; ad ultimam replicam ad quam respondeo ne-
gando sequelam. Et ad probationem nego conse-
quentiam.

Ad septimam rationem respondet se-
cundum dubium huius questionis.

¶ Capitulum secundum in quo
agitur de intensioe et remis-
sione formarum.

Capitulum secundum.

Quoniam intensio forme seque-
la est alterationis naturaliter, aut 102-
me pductionis: Queritur an forma pos-
sit intendi.

Et arguitur primo q; non. quia si for-
ma posset intendi: hoc maxime fieret p cōtrariū de-
purationē. sed consequens est falsum: igitur illud ex
quo sequitur. Sequela patet per phm tertio ropt
cor dixerem illa que p contrariis suis sunt in pmixtio-
re: magis sunt alia. vt illud est albius quod ē nigro
impermixtū: igitur intensio forme fit p depuratio-
nem a contrario. Itē aurum p maiorem depuratio-
nem fit magis fuluū v; experientia docet: igit intē-
sio coloris auri fit p cōtrariū depurationē. Sed fal-
sitas pntis arguit q; aliqua forma intenditur: et nō
per depurationem a cōtrario: igitur intensio forme
non fit p cōtrariū depurationē. Hīs arguitur de
charitate q; nō intenditur per depurationem a con-
trario vt patet auctoritate theologorū. ppatet etiā
de lumine quod non intenditur per cōtrariū depu-
rationē: cum lumen non habeat cōtrariū. ¶ Et
ces distinguendo q; aliqua forma non intendatur p
cōtrariū depurationē. aut forma habens contra-
rium: et sic negatur, aut non habens cōtrarium et
sic conceditur.

Sed contra quia aliqua forma habēs
cōtrarium non intenditur depuratione cōtrariū
igitur solutio nulla. Hīs probatur et pono casū q;
aliquis non habituatur habitu prio castitatis acqrat
hūc castitatis p actū frequētiatō. Quo posito talis
intendit habitu castitatis: et tamen nō intendit illū
a contrario ipsū depurādo cū nō habeat eius cōtra-
rium ex casu: igitur aliqua forma habens cōtrariū
non intenditur depuratione cōtrariū quod fuit
pbandum. Item assensus altius ppositionis intē-
ditur absq; depuratione assensus sui cōtradictorū:
cum assensus duarū contradictoriarū impossibilita-
ter se cōpatuntur vt inferius videbitur: igitur.

¶ Et confirmatur q; si forma sic intenderetur: seq-
retur non posse caliditate intendi quā simul eintē-
de caliditatis subiecto frigiditas intendatur. pns
est falsum et cōtra experientiam: igitur illud ex quo
sequitur. Sequela pbatur q; si caliditas intenda-
tur: ipsa (per te) minus pmiscetur frigiditati. et vltra
ipsa caliditas minus pmiscetur frigiditati: igit frī-
giditas minus pmiscetur caliditati. et vltra: frigidit-
as minus pmiscetur caliditati: igitur frigiditas
intenditur quādoquidē secundum opinionem frī-
giditatem intendi nihil est aliud q; frigiditate a ca-
liditate depurari et minus caliditati pmisceri: igit
de primo ad vltimū si caliditas intenditur: frigidit-
as intenditur: quod fuit pbandum.

Secundo ad idē arguitur sic q; si for-
ma posset intendi: maxime intenderetur p noue for-
me additionē ptiore manēte cū posteriore penetra-
tiue et vnitine. sed consequens est falsum: igitur illud
ex quo sequitur. Sequela patet q; alias sequeretur
qualitatem simpliciter esse indiuisibilem quo ad in-
tensionem. et per consequens alteram altera non eē
intensioem quod est falsum. Sed falsitas consequē-
tis arguitur. q; si forma intenderetur per noue for-
me additionem et c. sequeretur quālibet albedinem
esse infinite perfectionis: sed consequens est manife-
ste impossibile igitur illud ex quo sequitur. Sequela
pbatur et supposito q; quibus albedo sit perfectior
nigredine: pono q; in a. subiectum intendatur albe-
do a non gradu in hora per continuum noue albe-

Conclusio responsiva ad quaestionem patet ex primo notabili quaestionis.

Ad rationes quaestionis restat dicere. ¶ Ad primam rationem responsum est ibi usque ad ultimam replicam, ad quam respondeo concedendo illatum et negand[o] falsitatem consequentis, ut patet ex secundo notabili.

Ad secundam rationem responsum est ibi usque ad ultimam replicam, ad quam respondeo admissio casu negando minorem. Et ad probationem minoris nego consequentiam, et cum probatur, nego, quod forma totalis ipsius A uni certae parti datae non habet infinitas aequales non communicantes, et ratio est, quia quaelibet habet tantam formam aut maiorem, quam sit forma habens proportionem aequalitatis ad resistantiam B passi, ut constat, quoniam alias non ageret.

¶ Ad confirmationem patet responsio ex tertio notabili.

Ad tertiam rationem responsum est ibi usque ad ultimam replicam, ad quam respondeo concedendo illatum. Nec hoc est inconveniens, ut patet ex tertia conclusione primi dubii ex quinta conclusione cum primo et secundo correlariis, quibus adde in casu oculum aquile optime dispositum non videre obiectum sibi debite approximatum in quantocumque intenso lumine. Quod sic probatur posito, quod sit oculus aquile bene dispositus, ubi est gradus 4 latitudinis luminis uniformiter difformis obiecto pedali sibi debite approximato. Rarefiat ergo illa latitudo luminis, quousque latitudo luminis circumstans pedale sit tam parvae potentiae, quod non sufficiat immutare oculum aquile. Quo posito oculus aquile non videbit, ergo propositum, (volo enim quod semper oculus aquile et pedale sint prope gradum 4), et sicut arguitur de lumine ut 4, arguas tu de quovis alio. Adde secundo, quod A luminosum potest naturaliter producere lumen uniforme. Quod sic ostenditur: pono, quod A producat latitudinem luminis ab octavo usque ad non gradum, et quod undique circa luminosum in puncto, ubi est gradus 4, ponatur obstaculum causans reflexionem luminis. Quo posito iam luminuosum per lineam reflexam producet versus se lumen a 4 usque ad non gradum, et iam in illo medio ante reflexionem erat latitudo a 4 usque ad 8, igitur manebit latitudo uniformis. Et si dicas, quod non producet luminosum lumen a quarto usque ad non gradum per tantam distantiam per lineam reflexam, per quantam per lineam rectam. Tunc volo, quod obstaculum approximetur corpori luminoso, et habebitur propositum.

Ad quartam rationem responsum est ubi usque ad ultimam replicam, ad quam respondeo concedendo, quod infertur, nec illud est inconveniens.

Ad quintam rationem respondeo concedendo illatum, ut patet ex conclusionibus quaestionis illud esse concedendum, et nego, quod illud sit falsum.

Ad sextam rationem responsum est ibi usque ad ultimam replicam, ad quam respondeo negando sequelam. Et ad probationem nego consequentiam.

Ad septimam rationem respondet secundum dubium huius quaestionis.

2. Kapitel des 4. Traktats des 3. Teils

Capitulum secundum, in quo agitur de intensioe et remissione formarum

¶ Quoniam intensio formae sequela est alterationis naturaliter aut formae productionis, quaeritur, an forma possit intendi.

Et arguitur primo, quod non, quia si forma posset intendi, hoc maxime fieret per contrarii depurationem, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela patet per philosophum tertio topicorum dicentem illa, quae contrariis suis sunt in permixtiora, magis sunt alia, ut illud est albus, quod est nigro impermixtius, igitur intensio formae fit per depurationem a contrario. Item aurum per maiorem depurationem fit magis fulvum, ut experientia docet. Igitur intensio coloris auri fit per contrarii depurationem. Sed falsitas consequentis arguitur, quia aliqua forma intenditur, et non per depurationem a contrario, igitur intensio formae non fit per contrarii depurationem. Antecedens arguitur de charitate, quae non intenditur per depurationem a contrario, ut patet auctoritate theologorum. Patet etiam de lumine, quod non intenditur per contrarii depurationem, cum lumen non habeat contrarium. ¶ Dices distinguendo, quod aliqua forma non intendatur per contrarii depurationem, aut forma habens contrarium, et sic negatur, aut non habens contrarium, et sic conceditur.

Sed contra, quia aliqua forma habens contrarium non intenditur depuratione contrarii, igitur solutio nulla. Antecedens probatur: et pono casum, quod aliquis non habituatus habitu contrario castitatis acquirat habitum castitatis per actus frequentatos. Quo posito talis intendit habitum castitatis, et tamen non intendit illum a contrario ipsum depurando, cum non habeat eius contrarium ex casu, igitur aliqua forma habens contrarium non intenditur depuratione contrarii. Quod fuit probandum. Item assensus alicuius propositionis intenditur absque depuratione assensus sui contradictorii, cum assensus duarum contradictoriarum impossibiliter se compatiuntur, ut inferius videbitur. Igitur.

¶ Et confirmatur, quia si forma sic intenderetur, sequeretur non posse caliditatem intendi, quin simul in eiusdem caliditatis subiecto frigiditas intendatur. Consequens est falsum et contra experientiam, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur, quia si caliditas intenditur, ipsa (per te) minus permiscetur frigiditati, et ultra ipsa caliditas minus permiscetur frigiditati, igitur frigiditas minus permiscetur caliditati, et ultra frigiditas minus permiscetur caliditati, igitur frigiditas intenditur, quandoquidem secundum opinionem frigiditatem intendi nihil est aliud quam frigiditatem a caliditate depurari et minus caliditati permisceri, igitur de primo ad ultimum, si caliditas intenditur, frigiditas intenditur. Quod fuit probandum.

Secundo ad idem arguitur sic, quia si forma posset intendi, maxime intenderetur per [n]ovae formae additionem priore manente cum posteriore penetrative et unitive, sed consequens est falsum, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela patet, quia ali[a]s sequeretur qualitatem simpliciter esse indivisibilem quoad intensioem, et per consequens alteram alterationem non esse intensioem, quod est falsum. Sed falsitas consequentis arguitur, quia si forma intenderetur per novae formae additionem et cetera, sequeretur quamlibet albedinem esse infinitae perfectionis, sed consequens est manifeste impossibile, igitur illud, ex quo sequitur. Sequela probatur et supposito, quod quaelibet albedo sit perfectior nigredine, pono, quod in A subiectum intendatur albedo a non gradu in hora per continuam novae albedinis